

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
กรณีศึกษา : ชุมชนประตู่จีน และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พรทิพย์ วีระสวัสดิ์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

2551

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและความพร้อมของการมีส่วนร่วม และการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการของชุมชน ประจวบจัน (ประจวบชัย หมู่ 1) และชุมชนป้อมเพชร (หอรังคนไชย หมู่ 1) อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

การดำเนินการวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประมวลผล โดยใช้สถิติอย่างง่าย เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มา 185 คน ได้มีการจัดเวทีชุมชน และการสัมภาษณ์เจาะลึก

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนใหญ่เข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับดี ชุมชนเห็นว่ารัฐมีการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น มีสื่อ โฆษณา ป้ายประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เทศบาล อบจ. ส่วนองค์กรเอกชนไม่ส่วนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับท้องถิ่นกับชุมชน เช่น บริษัทนำเที่ยว ร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ทำให้ชุมชนมีความรู้และความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น ในด้านการบริหารจัดการของชุมชนเองได้มีคณะกรรมการชุมชนที่ชัดเจน ซึ่งจะมีคณะกรรมการบริหารงานท้องถิ่น เช่น คณะกรรมการวัด คณะกรรมการกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ปัญหาอุปสรรคสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ขาดงบประมาณสนับสนุน ภาครัฐควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะเรื่องจัดการเชิงอนุรักษ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม

ABSTRACT

The objectives of This study is to investigating knowledge and understanding of fundamental arrangement on community handling for participation and readiness in eco-tourism management with case study at Pratujean and Pomphet (Horrattanachai Sub-district, Moo 1) in Phranakhon Si Ayutthaya District, Phranakhon Si Ayutthaya Province. in order to inform problems and guidelines for potential development and management at the two communities; and promoted the learning process in collaboration to construct the communities' persistence.

This research is a Survey probe that studied the tourist sites' characteristics and tourism businesses. The data were analyzed and evaluated using statistics: percentage, mean, and standard deviation. Primary data were employed collecting from an instrument constructed (a questionnaire). Specified sampling was performed to gain 185 people in the communities. Additionally, conducted with focus group discussion and in-depth interviews in the communities to acquire conclusion on their opinions.

The results show that the investigating knowledge and understanding received eco-tourism information on TV and gained high levels of knowledge and understanding on eco-tourism management. They thought that the government managed a satisfactory level of eco-tourism like having media, announcement, and signboards for advertisement, and the sectors who had sufficient roles were the Municipality, the Tourism Authority of Thailand and the Provincial Administration Organization,. On the other hand, they thought that private sectors did not manage eco-tourism in local and community levels, for example tourism agencies. Shops in the tourist sites did not promote community knowledge and understanding. The communities required to participate in eco-tourism management. However, regarding problems and obstacles in eco-tourism management, it was found that public relation on eco-tourism was not continuous that led to people's unreliability of conservation for resources and environment and the lack of budget for promotion was also included. The government should establish specific committee to manage conservation for the tourist sites concretely, and the work should be performed continuously.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประจำปีงบประมาณ 2551 ทำให้โครงการวิจัยนี้สามารถดำเนินไปได้ ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือจนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ โดยเฉพาะ ดร.ศานติ เล็กมณี คณบดีคณะวิทยาการจัดการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชิต พระพินิจ ที่ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา คอยขัดเกลาในประเด็นปัญหาการวิจัยให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงตระหนักในพระคุณเป็นอย่างสูง จนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สุดท้ายนี้ หากผลดีของงานวิจัยนี้ได้บังเกิดขึ้นต่อสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หรือต่อหน่วยงานอื่นใดที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอมอบความดีนี้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวมา

ผู้วิจัย

เมษายน 2551

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	3
กรอบแนวคิดและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
บริบทพื้นที่ที่ศึกษา ชุมชนประจวบคีรีขันธ์และชุมชนป้อมเพชร.....	8
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	36
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ.....	47
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน.....	50
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	55
แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมและความต้องการของ ชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว.....	60
บทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยว.....	64
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	76
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เจาะลึก.....	101
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเวทีชาวบ้าน.....	114
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	127
สรุปผลการวิจัย.....	118
อภิปรายผล.....	122
ข้อเสนอแนะ.....	123
บรรณานุกรม.....	124
ภาคผนวก.....	130
ประวัติผู้ทำวิจัย.....	159

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	81
4.2 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	82
4.3 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม สถานะภาพในครัวเรือน.....	82
4.4 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ สมรส.....	83
4.5 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับ การศึกษา.....	83
4.6 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการนับถือ ทางศาสนา.....	84
4.7 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	84
4.8 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ เฉลี่ยต่อเดือน.....	85
4.9 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือชุมชน.....	85
4.10 ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็น สมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน.....	86
4.11 ทักษะของสมาชิกของครัวเรือนในชุมชนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	86
4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	89
4.13 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน ต่อ การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการค้นหาสาเหตุของ ปัญหา.....	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.14	ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการวางแผน และดำเนินงาน..... 92
4.15	ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการ ปฏิบัติงาน..... 93
4.16	ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน..... 94
4.17	ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการดูแล รักษา..... 96
4.18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีความพร้อมในท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกิดขึ้นใน ชุมชนของท่าน..... 97
4.19	การบริหารจัดการของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์..... 100
4.20	การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์..... 101
4.21	ผลการสัมภาษณ์เจาะลึก..... 102

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
2.1 แผนที่เส้นทางน้ำ.....	13
2.2 วัดพุทธไสสวรรรย์.....	14
2.3 วัดขุนพรหม.....	15
2.4 วัดบางกะจะ.....	16
2.5 วัดนางกวย.....	17
2.6 วัดพนัญเชิง.....	18
2.7 วัดรัตนชัย(วัดจีน).....	19
2.8 วัดกล้วย.....	20
2.9 วัดสุวรรณดาราราม.....	21
2.10 วัดเกาะแก้ว.....	22
2.11 แผนที่เส้นทางบก.....	23
2.12 สะพานประตูจีน.....	24
2.13 วัดสามจีน-วัดถนนจีน.....	26
2.14 โบราณสถานในบริเวณหอพักอุ่ทอง.....	27
2.15 โรงเรียนชุมชนป้อมเพชร.....	29
2.16 ป้อมเพชร.....	31
2.17 โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย.....	32
2.18 ทำนํ้าวัดสุวรรณดาราราม.....	33
2.19 กำแพงเมือง.....	34
2.20 วัดขุนเมืองใจ.....	35
2.21 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา.....	35
2.22 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์.....	43

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทยมีจุดเน้นอย่างเด่นชัดในการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ในระหว่าง พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ.2524 เป็นต้นมา ซึ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายเพื่อนำเงินตราเข้าประเทศ อันจะส่งผลต่อการสร้างอาชีพให้ก้าวหน้าและเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยดี โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงกว่ารายได้จากสินค้าประเภทอื่นๆ และในปี พ.ศ. 2530 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทยเป็นครั้งแรก โดยได้วางแผนพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้เพื่อป้องกันการส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อาจมีขึ้น โดยเฉพาะ การมุ่งอนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไว้ แต่ในความเป็นจริงที่พบอยู่ทั่วไปคือ ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่น้อยที่มิได้ให้ความสำคัญและละเอียด ที่จะให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามแผนฯ โดยใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างฟุ่มเฟือย ขาดจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพิกเฉยต่อกฎระเบียบที่กำหนด ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ เพื่อการท่องเที่ยวค่อนข้างมาก เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาสิ่งสาธารณูปโภคขาดแคลน โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวของเมืองหลัก และโบราณสถานทั่วไป

จากปัญหาข้างต้นรัฐบาลได้เห็นความสำคัญตลอดมา โดยเฉพาะจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 พ.ศ.2535 ถึง 2539 ที่ได้มีมาตรการที่สอดคล้องกับแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวของประชาคมโลก ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการบริโภคของประชากรและความสามารถในการรองรับต่อการค้าสินค้าที่มีชีวิตรวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ ที่จะสนองความต้องการของมนุษย์ แต่ยังคงให้มีการจัดการทรัพยากรอย่างระมัดระวังในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เน้นการปรับสภาพการจัดการให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism)

และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ถึงฉบับที่ 10 รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยมีนโยบายอย่างชัดเจน ได้แก่ กำหนดให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มีการเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ มีความมั่นคง มีความสมดุล และเสริมสร้างโอกาสพัฒนาศักยภาพของคนหรือชุมชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและ

ได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม อันเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างรายได้ และยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับหลักการ การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หลายประการ เช่น การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ซึ่งเป็นการเน้นให้ผู้รับผิดชอบ การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรรวมทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทาง วัฒนธรรม ที่มีอยู่อย่างเพียงพอ เน้นประสิทธิภาพการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย การพัฒนา การท่องเที่ยวเกี่ยวกับท้องถิ่น โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรทำกิจกรรมร่วมกันกับท้องถิ่น (Involving Local Communities) ร่วมกันทำงาน ร่วมทำกิจกรรมกับท้องถิ่นแบบองค์รวม โดยมีกิจกรรมใน ลักษณะร่วมกันจัดการ ร่วมกันวิเคราะห์ ร่วมกันแก้ปัญหา ส่งเสริมและพัฒนาาร่วมกัน รวมทั้ง ประเมินผลการท่องเที่ยวด้วยกัน ประสานเครือข่ายองค์กรผู้ประกอบการ องค์กรชุมชนเพื่อยกระดับ คุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้ยั่งยืน

การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย การพัฒนาเกี่ยวกับท้องถิ่นจึงควรได้จัดกระทำ และ นำมาปฏิบัติร่วมกันโดยอาจดำเนินการโดยหมั่นประชุม จัดเวทีชาวบ้านเพื่อปรึกษาหารือร่วมกันกับ ผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ โดยประสานเป็นพหุภาคีในชุมชน หรือประชาคมท้องถิ่น กลุ่ม ผู้ประกอบการเพื่อร่วมกันพัฒนาศักยภาพประเมินผลและแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อเป็นการลดข้อ ขัดแย้งในผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกัน รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ โดยการฝึกอบรม ศึกษา ศึกษาดูงาน เพื่อให้ชุมชนผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้แนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็น การพัฒนาบุคลากร ยกระดับมาตรฐานชุมชน ตลอดจนจัดเตรียมข้อมูลเพื่อบริการข่าวสารของ ชุมชน ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล ทำการวิจัยร่วมกับนักวิชาการในสถานที่ที่มีในท้องถิ่น เพื่อ นำผลปัญหามาปรับปรุงแก้ไขการจัดการบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนสืบไป

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีมรดกด้าน โบราณสถานอันล้ำค่าตั้งอยู่กระจัดกระจายทั่วทั้ง จังหวัด ทั้งในเกาะเมือง และนอกเกาะเมือง ซึ่งในบริเวณเกาะเมืองมีโบราณสถานที่สำคัญจำนวนมาก นักท่องเที่ยวมีความสนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และการพัฒนาจังหวัดได้ส่งผลให้พื้นที่ใน เกาะเมืองที่สามารถบริการจัดการงานต่างๆ ในชุมชน หรือท้องถิ่นของตนเองได้ ดังนั้น องค์กร ชุมชนกลุ่มธุรกิจและวิสาหกิจชุมชน เริ่มมีความสนใจ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น แต่ยังไม่กล้า ดำเนินการใด ๆ อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และจัดการธุรกิจบริการ

ชุมชนประตูจีนและชุมชนป้อมเพชร เป็นชุมชนเมืองมีลักษณะทางกายภาพคล้ายกัน มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประชาชนส่วนหนึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ริม แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสัก มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีวัฒนธรรมประเพณีและมีประวัติศาสตร์

ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่โดดเด่น เช่น กำแพงเมือง สะพานประตูจีน ป้อมเพชร วัดวาอารามต่าง ๆ ตลอดจนภูมิปัญญา ชาวบ้านที่หลากหลายและน่าสนใจ ควรที่ให้อนุชนรุ่นหลังจะได้อนุรักษ์ไว้เป็นมรดกของชุมชนต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจและความพร้อมในการมีส่วนร่วมของชุมชนชุมชนประตูจีน (ตำบลประตูชัย หมู่ 1) และชุมชนป้อมเพชร(หอรัตนไชย หมู่ 1) ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้แสดงภูมิปัญญาความคิดเห็นร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตนให้เข้มแข็งและก้าวหน้าต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนประตูจีน (ตำบลประตูชัย หมู่1) และชุมชนป้อมเพชร (หอรัตนไชย หมู่ 1) อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. เพื่อศึกษาถึงความพร้อมและความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
3. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของชุมชน เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนประตูจีนและชุมชนป้อมเพชร

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไข ปัญหาและสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาความต้องการและศักยภาพของชุมชน
2. ทำให้ทราบถึงการมีศักยภาพและความพร้อมของชุมชน ในการเข้าร่วมพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน
3. เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในชุมชนประตูจีนและชุมชนป้อมเพชร

4. กรอบแนวคิดและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

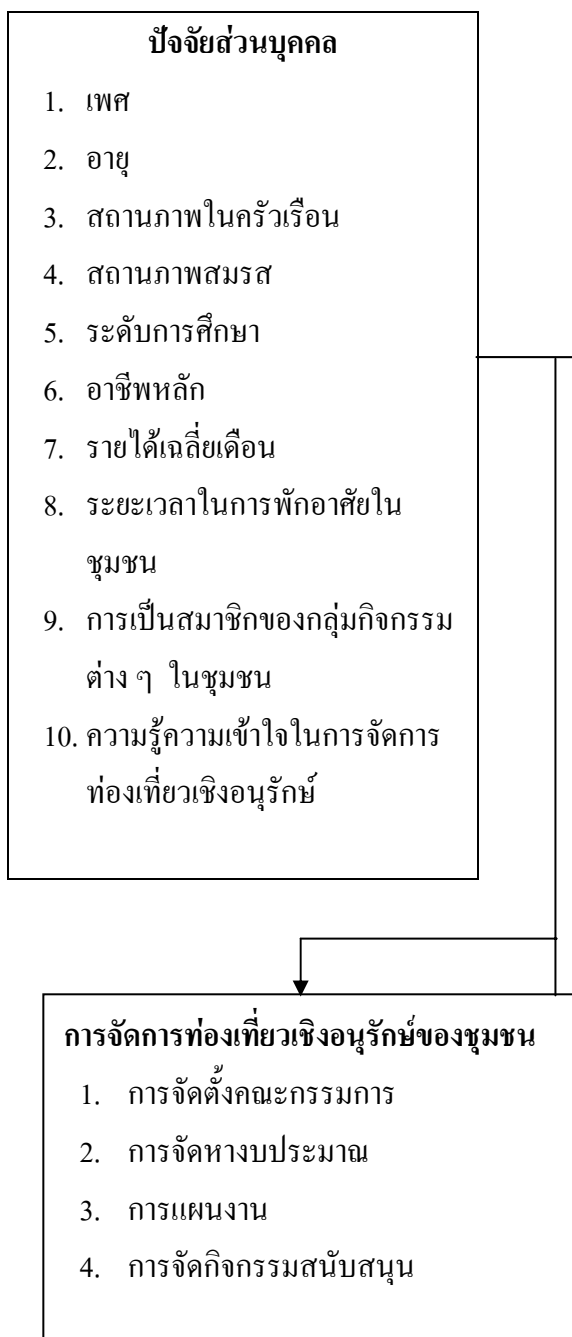
ในการศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา ชุมชนประตูจีน (ประตูชัย หมู่ 1) และชุมชนป้อมเพชร (หอรัตนไชย หมู่ 1) อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและศึกษาริบท

ของชุมชนนำมาสร้างกรอบในการศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

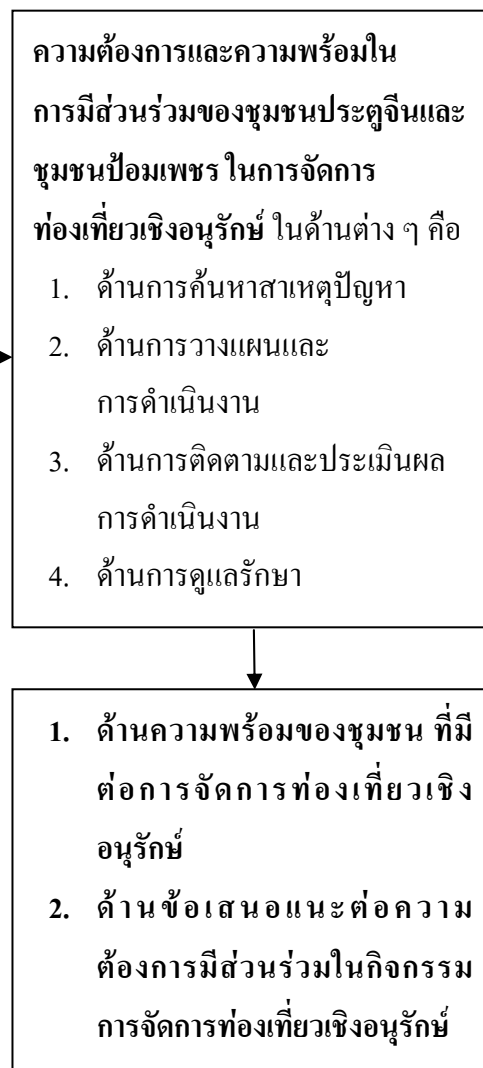
1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการพักอาศัยในชุมชน การเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและปัจจัยด้านองค์ความรู้ของชุมชน เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความพร้อมของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดการของชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความต้องการและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งได้จากการพัฒนาของผู้วิจัย จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนบริบทต่าง ๆ จึงนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า โดยเริ่มจาก ตัวแปรในการศึกษาที่สำคัญ คือ ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยปัจจัยด้านบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา ระดับรายได้ อาชีพ และด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เมื่อเปลี่ยนแปลงไปจะมีผลต่อความรู้ ความเข้าใจ ความต้องการ รวมถึงกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนด้วย ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาประเด็นที่จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน ด้านติดตามและประเมินผล เมื่อทราบปัจจัยต่าง ๆ แล้วจึงศึกษาถึงความพร้อมและความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และประเด็นสุดท้าย คือ ศึกษาถึงกระบวนการบริหารจัดการในระดับเบื้องต้นของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้งคณะกรรมการของชุมชนเพื่อจะรับผิดชอบในด้านนี้โดยตรง การประชุม การวางแผน การจัดหางบประมาณ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนได้ร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากกรอบแนวคิดดังกล่าว จะดำเนินการสำเร็จ ได้ด้วยการดำเนินการวิจัยซึ่งแสดงรายละเอียดในบทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : ชุมชนประจวบคีรีขันธ์ และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่ที่ศึกษา กำหนดพื้นที่ที่ศึกษาชุมชนประจวบคีรีขันธ์ (ประจวบฯ หมู่ 1) และชุมชนป้อมเพชร (หอรัตนไชย หมู่ 1) อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ขอบเขตของประชากร ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนและประชากรในเขตพื้นที่ชุมชนประจวบคีรีขันธ์และป้อมเพชร และนักท่องเที่ยว
3. ขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษา ประกอบด้วย
 - 3.1 ศึกษาความรู้ความเข้าใจและความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนประจวบคีรีขันธ์และป้อมเพชร ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในลักษณะต่าง ๆ
 - 3.2 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผล และการดูแลรักษา และข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชน หมายถึง บุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือพื้นที่ต่าง ๆ ร่วมกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ในชุมชน มีความร่วมมือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประชาชนทั่วไป ผู้นำทางสังคมและการปกครองในท้องที่ชุมชนประจวบคีรีขันธ์ และป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความพร้อมของชุมชน หมายถึง คุณสมบัติในตัวบุคคลหรือผู้ที่อยู่ในชุมชนหรือสิ่งต่างๆ ที่ สามารถแสดงออกมาให้เห็นได้ เมื่อมีกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน

ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของชุมชนในการเข้าไปพัฒนา และบริหารจัดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านต่าง ๆ เช่น แนะนำแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำหมายของที่ระลึก ร้านอาหาร การบริการด้านที่พักให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือทุกลักษณะ ได้แก่ ด้านการค้นหาสาเหตุปัญหา ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และด้านการดูแลรักษา ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การจัดการ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ และมาตรการต่างๆ ในการบริหารงานตามแผน มีการติดตามประเมินผล และการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งผลในทางที่ดีขึ้นหรือเกิดการพัฒนาขึ้น ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนประจวบคีรีขันธ์และป้อมเพชร

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อที่นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมและเพลิดเพลิน ทั้งได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพธรรมชาติ ศึกษาสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น คำนึงถึงการมีจิตสำนึกต่อการรักษาคุณค่าของสภาพแวดล้อมในชุมชนของท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยวในการวิจัยนี้หมายถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนประจวบคีรีขันธ์ และป้อมเพชร

ความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การที่ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในด้านของความหมาย หลักสำคัญ หลักการและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยประเมินจากแบบสอบถาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษา ความรู้ความเข้าใจ ความต้องการและความพร้อม กระบวนการจัดการเบื้องต้นของชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนประจวบคีรีขันธ์และชุมชน ป้อมเพชรในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. บริบทพื้นที่ที่ศึกษา ชุมชนประจวบคีรีขันธ์และชุมชนป้อมเพชร
2. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
6. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

ในการจัดการการท่องเที่ยว

7. บทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยว
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทพื้นที่ที่ศึกษา ชุมชนประจวบคีรีขันธ์และชุมชนป้อมเพชร

ชุมชนประจวบคีรีขันธ์และชุมชนป้อมเพชร มีอาณาเขตติดต่อกัน ด้วยสภาพความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกันทั้งในด้านการประกอบอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม จึงมีการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ด้วยการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน การบริหารจัดการชุมชนให้เจริญก้าวหน้า และเข้มแข็ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ตามนโยบายของรัฐบาล

1.1 ชุมชนประจวบคีรีขันธ์

ชุมชนประจวบคีรีขันธ์ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลประจวบคีรีขันธ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศเหนือติดต่อกับถนนโรจนะ หมู่ 1 ตำบลประจวบคีรีขันธ์ ทิศใต้ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตกติดกับจวนผู้ว่าราชการจังหวัด (หมู่ 2 ตำบลประจวบคีรีขันธ์) ทิศตะวันออก

ติดกับคลองมะขามเรียง ตำบลหอรด้นไชย หมู่ 1 มีประชากรทั้งสิ้น 457 คน เป็นชาย 194 คน หญิง 263คน พื้นที่บริเวณเริ่มตั้งแต่สำนักงานการประปามาตามเส้นทางถนนอุทงทองทั้งสองฝากฝั่งถนน เรื่อยมาจนถึงสามแยกโรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา ทำข้ามวัดขุนพรหม ได้ตั้งชื่อชุมชนตาม ประวัติศาสตร์ในอดีตของบริเวณดังกล่าว ตามหลักฐานของพระยาโบราณราชธานินทร์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ เรื่อง อธิบายแผนที่พระนครศรีอยุธยา นำเชื่อถือได้ว่า ชุมชนประตูลินในอดีตเป็น หมู่บ้านของชาวจีนที่เข้ามาตั้งบ้านเรือน และทำการค้าขายกับกรุงศรีอยุธยา และศึกษาจากหลักฐาน และเอกสารทำให้สันนิษฐานได้ว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นย่านตลาดการค้าใหญ่ของพระนคร เริ่มตั้งแต่เชิงสะพานประตูลิน ผ่านสะพานชีกุนไปตามถนนแถมมัวร์จนถึงชุมชนอินเดียฮินดูหรือ พราหมณ์เทศที่แถวเสาชิงช้าและ โบสถ์พราหมณ์ (ถนนชีกุน)

- สะพานประตูลิน หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า เจ้าแม่ศรีประจันต์ เป็นสะพานที่ข้ามคลอง ประตูลิน ก่ออิฐตลอดกลางคลองเจาะเป็นช่องโค้งกลาง ใหญ่ 2 ช่องเล็ก เป็น 3 ช่อง สำหรับให้ เรือลอดไปมาได้ ซึ่งคลองประตูลินนี้เป็นประตูน้ำ มีประตูช่องกุดสองช่อง ช่องกุดประตูแรกของ 2 ประตูนี้ น่าจะตรงหัวถนนชีกุน เมื่อออกนอกเขตกำแพงเมืองที่ประตูนี้ก็น่าจะไปเรือที่ปากคลอง ประตูลินข้ามไปวัดขุนพรหม เป็นทางน้ำสำหรับเอาเรือนอกพระนครเข้าไปในพระนครได้

- วัดถนนจีน หรือวัดสามจีน ตั้งอยู่ในซอยวาทะ-ประภา เป็นวัดโบราณสร้างขึ้นใน สมัยอยุธยา ซึ่งเคยเป็นหมู่บ้านชาวจีนใกล้กับคลองในไก่อ่ คำว่า “ในไก่อ่” นี้ นักประวัติศาสตร์บาง ท่านสันนิษฐานว่าในไก่อ่เป็นประตูน้ำ ชักน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านเข้ามาตามคลองในไก่อ่ไปออก แม่น้ำป่าสัก ถัดจากประตูในไก่อ่ไปตามลำน้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันตกมีป้อมอกไก่อ่ และประตูลิน ซึ่งเป็นประตูชักน้ำเข้าไปตามคลองประตูลิน ในสมัยอยุธยา วัดถนนจีนน่าจะเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่ง ของชาวจีน ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ระหว่างคลองประตูลิน กับคลองในไก่อ่ และเชื่อว่าคงจะเป็นหมู่บ้าน ใหญ่มาก ซึ่งนามของหมู่บ้านชาวจีนมีกล่าวถึงในพระราชพงศาวดารสมัยอยุธยาหลายตอน และคำ บอกล่าของผู้นำชุมชน ถ้าพิจารณาตามชื่อวัด สันนิษฐานได้ว่าน่าจะตั้งอยู่ริมถนนจีน ซึ่งเป็นถนน คู่ขนานกับถนนป่าโทน แต่ไม่มีหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด ใครเป็นผู้สร้าง ปัจจุบันเป็นวัดร้าง มี การขุดพบศิลปวัตถุเป็นชิ้นส่วนของพระพุทธรูปศิลาขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นพระพุทธรูปนั่งห่ม ดองหรือเฉวียงบ่า เห็นริ้วรอยของชายผ้าห้อยอยู่ที่พระพาหาซ้าย สายรัดประคดห้อยอยู่ที่หน้าพระ อุทร 2 สาย เป็นรูปแบบการนั่งห่มอย่างพระพุทธรูปจีน

ชุมชนจีนในอยุธยาที่สำคัญอยู่ในพื้นที่ด้านตะวันออกทั้งในและนอกเกาะพระนคร ทั้ง สองฝั่งแม่น้ำป่าสัก ซึ่งแม่น้ำช่วงวัดพนัญเชิงจนถึงปากคลองข้าวสารและปากคลองสวนพลูนั้น เป็น ที่จอดเรือสำเภาและเรือกำปั่น ดังนั้น เขตย่านนี้จึงเป็นย่านผลิตสินค้าและย่านการค้าของชาวจีน

ในฝั่งพระนคร ย่านถนนและตลาดจำนวนมากนั้น ชาวจีนเป็นพ่อค้าที่สำคัญ ตลาดที่สามารถระบุได้อย่างแน่ชัดว่าเป็นชุมชนชาวจีน มีดังนี้

- ตลาดขนมจีน เป็นตลาดขายขนมประเภทต่าง ๆ และขายของชำ
- ตลาดวัดน้อยประตูจีนขายเครื่องทองเหลือง เคลือบปรอท
- ตลาดใหญ่ท้ายพระนครที่อยู่ในย่านในไก่ เป็นถนนยาวจากเชิงสะพานประตูจีนไปถึงเชิงสะพานประตูในไก่นั้น มีดีกร้านจีน 2 ฝากฝั่งของถนนหลวงที่ชาวจีนและชาวไทยขายของ เช่น เครื่องทองเหลืองทองขาว เครื่องกระเบื้อง ถ้วยโอ โอชาม ผ้าแพร เครื่องมือเหล็ก อาหารและผลไม้ สินค้าเหล่านี้ต่างมาจากเมืองจีน รวมทั้งเป็นตลาดสดเข้าเย็นที่ขายเนื้อหมู เป็ด ไก่ ปลาทะเล ปลาน้ำจืด ถนนสายนี้ฝรั่งเรียกว่า ถนนจีน ส่วนถนนย่านซีกุน มีร้านขายดอกไม้เพลิง ขายเหล้า ขายกระแซะ

ปัจจุบัน มีชาวบ้านอาศัยอยู่เต็มพื้นที่ มีโบราณสถานที่สำคัญหลายแห่ง ภูมิทัศน์ริมแม่น้ำเจ้าพระยาสวยงาม จะเห็นดวงอาทิตย์ขึ้นเหนือพื้่นน้ำยามเช้า และเห็นพระอาทิตย์ลับขอบฟ้าในยามเย็น ได้เห็นวิถีชีวิตชาวบ้าน พระปรางค์วัดพุทไธสวรรย์อยู่เหนือน้ำจุดที่เห็นภาพที่ประทับใจอย่างมากแก่ผู้พบเห็น คือ โป๊ะทำน้ำข้ามวัดขุนพรหม เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ได้ประกาศตั้งชุมชนประตูจีน เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2546 เป็นต้นมา

คณะกรรมการชุมชน

1. นายสุรชัย	เอียวสวัสดิ์	ประธานชุมชนประตูจีน
2. นายโชติพงษ์	ชินภักดี	รองประธาน
3. พ.อ.อ.เอนก	สารทะประภา	กรรมการ
4. นายกิมอู๋	ปฐวิทิพรรณ	กรรมการ
5. นายชัยพร	คุ้มภัย	กรรมการ
6. นางสาวมินตรา	แสงสุวรรณ	กรรมการ
7. นางสาวอัศญาณี	วาทะพุกกณะ	กรรมการ
8. นางสาวทรง	เอียวสวัสดิ์	ผู้ประสานงาน

1.2 ชุมชนป้อมเพชร

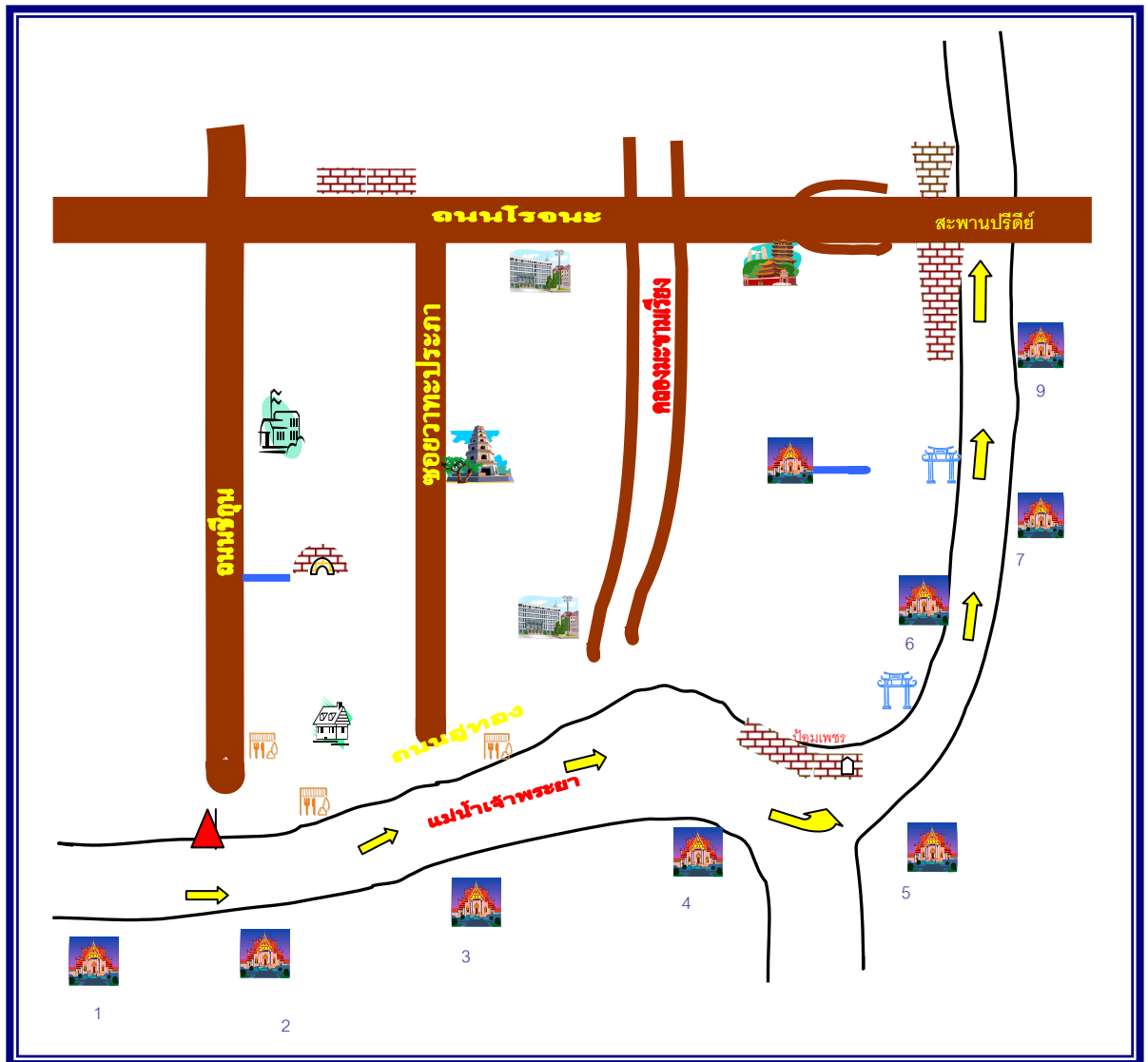
ชุมชนป้อมเพชร ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ตำบลหортันไชย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประชากรทั้งสิ้น 1,614 คน เป็นชาย 801 คน หญิง 813 คน ได้ตั้งชื่อตามโบราณสถานในพื้นที่คือ ป้อมเพชรซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ เป็นป้อมปราการสำหรับป้องกันข้าศึกที่จะมาทางน้ำตรงมุมพระนครด้านใต้ ป้อมนี้ก่อขึ้นออกไปจากแนวกำแพงหนา 3 วาเศษ กลางป้อมเป็นพื้นดินว่าง มีบันไดอิฐขึ้นเชิงเทินในป้อม ตามเหลี่ยมป้อมที่พื้นดินมีประตูคูหา ก่อเป็นรูปโค้งมีรอยติดบานที่จะใช้เปิดปิดเข้าออกได้ คูหากว้าง 4 สอก สูง 5 สอก บนหลังคูหา มีช่องกลวงตลอดขึ้นไปถึงเชิงเทิน ของกรุงศรีอยุธยาในประวัติศาสตร์ เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ได้ประกาศตั้งชุมชนป้อมเพชร เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2542 เป็นต้นมา อาณาเขต ทิศเหนือ ติดชุมชนศาลเจ้าแม่ทับทิม หมู่ 2 ตำบลหортันไชย ทิศใต้ ติดแม่น้ำป่าสัก ตำบลกะมัง ทิศตะวันออก ติดชุมชนโรจนะ หมู่ 2 ตำบลหортันไชย ทิศตะวันตก ติดแม่น้ำป่าสัก ตำบลเกาะเรียน

คณะกรรมการชุมชน

1. นางณรงค์ชัย	จันทร์ประเสริฐ	ประธานชุมชน
2. นายสนั่น	วิกสิต	รองประธาน
3. นางสาวหยุด	คิบุคคำ	รองประธาน
4. นางอรทัย	แพงาม	กรรมการ
5. นางสาวรังสิมา	เยอรมัย	กรรมการ
6. นางสาวประยูร	ต้นจันทน์	กรรมการ
7. นางทองอยู่	เตชะนนท์	กรรมการ
8. นางสาวช่อผกา	มีสำราญ	กรรมการ
9. นางมณฑา	สุดลาภา	กรรมการ
10. นางสมจิต	มงคลพันธุ์	กรรมการ
11. นางเพียว	ต้นจันทน์	กรรมการ
12. นางเจษฎุตา	รินสาร	กรรมการ
13. นายพาณิชย์	สุรทัศน์	กรรมการ
14. นายเทิดศักดิ์	เรืองสังข์	กรรมการ
15. นายเจษฎา	ตรีนิษฐ์	เหรัญญิก
16. นางสาววันทนา	เหมศิริ	ประชาสัมพันธ์
17. นางปาริชาติ	แก้วมณี	เลขานุการ

สถานที่สำคัญของชุมชนประจวบและชุมชนป้อมเพชร และชุมชนใกล้เคียง
สถานที่สำคัญตามเส้นทางน้ำ ดังนี้

1. วัดพุทธไสสวรรคย์
2. วัดขุนพรหม
3. วัดบางกะจะ
4. วัดนางกุย
5. วัดพญูเชิงวรวิหาร
6. วัดรัตนชัย
7. วัดกล้วย
8. วัดสุวรรณดาราราม
9. วัดเกาะแก้ว

ภาพที่ 2.1 แผนที่เส้นทางน้ำ
ที่มา: จากการพัฒนาของผู้ศึกษา

1. วัดพุทไธสวรรย์

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำทางด้านใต้ฝั่งตรงข้ามของเกาะเมือง หากเดินทางโดยรถยนต์และใช้เส้นทางสายอยุธยา-เสนา ทางทิศตะวันตกของเกาะเมือง ข้ามสะพานวัดกษัตราธิราชแล้วเลี้ยวซ้ายจะผ่านวัด ไชยวัฒนาราม มีป้ายบอกทางเป็นระยะไปจนถึงทางแยกซ้ายเข้าวัดพุทไธสวรรย์วัดนี้สร้างขึ้น บริเวณที่สมเด็จพระเจ้าอู่ทองอพยพมาสร้างเมืองใหม่ เดิมบริเวณนี้เรียกว่า "เวียงเล็ก" หรือ "เวียงเหล็ก" ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจ คือ

พระปรารักษ์ประธานองค์ใหญ่เป็นศิลปะแบบอยุธยาตอนต้น เข้าไปภายในวัดจะพบอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ พระนเรศวรมหาราช พระเจ้าอยู่ทอง และพระเอกาทศรถ

วัดนี้เป็นที่สถิตของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ พระสังฆราชฝ่ายซ้ายคู่กับสมเด็จพระวันรัตน์ วัดป่าแก้ว (วัดเจ้าพระยาไท) หรือพระสังฆราชฝ่ายขวา ยังมีตำหนักที่ประทับปรากฏอยู่

แผนภาพที่ 2.2 : วัดพุทธโฆสวรรัย

2. วัดขุนพรหม

วัดขุนพรหม อยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา หรืออยู่ตรงข้ามปากคลองประตูจีน เป็นวัดเก่าแก่ วัดหนึ่ง ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้สร้างตามหลักฐานของวัดขุนพรหม กล่าวว่า เป็นวัดเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา รัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

ย่านวัดขุนพรหมนี้เป็นหมู่บ้านช่าง เนื่องจากว่าชาวบ้านข้างวัดรับเอาผ้าขาวเทศจากต่างประเทศนำมาเขียนลวดลายตีพิมพ์ แสดงให้เห็นว่า ผ้าลายดอกมีการทำขึ้นใช้ในเมืองไทยแล้ว นอกจากนี้ยังมีอาชีพต่อโลงศพขาย โดยใช้ไม้โอ๊ก, ไม้ยาง, ไม้สัก

นอกจากนี้ยังมีรอยพระพุทธรูปจำลองที่ประดิษฐานอยู่ ณ วิหารพระพุทธรูปนี้ เป็นพระพุทธรูปศิลปะลวดลายวิจิตรละเอียดงดงามเป็นเลิศ ปรากฏความเป็นมาตามคำบอกเล่าของท่านพระครูจันทกิจโสภณ (เพ็ญอากาศโร) เจ้าอาวาสวัดขุนพรหมในปัจจุบันว่า ได้ค้นพบที่กุฏิในวัดเมื่อนานมาแล้ว โดยสันนิษฐานว่าน่าจะสร้างในสมัยทวารวดี โดยอนุমানเทียบกับพระพุทธรูปศิลาขาว ปางปฐมเทศนา หรือที่นิยมเรียกกันว่าปางประทานพร สมัยทวารวดี เดิมประดิษฐานอยู่ที่วัดพระยาภัง ซึ่งเป็นวัดร้างอยู่กลางทุ่งนาหลังวัดขุนพรหม

แผนภาพที่ 2.3 :วัดขุนพรหม

3. วัดบางกะจะ

วัดบางกะจะเดิมชาวบ้านเรียกว่า วัดใหม่ เป็นวัดที่อยู่นอกเกาะเมืองอยุธยา ตั้งอยู่เลขที่ 36/4 บ้านบางกะจะ หมู่ที่ 4 ตำบลลำภาดัม อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินที่ตั้งวัดเนื้อที่ 12 ไร่ 1 ตารางวา โฉนดเลขที่ 9241 พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา สร้างขึ้นเป็นวัดเมื่อใดยังไม่มีความชัดเจนแน่นอน เพราะไม่มีเอกสารใดกล่าวถึงชื่อวัด มีแต่กล่าวถึงที่ตั้งของวัด ดังนี้

พงศาวดารเหนือ กล่าวถึง “จุลศักราช ๔๐๖ (พ.ศ. ๑๕๘๓) ปีมะโรง รัชกาลสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ (นางสร้อยดอกหมาก) มาพระราชทานเพลิงที่แหลมบางกะจะ สถาปนาเป็นพระอารามให้ชื่อว่า วัดพระเจ้าพระนางเชิงแต่นั้นมา...”

พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ กล่าวว่า “เมื่อราวปีจอ จุลศักราช ๕๑๖ พ.ศ. ๒๑๑๗ ให้ขุดคูเมืองด้านตะวันออกซึ่งเรียกว่า คู่น้ำ ให้กว้างลึกตั้งแต่วัดแม่นางปลื้มลงมาจนบางกะจะ และขยายแนวกำแพงเมืองด้านตะวันออกกลางมาถึงริมน้ำ...”

พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา รัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ตอนสงครามช้างเผือก เมื่อพระเจ้าหงสาวดียกทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยา ๗ วัน กล่าวว่า “ขณะนั้นพระยาตานีศรีสุคนธ์นำทัพเรือห้าหมื่นสองร้อยลำเข้ามาช่วยราชการสงคราม ถึงทอดอยู่หน้าวัดกุฎีบางกะจะ รุ่งขึ้นยกเข้ามาทอดอยู่ประตูไชย...”และในรัชกาลสมเด็จพระมหาธรรมราชา ว่า “จุลศักราช ๕๒๔ ปีจอ จัตวาศก (พ.ศ.๒๑๐๕)สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวให้แต่งพระนคร ให้ขุดคูชื่อฝ่ายทิศบูรพา แต่ป้อมมหาชัยวังหน้าลงไปบรรจบบางกะจะ กว้างสิบวา ลึกสามวา แล้วให้ยกกำแพงออกไปริมน้ำขอบนอกพระนครป้อมมหาชัย แต่ป้อมมหาชัยลงไปบรรจบป้อมเพชร...”

แผนภาพที่ 2.4 วัดบางกะจะ

4. วัดนางกุย

วัดนางกุยเป็นวัดโบราณที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของประเทศไทย ในปี 2484 มีความน่าสนใจในด้านประวัติศาสตร์และศิลปกรรมเป็นอย่างยิ่ง เช่น ใบระกาน้ำบันเป็นรูปนารายณ์ทรงครุฑ ซึ่งเป็นพบไม่ได้โดยทั่วไป ประติมากรรมเข้าอุโบสถมี 3 บาน โดยบานกลางจะอยู่สูงกว่าด้านซ้าย-ขวา ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นประตูที่ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ชั้นสูงเท่านั้น พระประธานและพระบริวารโดยรอบ 8 ทิศ สร้างในสมัยอยุธยา แต่รอบอุโบสถมีเสมาคู่ เจดีย์ พระปรารักษ์ สามารถสันนิษฐานได้ว่า เคยเป็นวัดที่สำคัญวัดหนึ่งในอยุธยา ประวัติโดยละเอียดไม่มีปรากฏในหลักฐานของกรมศิลปากร

วัดนางกุยยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนมักมาบูชากันคือ แม่ตะเคียนทอง ที่แกะจากไม้ต้นตะเคียนทองอยู่คู่กับวัดมานานกว่า 400 ปี ต้นตะเคียนใหญ่ได้ยืนต้นตายเมื่อประมาณปี 2540 ทางวัดจึงได้นำไปแกะสลักเป็นรูปแม่ตะเคียนทอง และนำมาไว้บนตอตะเคียนเดิมเพื่อให้คนได้สักการบูชา ปัจจุบันได้มีคนมากราบไหว้ขอโชคลาภ จากแม่ตะเคียนทองมากมาย ถ้าจะให้โชคก็มีสุขสบายใจ หายห่วงกันจริงๆ แล้วละก็ก็ต้องไปนมัสการ “หลวงพ่อยิ้ม” แล้วท่านจะยิ้มได้

แผนภาพที่ 2.5 วัฒนางกุย

5. วัดพนัญเชิง

วัดพนัญเชิง เป็นพระอารามหลวงชั้นโทชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสัก ในตำบลคลองสวนพลู อำเภอพระนครศรีอยุธยา วัดนี้เป็นวัดที่มีมาก่อนกรุงศรีอยุธยา แต่เดิมใครจะเป็นผู้สร้างไม่ปรากฏหลักฐาน ปรากฏแต่ว่าพระเจ้าพนัญเชิงนั้นสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.1867 คือก่อนสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ทรงสถาปนารุงศรีอยุธยา 26 ปี พระพุทธรูปองค์นี้เป็นพระพุทธรูปปั้นนั่งขัดสมาธิ ขนาดใหญ่มาก และได้รับการซ่อมในแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชครั้งหนึ่ง นอกจากนั้น พระเจ้าแผ่นดิน ในกรุงศรีอยุธยาจะซ่อมแซมกันต่อมาอีกหลายพระองค์ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานในพระราชพงศาวดาร และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้บูรณะใหม่ทั้งองค์ เมื่อปลาย พ.ศ. 2397 แล้วถวายพระนามพระพุทธรูปว่า "พระไตรรัตนนายก" ในรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2444 เกิดเพลิงไหม้ผ้าห่มพระเจ้าพนัญเชิง ซ่อมแซมเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2444 กรมศิลปากรได้ทำการซ่อมแซมอีก เมื่อ พ.ศ. 2494 พระพุทธรูปองค์นี้เป็นที่นับถือทั้งชาวไทยและชาวจีน ในพระราชพงศาวดารกล่าวว่า เมื่อกรุงศรีอยุธยาจะเสียแก่พม่าครั้งที่สองนั้น พระพุทธรูปองค์นี้มีน้ำพระเนตรไหลออกมาทั้งสองข้าง ในกลางเดือน 10 มีงานถึงกระเจาดและงานนมัสการประจำปี

แผนภาพที่ 2.6 วัดพนัญเชิง

6. วัดรัตนชัย (วัดจีน)

วัดรัตนชัย หรือชาวบ้านเรียกว่า วัดจีน ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลหอรรัตนชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา วัดนี้สร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี รุ่งเดียวกับวัดสุวรรณดาราราม เพราะปรากฏชื่อวัดนี้ว่า วัดจีนาราม ในแผนที่พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เตชะคุปต์)

วัดนี้อยู่ในกำแพงของเกาะเมืองด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ริมแม่น้ำป่าสักใกล้กับป้อมหอราชคฤห์เหนือตลาดย่านสามม้า แต่ก่อนน่าจะเป็นโรงเจที่ใช้ประกอบพิธีเซ่นไหว้ของชาวจีนที่มาค้าขายทางเรือสำเภา ที่ขอเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารจนมีความชอบและได้รับพระราชทานนามว่า พระชาโชฎีกราชเศรษฐี (กรมเจ้าท่าฝ่ายซ้าย) ซึ่งเป็นต้นสกุล “โชติกะเสถียร” เป็นผู้สร้างวัดนี้ ต่อมารัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ.2483 เป็นยุครัฐสมัยนิยมจึงเปลี่ยนชื่อวัดนี้ว่า วัดรัตนชัย

หลังเสียกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปี พ.ศ.2310 แล้ว พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเสด็จมาบูรณะวัดสุวรรณดาราราม, วัดเสนาสนาราม จึงได้บูรณะวัดรัตนชัยด้วย

สิ่งสำคัญภายในวัดนี้ได้แก่ รูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ประดิษฐานอยู่ และเจดีย์สมัยรัตนโกสินทร์

แผนภาพที่ 2.7 วัดรัตนชัย (วัดจีน)

7. วัดกล้วย

วัดกล้วยเป็นวัดเก่าแก่มีความสำคัญมากในทางประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา เคยเป็นสนามรบ ที่ตั้งกองทหารของพระเจ้าตากสินมหาราช สันนิษฐานว่าสร้างในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นศูนย์กลางการค้าขายทางน้ำเป็นที่จอดเรือสินค้าของชาวภาคเหนือบริเวณวัดตั้งอยู่ติดแม่น้ำป่าสัก นอกเกาะเมืองอยุธยา ภายในวัดบรรยากาศร่มรื่น เงียบสงบ มีทำน้ำให้นั่งเล่นพักผ่อนหย่อนใจ

ส่วนในพระอุโบสถมีการจัดพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุครูบาอาจารย์หลายองค์ เช่น พระธาตุพระอรหันตสมัยพุทธกาล เกศาหลวงปู่มั่น ฐริทัตโต อัฐิหลวงปู่เทศก์ เทสรังสี เป็นต้น ให้สักการะและสามารถชมได้อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะพระธาตุพระครูอินทวุฒิกิจ (ถ้วน อินทปัญญา) อดีตเจ้าอาวาส ซึ่งอัฐิมีการแปรสภาพเป็นพระธาตุอย่างชัดเจน จัดแสดงลักษณะต่างๆ ให้ชมจำนวนมากส่วนในศาลาการเปรียญ มีรูปหล่อหลวงปู่ถ้วน หลวงปู่เทพโลกอุดร ให้กราบไหว้สักการะ

สิ่งที่น่าสนใจศึกษาเกี่ยวกับพระธาตุและเป็นจุดเด่นของวัดกล้วยคือ พระธาตุของหลวงปู่ถ้วน อินทปัญญา อดีตเจ้าอาวาส ที่มีลักษณะและความแตกต่างของพระธาตุที่หลากหลาย ทั้งรูปทรง รูปร่าง สีสีนวรรณะ ทั้ง ๆ ที่เป็นพระธาตุที่บังเกิดมาจากสรีรกายของหลวงปู่ถ้วนเพียงองค์เดียว

แผนภาพที่ 2.8 วัดกล้วย

8. วัดสุวรรณดาราราม

อยู่ในเขตพระนครด้านทิศตะวันออกตอนใต้ริมป้อมเพชร เดิมชื่อวัดทอง เป็นวัดที่พระบรมมหาราชวังของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสร้างไว้ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จขึ้นครองราชย์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาวัดทองขึ้นใหม่และพระราชทานนามว่า “วัดสุวรรณดาราราม” เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระบรมชนกนาถและพระบรมราชชนนี ตามพระนามเดิมของทั้งสองพระองค์คือ “ทองดี” และ “ดาวเรือง” เป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสร้างไว้ครั้งกรุงศรีอยุธยา และพระเจ้าแผ่นดินในราชวงศ์จักรี ได้ทรงสร้างเพิ่มเติมและปฏิสังขรณ์ต่อเนื่องกันมา เกือบทุกรัชกาล ผนังภายในพระอุโบสถตอนบน มีภาพเขียนเทพชุมนุม ตอนล่างเขียนเรื่อง เวสสันดรชาดก เตมีย์ชาดกและสุวรรณสามชาดก ตอนหน้าสุดเขียนภาพมารวิชัย พระวิหาร มีรูปเขียนแสดงพระราชวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นต้นแบบลวดลายแพรหลายออกไปหลายแห่ง

แผนภาพที่ 2.9 วัดสุวรรณดาราราม

9. วัดเกาะแก้ว

วัดเกาะแก้ว เป็นวัดราษฎร์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสักด้านทิศตะวันออกหรือริมปากคลองข้าวสารฝั่งใต้ ตรงกันข้ามกับวัดรัตนชัย (วัดจีน) ในท้องที่ตำบลกะมัง อำเภอพระนคร ศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตและอุปจารวัด วัดมีเนื้อที่ 11 ไร่ 27 ตารางวา

คำว่า เกาะแก้ว นั้นมีชื่อปรากฏในพระราชพงสาวดาร เป็นครั้งแรกเมื่อในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เรียกว่า คลองเกาะแก้วบ้าง มุมเกาะแก้วบ้างตรงบริเวณเกาะแก้วนั้นมีถนนและกำแพงเรียกว่า ถนนมุมเกาะแก้ว กำแพงเกาะแก้ว และเข้าใจว่า บริเวณนี้คงจะเป็นเกาะๆ หนึ่ง จะเรียกว่า เกาะแก้ว จนถึงทุกวันนี้ สำหรับวัดเกาะแก้วนั้นน่าจะสร้างขึ้นภายหลังในรัชกาลใด รัชกาลหนึ่ง

ณ บริเวณเกาะแก้วนี้มีเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ที่พงสาวดารบันทึกไว้เช่น เมื่อ พ.ศ. 2112 ในแผ่นดินสมเด็จพระมหินทราธิราช เมื่อก่อนที่พม่าเข้ามาล้อมกรุงพระเจ้าหงสาวดี เรียกแม่ทัพทั้งปวงมาประชุมปรึกษาการที่จะตีกรุงศรีอยุธยาพระมหาอุปราชเห็นว่า กำลังกองทัพที่ยกมามีมากมายควร จะเข้าตีหักเข้าพระนคร ให้พร้อมกันทุกด้าน เพราะนานวันจะเกิดความลำบากด้วยเสบียงอาหาร อีกประการหนึ่งถึงฤดูฝนที่จะทำการไม่สะดวก จึงเห็นควรรีบเข้าโจมตีกรุงศรีอยุธยาเสียให้ได้โดยเร็ว พระหงสาวดีไม่เห็นชอบด้วย ครั้นว่ากรุงศรีอยุธยาไม่ยอมเป็นทาสเมืองอื่น

แผนภาพที่ 2.10 วัดเกาะแก้ว

สถานที่สำคัญของชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ตามเส้นทางบก

1. สะพานประตูจีน
2. วัดสามจีน – วัดถนนจีน
3. โบราณสถานในบริเวณหอพักอู่ทอง
4. โรงเรียนชุมชนป้อมเพชร
5. ป้อมเพชร
6. โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย
7. ทำข้ามวัดสุวรรณดาราราม
8. กำแพงเมือง
9. วัดขุนเมืองใจ
10. โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา
11. ร้านอาหารและสถานบริการ

แผนภาพที่ 2.12 สะพานประตูลิน

2. วัดสามจีน – วัดถนนจีน

วัดถนนจีน เป็นวัดโบราณสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะเมือง ซึ่งเคยเป็นหมู่บ้านชาวจีนใกล้กับคลองในไก่อ่ คำว่า “ในไก่อ่” นี้ นักประวัติศาสตร์บางท่านสันนิษฐานว่าเพี้ยนมาจาก “นายกำย” นามของชาวจีน ซึ่งอาจจะเคยตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณนี้ นอกจากนี้ยังมีประตูลินไก่อ่เป็นประตูน้ำ ชักน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านเข้ามาตามคลองในไก่อ่ไปออกแม่น้ำป่าสัก ถัดจากประตูลินไก่อ่ไปตามลำน้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันตก จะมีป้อมอกไก่อ่และประตูจีน ซึ่งเป็นประตูน้ำชักน้ำเข้าไปตามคลองประตูลินถึงคลองประตูข้าวเปลือก

ในสมัยอยุธยา วัดถนนจีนน่าจะเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งของชาวจีน ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ระหว่างคลองประตูลิน กับคลองในไก่อ่ และเชื่อว่าคงจะเป็นหมู่บ้านใหญ่มาก พระยาโบราณราชธานินทร์ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง อธิบายแผนที่พระนครศรีอยุธยา ว่า “ย่านบ้านแห ขายแหแลเปลปานด้ายตะกอกแลลวด มีตลาดขายของควา ปลาสด เชาเย็น อยู่ในบ้านแขกใหญ่ ชื่อตลาดจีน ๑... ย่านบ้านวัดน้อยประตูลิน ขายปรอท ทองเหลืองเคลือบ ๑ ย่านในไก่อ่เชิงสะพานประตูลินไปเชิงสะพานประตูในไก่อ่ เป็นย่านจีนอยู่ตึกทั้งสองฟากถนนหลวง นั่งร้านขายของสรรพเครื่องสำเภานไทม แพร ทองขาว ทองเหลือง ถ้วย โถ ชาม เครื่องสำเภากรบ ...จีนทำเครื่องจันอับ แลขนม ทำโต๊ะเตียงและถั่งน้อยใหญ่ และทำสรรพเครื่องเหล็ก...”

นามของหมู่บ้านชาวจีนมีกล่าวถึงในพระราชพงศาวดารสมัยอยุธยาหลายตอน อย่างเช่นในช่วงปลายรัชกาลสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ พุทธศักราช ๒๒๖๕ เจ้าฟ้าอภัยตั้งให้ข้าราชการวังหลวงจัดแจงผู้คนกะเกณฑ์กระทำการตั้งค่ายคู คูตรวจตราค่ายรายเรียงไปตามคลอง แต่ประตูข้าวเปลือกจนถึงประตูลิน และในช่วงรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พุทธศักราช ๒๒๘๘

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งพระยาราษฎร์ภูบาลบ้านประตูลี เป็นเจ้าพระยาอภัยราชาว่าที่สมุหนายก

ถ้าพิจารณาตามชื่อวัด สันนิษฐานได้ว่าน่าจะตั้งอยู่ริมถนนจีน ซึ่งเป็นถนนคู่ขนานกับถนนป่าโทน แต่ไม่มีหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด ใครเป็นผู้สร้าง ปัจจุบันเป็นวัดร้าง ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลประตูลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร ได้ประกาศขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 85 ตอนที่ 16 เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2484 แต่ยังไม่ได้ทำการขุดแต่งบูรณะ สภาพทั่วไปของวัดถนนจีนเท่าที่ปรากฏในปัจจุบันคงมีแต่ปรารงค์ 1 องค์ อยู่ในสภาพชำรุด มีดินไม้ปกคลุม มีเนินโบราณสถานอยู่ทางทิศตะวันออก ส่วนด้านทิศเหนือของโบราณสถานวัดถนนจีนนี้ มีคูน้ำเป็นแนวยาว ทางด้านทิศตะวันตกเป็นสระน้ำค่อนข้างใหญ่ และทางด้านทิศใต้เป็นบ้านอยู่อาศัยของประชาชน ซึ่งใกล้กับองค์ปรารงค์มากจนดูเหมือนว่าปรารงค์ของวัดถนนจีนเป็นส่วนหนึ่งของบริเวณบ้าน

ปรารงค์ของวัดถนนจีน เป็นปรารงค์ขนาดใหญ่ก่อด้วยอิฐ อยู่ในสภาพชำรุดมาก อิฐชั้นนอกหลุดกะเทาะออกจนเกือบหมด เห็นแต่แนวอิฐชั้นในซึ่งก่ออิฐสอดคั่นเป็นโครงทรงสี่เหลี่ยม มีร่องรอยของซุ้มเรือนธาตุ ตั้งอยู่บนฐานประทักษิณ ซุ้มด้านทิศตะวันออกถูกขุดทำลายเป็นช่องกว้างใหญ่มากจนสามารถเห็นห้องกรงภายในเรือนธาตุ สังเกตได้ว่าโครงสร้างภายในของปรารงค์วัดถนนจีนนี้เป็นทรงสี่เหลี่ยม ทำซ้อนกันเป็นผังรูปกากบาท ช่องว่างระหว่างกากบาทใต้ดินกรุอัดแน่นเป็นการประหยัดอิฐ และช่วยเสริมให้โครงสร้างแข็งแรงยิ่งขึ้นอีกด้วย

ส่วนบนของเรือนธาตุยังคงมีแนวปูนฉาบอยู่ด้านข้าง ทำให้เห็นร่องรอยลักษณะของทรงปรารงค์ซึ่งน่าจะมีรูปแบบเหมือนซ้อนทรงสี่เหลี่ยมเรียงลดหลั่นกันขึ้นไป รูปแบบศิลปกรรมแบบนี้ น่าจะอายุอยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20-21

ในบริเวณผิวดินรอบๆ วัดถนนจีนแห่งนี้ ได้พบศิลปวัตถุเป็นชิ้นส่วนของพระพุทธรูป ศิลานขนาดใหญ่ อยู่ในสภาพชำรุด ซึ่งหัวหน้ากรมประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาในขณะนั้น ได้นำไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการของหน่วยศิลปากร เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๓ ลักษณะเป็นพระพุทธรูปนุ่งห่มดองหรือเฉวียงบ่าเห็นริ้วรอยของชายผ้าห้อยอยู่ที่พระพาหาซ้ายสายรัดประคด ห้อยอยู่ที่หน้าพระอุทร 2 สาย เป็นรูปแบบการนุ่งห่มอย่างพระพุทธรูปจีน อยู่ในท่าประทับนั่งสมาธิราบ พระหัตถ์แสดงปารมหารวิชัย พบเฉพาะส่วนพระอุระลงมาถึงพระเพลา ซึ่งเป็นก้อนศิลาเรียงต่อกัน ส่วนพระเศียรหักหายไป ต่อมาได้นำไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนถึงปัจจุบัน

วัดถนนจีนยังไม่ได้รับการขุดแต่ง จึงพบเห็นซากอิฐอยู่บนผิวดินโดยทั่วไป ซึ่งชาวบ้านแถบนั้นเล่าว่า จะขุดดินเพื่อทำการเพาะปลูกก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากมีแต่เศษอิฐเต็มไปหมด

ดังนั้นหากโบราณสถานแห่งนี้ได้รับการขุดแต่งบูรณะเมื่อใด อาจมีข้อมูลอีกมากมายเป็นหลักฐานทางโบราณคดีประวัติศาสตร์ของชาติต่อไป

แผนภาพที่ 2.13 วัดสามจีน – วัดถนนจีน

3. โบราณสถานในบริเวณหอพักอุทอง

หออุทอง เป็นหอพักนักศึกษาและบ้านพักเจ้าหน้าที่ของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ตำบลประตูลี้ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ริมปากคลองมะขามเรียงฝั่งตะวันตก ในอดีตครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาพื้นที่บริเวณนี้เป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวจีน เป็นตลาดค้าขายของชาวจีนที่ใหญ่ที่สุด เรียกว่า ย่านไน้ไก่ โดยในคำให้การของขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม ได้กล่าวถึงพื้นที่บริเวณนี้ว่า ถนนย่านไน้ไก่ เชิงสะพานประดู่จีน ถึงสะพานประดู่ไน้ไก่ เป็นตลาดใหญ่มีตึกร้านจีนทั้งสองฟากถนนหลวง จีน ไทย นั่งร้านขายของสรรพสิ่งเครื่องสำเนา เครื่องทองเหลือง ทองขาว กระเบื้องถ้วย โถ ชาม แพรจีน ไหมศรี เครื่องมือเหล็ก และเครื่องมาจากเมืองจีนครบ รวมทั้งอาหาร ผลไม้ สุกกร เป็ด ไก่ ปลาทะเล ปู หอยต่าง ๆ เป็นตลาดใหญ่ยิ่งในกรุง ชื่อตลาดใหญ่ท้ายพระนคร อยู่ในย่านไน้ไก่

ปัจจุบันพื้นที่ที่ในคำให้การขุนหลวงประดู่ทรงธรรมกล่าวถึงมานี้ ในแผนที่กรุงเทพมหานคราวรดิของพระยาโบราณราชธานินทร์ ยังปรากฏศาสนสถานที่เกี่ยวข้องกับคนจีนอยู่หลายแห่ง เช่น วัดท่าจีน วัดถนนจีน และที่อยู่ในเขตรั้วหออุทอง มีวัดจีน วัดเจ๊ก วัดท่าม้า วัดสิงหาราย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจากชื่อหรือตำแหน่งที่ตั้งก็สนับสนุนเรื่องราวในพงศาวดารที่กล่าวถึงพื้นที่นี้ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นย่านคนจีนอยู่อาศัยและทำมาค้าขาย แต่ปัจจุบันวัดต่าง ๆ ที่กล่าวมาที่แสดง

ถึงประวัติศาสตร์ชุมชน ได้ถูกทำลายสูญหายไปเกือบหมดแล้ว ที่พอเหลืออยู่นอกเขตห่ออุทอง มีวัดสามจีน และที่อยู่ในเขตห่ออุทองมีวัดจีน และวัดท่าม้า สำหรับวัดท่าจีน วัดถนนจีน ถูกถนนโรจนะตัดทับไปหมดแล้ว รวมทั้งวัดเจ๊ก วัดสิงหาราย ซึ่งอยู่ในเขตริ้วห่ออุทองด้วย ปัจจุบันถูกบ้านพักเจ้าหน้าที่ของสถาบันราชภัฏฯ ตั้งทับเช่นกัน โดยเฉพาะในเขตห่ออุทอง ยังมีโบราณสถานที่สำคัญที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ชุมชนเหลืออยู่ 2 แห่ง กรมศิลปากรและสถาบันราชภัฏฯ จึงควรร่วมมือร่วมใจกันในการอนุรักษ์โบราณสถาน 2 แห่งนี้ไว้ เป็นหลักฐานยืนยันประวัติศาสตร์ชุมชน

แผนภาพที่ 2.14 โบราณสถานในบริเวณห่ออุทอง

4. โรงเรียนชุมชนป้อมเพชร

เริ่มตั้งครั้งแรก พ.ศ. 2466 โดยอาศัยศาลาการเปรียญวัดจีน โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนวัดจีนนาราม” จนถึง พ.ศ. 2482 นักเรียนเพิ่มจำนวนมากขึ้น ศาลาการเปรียญไม่พอที่จะใช้เป็นที่เรียน จึงได้ย้ายไปตั้งที่บริเวณป้อมปืนใหญ่ (ป้อมเพชร) โดยสร้างศาลาเอกเทศ ขึ้นกับเทศบาล มีชื่อว่า “โรงเรียนเทศบาล 2 (ป้อมเพชร)”

พ.ศ. 2500 นักเรียนเพิ่มจำนวนมากขึ้น จำนวน 500 คนเศษ อาคารเรียนหลังเดียวไม่พอ คณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งมีนายคล้าย ควรพจน์, นางเข็มทอง เกษสังข์, นางเพิ่ม เกษมสุวรรณ และ ร้อยตรีทิพย์ ทับทิมไทย ได้ร่วมกันจัดสร้างอาคารเรียนเพิ่มขึ้นอีกหลังหนึ่ง กว้าง 6 เมตร ยาว 27 เมตร ให้ชื่อว่า “อาคารเพิ่ม เกษมสุวรรณ” พ.ศ. 2509 นายคล้าย จิตพิทักษ์ นายกเทศมนตรีเมืองนครศรีอยุธยา ได้จัดซื้อที่ดินมีโฉนดบริเวณจวนเทศาภิบาล จากพระราชญาติรักษา พื้นที่ 12 ไร่ 2 งาน 77 ตารางวา ราคา 600,000 บาท ให้เป็นทรัพย์สินของเทศบาล และย้ายอาคารหลังเดิมที่ป้อมเพชร มาปลูกสร้างในที่ดินที่ซื้อนี้ จนถึงปัจจุบัน ในปีเดียวกันนั้น โรงเรียนได้รับงบประมาณจำนวน 150,000 บาท เพื่อทำการก่อสร้างอาคารสุวรรณวิมลศิลป์ ซึ่งเป็นอาคารเรียนไม้ 2 ชั้น

พ.ศ. 2510 เทศบาลจัดสรรงบประมาณ จำนวน 500,000 บาท เพื่อสร้างอาคารศรีภูธรพิทักษ์ เป็นอาคารเรียน 2 ชั้น 7 ห้องเรียน

พ.ศ. 2527 โรงเรียนได้รับงบประมาณจากกรมการปกครอง จำนวน 2,055,000 บาท เพื่อสร้างอาคารเรียน 2 ชั้น และตั้งชื่อว่าอาคารนิพัทธานุสรณ์

พ.ศ. 2536 โรงเรียนได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการขายโอกาสทางการศึกษา โดยขยายระดับการจัดการศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม .1-3) และทำการจัดการเรียนการสอนจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2540 โรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณ เป็นเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เพื่อทำการก่อสร้างอาคารเรียนคอนกรีต 4 ชั้น เพื่อจัดเป็นอาคารเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และในปีเดียวกัน โรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ จำนวน 1 หลัง

พ.ศ. 2543 โรงเรียนได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี (มัธยมศึกษาตอนปลาย) และได้รับงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียนเป็นอาคารคอนกรีต 4 ชั้น 1 หลัง และอาคารอเนกประสงค์ จำนวน 1 หลัง โดยในการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์นั้น โรงเรียนได้ขอยกจ่ายอาคารสุวรรณวิมลศิลป์ เพื่อใช้พื้นที่ทำการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ขึ้นทดแทน

พ.ศ. 2549 โรงเรียนได้รับงบประมาณในการก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นอาคารคอนกรีตชั้นเดียว 8 ห้องเรียน 1 หลัง

ปัจจุบัน โรงเรียนมีอาคารเรียน 6 หลัง เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีนักเรียน 31 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 1,091 คน ครู - อาจารย์ 62 คน

5.
6.
7.
8.
9.
แผนภาพที่ 2.15 โรงเรียนชุมชนป้อมเพชร

10. ป้อมเพชร

หนังสือประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 5 กล่าวว่า “มาถึงป้อมใหญ่ก่อด้วย
ศิลาแลง สูงกว่ากำแพงกรุงสองศอก มีชานกว้าง สามวา มีประตูช่องกุศซ้ายขวา เดินออกชานรอบ
ป้อมใหญ่ ชานป้อมนั้นมีกำแพงแก้วล้อมรอบ มีปืนผ่าแทรกแปลช่องชื่อ ป้อมเพชร”

ป้อมเพชรมีความสำคัญในฐานะที่เป็นป้อมรักษาการณ์ทั้งยามสงครามและยามสงบ ใน
จุดที่เป็นทางน้ำ 3 แพร่ง ซึ่งจากการขุดค้นทางโบราณคดีระหว่าง พ.ศ.2537-2538 พบว่ามีร่องรอย
การก่อสร้างทับซ้อนกัน 2 ครั้ง คือ

การก่อสร้างครั้งแรก ตัวป้อมก่อด้วยอิฐเป็นกระเปาะ โค้งรูปครึ่งวงกลม ต่อกออกไปจาก
กำแพงเมือง คงเหลือหลักฐานเฉพาะส่วนฐานรากซึ่งถูกป้อมสมัยที่สองซ้อนทับอยู่ โดยที่บางแห่ง
ยังเห็นร่องรอยของพื้นปูอิฐเอาสันตั้งขึ้น คงจะเป็นส่วนพื้นของช่องกุศ

กำแพงเมืองที่สัมพันธ์กับป้อมสมัยแรก หนาราว 6.50 เมตร ก่อผนัง 2 ข้าง มีคานอิฐเชื่อม
ผนังทั้งสอง ก่อให้เกิดห้องสี่เหลี่ยม ซึ่งถมด้วยดินและอิฐหักตัวป้อมก่ออิฐฝังรากลึกลงในพื้นดิน ก่อ
บัวไว้ที่เชิงผนังด้านนอก ส่วนผนังคงมีแนวสอบเข้าเล็กน้อย มีช่องกุศเป็นทางเข้าออกและสำหรับ
ตั้งปืนใหญ่แต่จำนวนช่องกุศสันนิษฐานจำนวนที่ชัดเจนไม่ได้เพราะว่าตัวป้อมถูกรื้อในคราว
ปฏิสังขรณ์สมัยอยุธยาตอนปลาย ส่วนภายในป้อมน่าจะมีส่วนที่มีหลังคาคลุมเนื่องจากได้ขุดค้นพบ

กระเบื้องมุงหลังคาในชั้นดินทับถมอย่างหนาแน่น แต่หลักฐานที่พบยังไม่พอเพียงที่จะสันนิษฐานลักษณะที่แท้จริงของหลังคา

การก่อสร้างครั้งที่สอง มีการรื้อกำแพงและป้อมโค้งของสมัยแรกออกทั้งหมดแล้วสร้างป้อมเหลี่ยมทับลงไป ซึ่งป้อมเหลี่ยมนี้มีขนาดความยาวของแต่ละเหลี่ยม ไม่สม่ำเสมอ หลักฐานที่เหลืออยู่คือผนังป้อมด้านทิศตะวันตกจำนวน 3 เหลี่ยม และตะวันออกอีก 2 เหลี่ยม ส่วนที่หายไปคือด้านที่หันเข้าหาแม่น้ำเจ้าพระยา เพราะถูกน้ำเซาะพังทลาย ทุกเหลี่ยมมีช่องกุดประจำเหลี่ยมละ 1 ช่อง (ที่เรียกช่องกุดในที่นี้ไม่ได้หมายถึงหน้าที่ที่เป็นประตูแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายความรวมถึงบางช่องที่ใช้เป็นที่ตั้งปืนใหญ่ด้วย เพราะว่ามีร่องรอยว่าช่องกุดส่วนมากมีการก่ออิฐปิดช่องจะเปิดเพียงช่องเล็ก ๆ ไว้สำหรับปลายกระบอกปืนใหญ่เท่านั้น) สังเกตจากช่องกุดแต่ละเหลี่ยมที่เหลืออยู่ต่างเล็งไปยังเป้าหมายคือลำน้ำทั้งสิ้น และส่วนของป้อมที่ถูกน้ำเซาะพังไปนั้นควรจะมีเพียงเหลี่ยมเดียวและเป็นเหลี่ยมที่มีด้านยาวที่สุด จึงน่าจะมีช่องกุด 3 ช่อง เล็งเป้าหมายสำคัญที่สุดคือที่กลางแม่น้ำเจ้าพระยา

นอกจากนี้ยังพบอิฐก่อเป็นแนวล้อมกับตัวป้อมขนานไปกับแนวของแม่น้ำ สันนิษฐานว่าน่าจะมีหน้าที่เป็นกำแพงกันดินเคลื่อนตัวอันเนื่องมาจากน้ำหนักของป้อมอาจจะมีแนวก่อเสริมขึ้นมาพื้นผิวดินเป็นกำแพงแก้วล้อมรอบเป็นขานป้อม

สาเหตุแห่งการพังทลายของป้อมเพชรสมัยแรก หากพิจารณาจากแผนที่อยุธยาของชาวต่างชาติ ฉบับ พ.ศ.2178 และฉบับคัดลอก จะเห็นได้ว่าคลองในไก่อ มีแนวตรงและมาบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาตรงป้อมเพชรพอดี ซึ่งในสภาพที่เป็นอยู่ของคลองทุกวันนี้หากลาก แนวคลองในไก่อตรงมาโดยไม่หักเลี้ยวดังปัจจุบัน ปากคลองจะมาบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาที่ข้างป้อมเพชรพอดี จึงอาจเป็นไปได้อย่างยิ่งว่า กระแสน้ำในคลองสายนี้น่าจะพุ่งตรงเข้ากัดเซาะฐานรากของป้อมเพชรจนอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ป้อมชำรุดจนพังทลายได้

แผนภาพที่ 2.16 ป้อมเพชร

11. โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย

โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย ตั้งอยู่บนถนนอุทอง ตำบลหอรบรัตนไชย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดเทศบาลนครนครศรีอยุธยา จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่

เดิมชื่อโรงเรียนวัดจินนาราม ระหว่างปี พ.ศ.2464-2484 เปิดทำการสอนโดยมีพระสงฆ์มาช่วยในบางโอกาส มีนักเรียนไม่มากนัก เทศบาลฯ ได้ก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ให้กับโรงเรียนป้อมเพชร นักเรียนจึงย้ายไปเรียนแห่งใหม่ โรงเรียนจินนารามจึงยุบโรงเรียนโดยปริยาย

นายवाद ศาสตร์ประสิทธิ์ ศึกษาธิการอำเภอพระนครศรีอยุธยา เห็นว่าโรงเรียนป้อมเพชร มีนักเรียนมากขึ้น ห้องไม่เพียงพอ จึงแยกให้นักเรียนมาเรียนที่โรงเรียนวัดรัตนชัยอีกครั้ง เปิดทำการสอนจำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียน 114 คน ครู 4 คน มีนายสำรวย นาคประสิทธิ์ ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2495 ได้รับการอุปการะและอนุญาตในช่วงแรกจากพระครูศรีรัตนากร ให้ใช้ศาลาการเปรียญเป็นโรงเรียนชั่วคราว

พ.ศ.2502 เทศบาลเมืองนครนครศรีอยุธยา ได้จัดสรรงบประมาณ 55,000 บาท ให้ก่อสร้างอาคารเรียนแบบ 004 จำนวน 1 หลัง จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 240 คน จำนวนครู 17 คน

ในปี 2504 นายทองฟู อุบลพันธ์ นายทองหล่อ บุณสมภพ และผู้ปกครองได้บริจาคเงิน 12,500 บาท ก่อสร้างอาคาร 1 หลัง ให้ชื่อว่า “อาคารทองหล่อ บุณสมภพ-ทองฟู อุบลพันธ์ อุทิศ”

1 เมษายน 2506 โรงเรียนวัดรัตนชัยโอนมาอยู่ในสังกัด เทศบาลนครนครศรีอยุธยา เทศบาลฯ ได้จัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนมาซ่อมแซม ปรับปรุงอาคารเรียน บริเวณโรงเรียน และสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น ต่อมา พ.ศ.2509 เทศบาลฯ และวัดร่วมสมทบก่อสร้างอาคารเรียน

พ.ศ.2510 ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนวัดรัตนชัยเป็น “โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย” ได้ ดำเนินการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2543 นายพีระ จังพานิช ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ มีจำนวนครู 10 คน ครูจ้างสอน 1 คน นักการ 1 คน นักเรียนหญิง 65 คน นักเรียนชาย 75 คน รวมนักเรียนทั้งหมด 140 คน

ปัจจุบันมีการพัฒนาการเรียนการสอนตลอดมา เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2542 ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน และสนองนโยบายของสำนักบริหาร การศึกษาท้องถิ่นและเทศบาลนครศรีอยุธยา

แผนภาพที่ 2.17 โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย

12. ทำน้ำวัดสุวรรณดาราราม

เป็นทำเรือสำหรับใช้สัญจรไปมาของพระสงฆ์และชาวบ้านทางน้ำ เป็นที่จอดเรือสำเภา และเรือกำปั่น ในสมัยกรุงศรีอยุธยาห้วงมยุระนครด้านตะวันออกเฉียงใต้ ใกล้วัดสุวรรณดาราราม เรียกว่าตำบลหัวสาระภา ซึ่งฝั่งตรงข้ามแม่น้ำป่าสักเป็นปากคลองข้าวสารปากคลองสวนพลู เป็นย่านขายขนมประเภทต่าง ๆ และเป็นย่านที่ชาวจีนทำและขายโต๊ะ เก้าอี้ เตียง รวมทั้งทำถังที่ใช้แทน นางเล็งหรือตุ้มดินเผา ขายเครื่องเหล็กประเภทต่าง ๆ ดังนั้นทำข้ามวัดสุวรรณดารารามจึงเป็นทั้งทำ ข้ามเรือเพื่อสัญจรและเป็นทำเรือสำหรับค้าขายสินค้า

แผนภาพที่ 2.18 ทำน้ำวัดสุวรรณดาราราม

13. กำแพงเมือง

กำแพงพระนครในชั้นแรกสร้างกรุงเห็นจะยังไม่ได้ก่อด้วยอิฐ เข้าใจว่าจะเป็นแต่เชิงเทินดิน ใช้ขุดดินทางริมน้ำกับข้างในขึ้นถม คูที่ขุดเอาดินขึ้นมาทางข้างในกำแพงเดี๋ยวนี้ยังปรากฏอยู่ กำแพงอิฐจะมาก่อขึ้นต่อหลัง เพราะรากกำแพงอิฐที่พบในเวลานี้อยู่บนเชิงเทินดิน สูงกว่าระดับดินธรรมดาตั้งแต่วาหนึ่งถึง ๖ สอก ตัวเชิงเทินดินที่เป็นพื้น ตั้งกำแพงกว้างอย่างน้อยราว ๘ วา กำแพงหนา ๒ วาเศษ ก่ออิฐ ๒ ชั้นไว้ช่องกลางถมดินกับอิฐหัก ส่วนสูงตั้งแต่เชิงกำแพงถึงปลายใบเสมา ค่ะเนว่าบางแห่งถ้าในที่ต่ำคงจะราว ๓ วา ถ้าที่สูงคงจะราว ๑๐ สอกเศษ เพราะพบเศษกำแพงที่เหลือจากหรืออยู่ที่วัดท่าทรายแห่งหนึ่ง สูงจากพื้นดิน ๕ สอกเศษเกือบคืบ กับที่ได้วัดจีนเชิงหน้าวัดสุวรรณมีประตูช่องกุฎอยู่ด้วยอีกแห่งหนึ่ง ตรงนั้นเป็นที่ดอนกำแพงสูง ๖ สอกคืบมีเศษ ที่คิดว่ากำแพงตอนนั้นสูงเท่านี้ก็เพราะด้วยกำแพงที่เหลืออยู่นั้น สูงพื้นหลังประตูช่องกุฎขึ้นไปอีกสอกเศษ ซึ่งคะเนว่าเกือบจะถึงที่ตั้งใบเสมา เพราะธรรมดาประตูช่องกุฎก็อยู่ไล่เลี่ยหรือต่ำกว่าพื้นเชิงเทินไปเพียงนิดน้อย พื้นเชิงเทินขึ้นไปไม่กี่มกน้อยก็ถึงที่ตั้งเสมา

กำแพงเดิมก่อนแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ด้านเหนือตั้งแต่หน้าพระราชวัง คงจะไปตามแนวถนนป้อมะพร้าวแล้วไปเลี้ยวมามุมใต้ประตูหอรัตนไชย วกลงไปข้างในห่างจาก

ถนนรอบกรุงเดี่ยวนี้อันถึงป้อมเพชร แต่ป้อมเพชรมาตามทางริมน้ำที่ศิได้ทิศตะวันตกบรรจบ ทิศเหนือ
จดคลองท่อในปัจจุบัน

แผนภาพที่ 2.19 กำแพงเมือง

14. วัดขุนเมืองใจ

ตั้งอยู่ริมถนนสาย 5 ตำบลประตูลี้ อำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นวัดโบราณที่สำคัญวัด
หนึ่ง เคยเป็นวัดที่ประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ยังไม่พบหลักฐานว่าใคร
สร้าง คงเป็นเป็นวัดร้างมาตั้งแต่คราวเสียกรุงศรีอยุธยา เมื่อปี พ.ศ. 2310

วัดนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "วัดขุนคลใจ" ปัจจุบันมีซากเจดีย์ใหญ่อยู่เหลือไม่สืบสอง
ฝาศูนย์กลางกว้าง 19.30 เมตร ยอดหัก 1 องค์ นอกจากนี้ก็มีอุโบสถ วิหาร พระเจดีย์ และกำแพงแก้ว

ในหนังสือ "ภูมิสถานกรุงศรีอยุธยา" ว่าพระมหาเจดีย์ของวัดขุนเมืองใจนี้เป็นหลักของ
พระนครศรีอยุธยาด้วยแห่งหนึ่ง ดังมีความพรรณนาไว้ว่า "อนึ่ง ซึ่งเป็นหลักกรุงเทพมหานครมหานครศรี
อยุธยาราชธานีนั้นคือ พระมหาปราสาทสามองค์กับพระมหาธาตุวัดพระราม 1 วัดหน้าพระธาตุ 1
วัดราชบูรณะ 1 แลพระมหาเจดีย์สถานวัดหลวงสุกสวรรค 1 วัดขุนเมืองใจ 1 กับพระพุทธรูปปฏิมากร
วัดพระศรีสรรเพชญ์ 1 วัดมณฑลพิท 1 แลนอกกรุงเทพฯ นั้นคือ พระมหาเจดีย์สถาน วัดเจ้าพญาไท
สูงสองเส้นทวา 1 วัดภูเขาทองสูงสองเส้นห้าวา 1 กับพระประธานวัดเจ้าพะนันเชิงของพระเจ้า
สามโปเตียนช่างปิดกรรมงานดวง แก้วยอดพระเจดีย์ วัดเจ้าพญาไทป่าแก้ว ตกตำบลนี้ นอกกรุงเทพ
มหานครแล"

แผนภาพที่ 2.20 วัดขุนเมืองใจ

15. โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา

โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน สอนระดับอนุบาล ถึง ม.3 เป็นโรงเรียนดีเด่นรับรางวัลพระราชทาน 3 ระดับ เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาดีเด่น โรงเรียนจริยธรรมดีเด่น โรงเรียนห้องสมุดดีเด่น โรงเรียนได้รับการรับรองระบบคุณภาพมาตรฐานสากล ISO 9002 ทุกระบบ มีรถบัสบริการรับส่งนักเรียน บริหารงานโดยอาจารย์จระพันธ์ พิมพ์พันธ์ุ

โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา ตั้งอยู่ 5 หมู่ 1 ถนนสีกัน ต. ประตู่ชัย อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา 13000 โทรศัพท์ 035-241559 โทรสาร 035-241-106

แผนภาพที่ 2.21 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา

2. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม เป็นพฤติกรรมของประชาชนที่อยู่ร่วมกันในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือการพัฒนาที่ดีขึ้น มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในลักษณะของบุคคลและกลุ่มอยู่จำนวนหนึ่ง สามารถแยกประเด็นได้ดังนี้

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

จำเนียร ศิลปอาษา (2540) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถที่จะแสดงออกถึงความต้องการของตน การจัดอันดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น ในการเน้นที่การให้อำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท

ถ้ายอง ปลั่งกลาง (2549) ให้ความหมายของคำว่ามีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มคนองค์กรชุมชนหรือปัจเจกบุคคล ได้ร่วมกันคิด วางแผน ดำเนินการ แก้ไข กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ร่วมกันวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงานในลักษณะของการเสียสละแรงงาน บริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามผลงานด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม หรือชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม

World Health Organization (อ้างถึงในสุวรรณณี คงทอง, 2536) ได้เสนอปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการคือ

1) ปัจจัยของสิ่งดึงดูด หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ นั้นจะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรก มองเห็นว่า ตนจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไปและประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวกระตุ้น

2) ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และการมองเห็นประโยชน์ที่จะได้หลังการมีส่วนร่วม ดังนั้น พื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วม จึงควรมีลักษณะดังนี้ ประการแรก เปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบ ประการที่สอง มีการกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอนเพื่อที่ผู้ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพเป็นจริงของตนเองได้ และประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะและกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3) ปัจจัยด้านอำนาจ ในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

ซูเกียรติ ภัยลี (2536) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมี 3 ประการคือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ
- 2) ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอันได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
- 3) ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสารอันได้แก่ การติดต่อสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล

2.3 ลักษณะการมีส่วนร่วม

สมใจ ไข่แก้ว (2548) อ้างถึงในลายอง ปลั่งกลาง (2549) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทไว้ดังนี้

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและคิดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองต่อความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
- 8) ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

2.4 เครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วม

Chapin (1977) อ้างถึงใน สมควร สุรภพพิศิษฐ์ (2542) ได้เสนอเครื่องชี้บอกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม โดยได้กำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรดังนี้

- 1) การมีความสนใจในกิจกรรมและการเข้าร่วมประชุม
- 2) การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

3) การเป็นสมาชิกหรือเป็นกรรมการกลุ่ม

4) การเป็นเจ้าหน้าที่

โดยลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก เช่น การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุสิ่งของ การเสียสละเวลา แรงงาน รวมทั้งการเป็นสมาชิกของ คณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมนั้น ๆ และสามารถประเมินได้โดยตรง

2.5 ระดับการมีส่วนร่วม

ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ (2546) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์มีได้หลายระดับขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของชุมชนปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่

1) ความพร้อมด้านทักษะการจัดการการท่องเที่ยว เช่น การบริการสื่อความหมาย ธรรมชาติ การนำเที่ยว การจัดการที่พักและอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2) ความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ เงินทุน เวลา แรงงาน และทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

3) ความต้องการของชุมชนในการเข้าร่วมการจัดการ/หรือให้บริการนักท่องเที่ยว

4) ความเข้มแข็งของชุมชนและผู้นำ ผู้นำชุมชนที่สมาชิกในชุมชนให้ความนับถือและเชื่อฟัง สามารถให้สมาชิกของชุมชนรวมกลุ่มกันดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนได้ ชุมชนมีความผูกพัน สามัคคี และยอมเสียสละในการทำงานเพื่อชุมชนในการเรียนรู้และจัดการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวได้ และปัจจัยภายนอก ได้แก่

1. นโยบายของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ได้เข้าร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว และ

2. ความร่วมมือจากภาครัฐและองค์กรเอกชน

2.6 ชุมชนกับการมีส่วนร่วม

ชุมชนในยุคปัจจุบัน ไม่ใช่ชุมชนตามความเข้าใจเดิมอีกต่อไป กล่าวคือชุมชนที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และอยู่ภายใต้วัฒนธรรมชุดเดียวกันเท่านั้น ไซ้ชุมชนในความหมายที่เป็นหน่วยการปกครองของรัฐ หากแต่เป็นชุมชนที่อาจเรียกว่า “ชุมชนโดยเจตนา” หรือ Intentional Community อันหมายถึงจำนวนหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือต่างพื้นที่ มารวมกลุ่มกันภายใต้จะดำเนินกิจกรรมหรือภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน มีความสัมพันธ์กับเวลาที่ต่อเนื่อง ชุมชนในความหมายใหม่ดังกล่าวนี้ ก็จะพบว่า กลุ่ม-สมาคมผู้นำหรือกลุ่มผู้รู้ท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายที่

โรงเรียนอาจเชื่อมโยงถึงเป็น “ชุมชน” อย่างหนึ่งนั่นเอง ดังนั้น ชุมชนในกระแสโลกาภิวัตน์จึงอาจลำดับได้ดังนี้ (www.thai is.com)

ในชุมชนชนบท มีวัฒนธรรมเดิม ระบบเครือญาติ ทำการเกษตร พึ่งพาธรรมชาติชุมชน กิ่งเมืองกิ่งชนบท จะมีวัฒนธรรมผสม ทำการเกษตรรายย่อย/และธุรกิจรายย่อย พึ่งเมืองพึ่งธรรมชาติ มีทั้งเครือญาติและกลุ่มความสัมพันธ์ ชุมชนเมือง มีวัฒนธรรมใหม่ รับจ้างหรือทำธุรกิจ พึ่งพาดลาด กลุ่มความใหม่ และชุมชนโดยเจตนา มีลักษณะหลากหลาย มีความสัมพันธ์แนวราบ ทำกิจกรรม/ร่วม กันเป็นกลุ่มความสัมพันธ์ใหม่ในระยะเวลาหนึ่ง

“การมีส่วนร่วม” ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2545 อันระบุว่า ในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8) และในกระบวนการจัดการยึดหลักการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ และการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันทางสังคมอื่น

และ ก่อนหน้าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แนวทางการศึกษาไทยให้ความสนใจต่อแนวทาง “บวร” หรือการประสานความร่วมมือในการจัดการแก่เด็กและเยาวชน ระหว่าง บ้าน-วัด-โรงเรียน เพียงแต่ยังไม่แพร่หลาย และปฏิบัติต่างๆกันไปตามความเข้าใจ อีกทั้งยังมีปัญหาในระดับกระบวนการทัศน์ของการสร้างบริหารการศึกษาส่วนบน ที่ยังไม่เข้าใจว่า การมีส่วนร่วมนั้นมีมิติที่มาก การให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางความร่วมมือ และความร่วมมือที่มีความหมายต่างจากการมีส่วนร่วมเกือบสิ้นเชิง รวมถึงการมองไม่เห็นลึกซึ่งถึงการเชื่อม บทบาทของการศึกษาในระบบ กับ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม ที่เกาะเกี่ยวบูรณาการไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Live long Education)

การมีส่วนร่วม (Participation) คือ การที่องค์กรประกอบต่าง ๆ ทั้งครู ผู้บริหารการศึกษา ผู้นำชุมชน หรือสมาชิกชุมชน มาร่วมกันดำเนินการอย่างหนึ่ง โดยในการดำเนินการนั้นมีลักษณะของกระบวนการ (Process) หมายถึงให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) อย่างต่อเนื่อง มีพลวัต (Dynamic) เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแก้ปัญหา การร่วมกัน แสวงงานใหม่ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมความหลากหลายตามความเกี่ยวข้องของกิจกรรมที่จะทำ เช่น การสร้างท้องถิ่นร่วมกันในประเด็นอนุรักษ์ทรัพยากรและพลังงาน อาจมีการแทนชุมชนที่เข้าร่วม แตกต่างไปจากกิจกรรมค่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแค่กิจกรรมทั่วไป เนื่องจากหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมคือการระดมความคิด ซึ่งคือการกระจายอำนาจอย่างหนึ่ง กับความสัมพันธ์ที่เป็นแนวราบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หลักการและกระบวนการของ “การมีส่วนร่วม” ได้แก่

การระดมความคิด คือ การคิดค้นวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกัน ในลักษณะของการคิด มีใจจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียว บนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพ

การวางแผน คือ การนำแผนงานที่ได้ไปร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบเป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้

การติดตามประเมินผล คือ ร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ และแก้ไขปัญหาระหว่างการทำงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น การรับประโยชน์ร่วมกัน มีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการให้เกิดตามที่ทำเท่านั้น และผลประโยชน์โดยอ้อม แต่มีความสัมพันธ์ระหว่างภาคีที่พัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมที่เสมอภาค และเอื้ออาทรกันมากขึ้นเป็นลำดับ

2.7 บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถทำได้ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมเป็นแหล่งเรียนรู้ เนื่องจาก โรงเรียนย่อมตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนแบบหนึ่งทำเลที่ตั้งของชุมชนและความเป็นมาในอดีต เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ของชุมชน เช่น การก่อตั้งชุมชน การดำรงอยู่ ความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอก ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลง เป็นต้น ล้วนเป็นความรู้สึที่กับชีวิตจริงที่จะเสริมสร้างทักษะความคิด และทัศนคติที่เหมาะสมและสำนึกที่ดีแก่เด็กและเยาวชน

- แบบแผนการผลิตของชุมชน โครงสร้างทางระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง สิ่งแวดล้อม ทัศนคติของคนที่มีต่ออาชีพ เป็นต้น
- วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งความเชื่อ ค่านิยม ระบบคุณค่า ภูมิปัญญา ต่างๆในชุมชน
- เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น ประดิษฐ์กรรม นวัตกรรมหรือการคิดการผลิตต่าง ๆ ของชุมชน ที่อาจพัฒนาหรือเป็นกรณีศึกษา
- ผู้นำชุมชนหรือผู้รู้ ในชุมชนย่อมมีผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โรงเรียน ควรสร้างความสัมพันธ์เพื่อเกื้อหนุนร่วมมือกันตลอดไป

การมีส่วนร่วมในการจัดการ ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ การจัดการรณรงค์ การบริหารหรือจัดหางบประมาณ-ความร่วมมือ การบำเพ็ญประโยชน์ การเข้าร่วมดำเนินงานวิชาชีพพิเศษต่างๆเช่น แผนงานรณรงค์ยาเสพติด อนุรักษ์พลังงาน เป็นต้น

การมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดระบบบริหารจัดการ การเรียนการสอนทั้งด้านกายภาพและชีวภาพเหมาะแก่การเรียนรู้ร่วมกันหรือก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งภายในการศึกษาและจากชุมชน อาทิ การให้ชุมชนร่วมจัดสิ่งแวดล้อม การฝึกอบรมบุคลากร การจัดทำป้ายนิเทศ นิทรรศการ นิทรรศการ การจัดทำสื่อ เสียงตามสาย เป็นต้น

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

1. มุ่งผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่นักเรียน ครู ผู้บริหารชุมชน และภาคีต่าง ๆ จะเกิดความรู้ความเข้าใจในบางเรื่องบางปัญหา มากกว่ากิจกรรมของการสร้างวัตถุ (เช่น จัดทำถังขยะ การปรับปรุงสวนหย่อม)
2. เน้นการมีส่วนร่วมและบทบาทของชุมชนกับโรงเรียนอย่างเสมอภาค มิใช่กิจกรรมของโรงเรียนฝ่ายเดียว หรือมีชุมชนเข้าร่วมอย่างจำกัดหรือครั้งคราว
3. มีแนวโน้มของความยั่งยืนในระยะยาว สามารถขยายผลต่อเนื่องไปได้กิจกรรมระยะสั้น ที่ทำเสร็จสิ้นไปในช่วงเวลาเฉพาะหน้าเท่านั้น
4. มีเนื้อหาที่สัมพันธ์กับฐานชีวิต ฐานวัฒนธรรมและฐานทรัพยากรของชุมชน
5. เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงเข้ากับการเรียนการสอน มิได้แยกออกมาต่างหาก
6. เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะที่มีลักษณะสร้างสรรค์ สอดคล้องกับการสภาพปัญหาและการเป็นของชุมชน

ดังนั้น การศึกษาร่วมกับชุมชนจะมีการดำเนินการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเช่นนี้ได้ จะต้องทำความเข้าใจชุมชน เข้าใจวัฒนธรรม จิตวิญญาณ และศักยภาพของชุมชน

สรุปการมีส่วนร่วมของชุมชน

โดยเหตุที่ในปัจจุบันปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมมีความซับซ้อน และการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายในสังคม ในขณะที่การพัฒนาในระยะยาวที่ผ่านมาได้ทำให้ภาคประชาชนเติบโตมีศักยภาพและมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการของรัฐและบริหารจัดการชุมชน อีกทั้งภาครัฐเองมีขีดความสามารถจำกัด จำเป็นต้องเปิดโอกาสและส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและสังคมได้มีส่วนร่วมเข้ามาแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางสำคัญดังนี้

1. จัดกระบวนการหรือกลไกการบริหารจัดการของรัฐที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การจัดทำแผน และการดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน
2. สนับสนุนให้มีคณะกรรมการของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นให้ร่วมคิด ร่วมทำงาน และเรียนรู้ประสบการณ์ความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน
3. ส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและท้องถิ่นในการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาด้านต่างๆและผลกระทบจากการพัฒนา
4. จัดให้มีกระบวนการและช่องทางของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการพัฒนาเป็น 2 ระบบควบคู่กันไป คือ ระบบการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับภาครัฐซึ่งเป็นระบบที่มีการปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันและระบบการจัดการกิจกรรมการพัฒนาใหม่ โดยให้ประชาชนมี

ส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ ซึ่งภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนในด้านนโยบาย มาตรการ และงบประมาณสนับสนุน

5. เสริมสร้างวิสัยทัศน์และสร้างขีดความสามารถในการจัดการหรือการมีส่วนร่วมให้แก่องค์กร ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน สาธารณชน ภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินแผนงานโครงการของรัฐหรือของชุมชน เช่น การใช้มาตรการจูงใจทางภาษี การสนับสนุนการฝึกอบรมด้านการจัดการ และการส่งเสริมความร่วมมือกับฝ่ายอื่นๆในสังคม

6. พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของรัฐและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานประชาสัมพันธ์ ภาครัฐและภาคเอกชนในการให้บริการข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศแก่ข้าราชการในกระทรวง ทบวง กรม และประชาชนอย่างเพียงพอให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

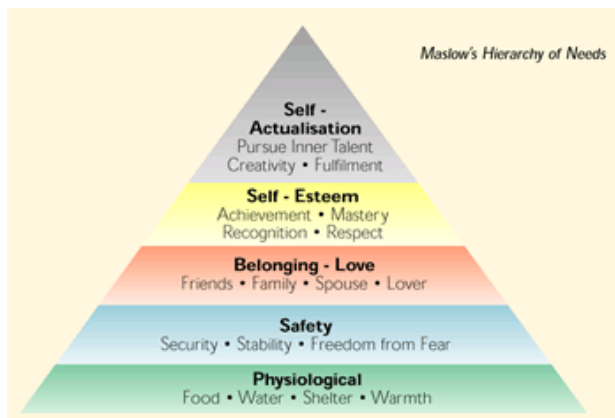
2.8 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ในการศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความเกี่ยวกับ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและการมีส่วนร่วมที่สามารถอธิบายได้ ดังนี้

2.8.1 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ เป็นทฤษฎีที่มีการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ มีดังนี้ (บรียงค์ โตจินดา ,2545 , หน้า 252-254)

1. ความต้องการของคนสามารถนำมาเรียงลำดับตามความสำคัญได้จากความต้องการต่ำสุดไปถึงสูงสุด คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการทางด้านสังคม ความต้องการมีชื่อเสียง และความต้องการให้เกิดความสำเร็จในชีวิต

แผนภาพที่ 2.22 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

ที่มา: http://www.business2000.ie/images/case_studies/garda/maslow.gif

2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจพฤติกรรมของคนต่อไปอีก แต่จะสามารถจูงใจได้จากความต้องการที่อยู่สูงขึ้นไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง

3. ความต้องการของคนจะซ้ำซ้อนกับความต้องการอันหนึ่งอาจจะยังไม่ทั้งหมดไป ความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมาได้

ในขั้นตอนนี้ ขอให้ทำความเข้าใจกับความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ พอเป็นสังเขป คือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) หมายถึง ความต้องการในปัจจัยของการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด เช่น ปัจจัยสี่ หรืออาหาร น้ำ ความต้องการทางเพศ ฯลฯ ความต้องการทางด้านร่างกายนี้ จะมีผลต่อพฤติกรรมของคน คือ เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายทั้งหมดของคนยังไม่ได้รับการตอบสนองเลย มาสโลว์ ได้ชี้ให้เห็นว่า บุคคลใดก็ตามที่ยังอยู่ในภาวะการขาดแคลนอาหาร ก็จะมีความต้องการอาหารมากกว่าสิ่งอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัย การเข้าสังคม ความมีชื่อเสียง หรือความสำเร็จในชีวิต คือว่าเป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด (Survival)

2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (Safety needs) หมายถึงความต้องการที่จะให้มีความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน รวมทั้งความมั่นคงในชีวิต ความต้องการด้านความปลอดภัยจะอยู่ในระดับสูงขึ้นไป และจะมีความสำคัญที่ต่อเมื่อ ความต้องการด้านความปลอดภัยทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยจึงหมายถึง การให้ความแน่นอนในการทำงาน หรือการให้หลักประกันความมั่นคงในหน้าที่การงาน รวมทั้งในด้านการเงินแก่คนงาน ในปัจจัยนี้จะเห็นว่า สหภาพแรงงาน (Labor Union) ต่างๆจะพยายามที่จะให้เกิดการตอบสนอง

ความต้องการในด้านความปลอดภัย หรือความมั่นคงแก่คนงานให้มากขึ้น ไม่เพียงแต่ต้องการที่จะเพิ่มค่าจ้างให้สูงขึ้นเท่านั้น แต่ก็ยังมีความต้องการที่จะให้เพิ่มในด้านความมั่นคงของงาน และผลประโยชน์อื่นๆ ด้วย

3. ความต้องการด้านสังคม (Social needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกาย และความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางด้านสังคม ก็จะเริ่มเป็นสิ่งที่จูงใจต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านสังคมได้แก่ ความต้องการที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มอยู่เสมอ ความต้องการเพื่อน เป็นต้น

4. ความต้องการมีชื่อเสียง หรืออยากเด่นอยากดัง (Esteem needs) ความต้องการมีชื่อเสียงนี้ เป็นความต้องการในระดับสูงขึ้นไป อันได้แก่ ความต้องการให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญ ซึ่งจะปรากฏออกมาในลักษณะของบทบาทและสถานภาพในสังคม ชื่อเสียง หรือสร้างจุดเด่นในเรื่องต่างๆ

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization needs or self-fulfillment) ความต้องการประเภทนี้ เป็นความต้องการระดับสูงสุด คือเป็นต้องการที่จะอยากให้เกิดความสำเร็จตามความคิดฝันตามอุดมการณ์ เช่น บางคนต้องการเป็นนักแสดง บางคนต้องการเป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

จาก Maslow กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการทางร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่สามารถจะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ส่วนความต้องการขั้นสุดยอดของมนุษย์ซึ่งมีน้อยคนจะบรรลุถึงความต้องการขั้นนี้ไปได้ ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้น จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ส่วนความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นตัวจูงใจอีกต่อไป จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องหาวิธีการและเครื่องมือต่างๆมาจูงใจหรือมาตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของแต่ละบุคคลในองค์การ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ จะได้อยู่ปฏิบัติงานให้กับองค์การตลอดไป

2.8.2 ทฤษฎีของ เฮอร์ซเบิร์ก (Herzber, 1966)

ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ซเบิร์ก (Herzbergs Two Factor Theory) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่สำคัญและได้รับความสนใจในการศึกษาวิจัย และการนำมาประยุกต์ในการบริหารองค์การ เช่น Motivation-Maintenance Theory, Dual Factor Theory เฮอร์ซเบิร์ก ได้สรุปปัจจัย 2 ประการ ที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจของบุคคล คือ

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivate Factor) หมายถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรง และเป็นตัวการสร้าง ความพึงพอใจให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นมี ดังนี้

1.1 ความสำเร็จในการทำงาน คือการที่บุคคลสามารถทำงานได้สำเร็จมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เกิดความรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่สำเร็จ

1.2 การได้รับความยอมรับนับถือ คือได้รับความยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้อื่น การยอมรับนี้จะอยู่ในรูปการยกย่องชมเชย การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นใดสื่อให้เห็นการยอมรับความสามารถเมื่อทำงานสำเร็จ

1.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ เป็นงานที่น่าสนใจ ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรืองานที่เริ่มตั้งแต่ต้นจนจบคนเดียว

1.4 ความรับผิดชอบ เป็นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ๆและมีอำนาจในการรับผิดชอบงานอย่างเต็มที่

1.5 ความก้าวหน้า การได้รับเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์กร มีโอกาสในการศึกษาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม

2. ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor) หมายถึง ปัจจัยที่สนับสนุนให้การทำงานของบุคคลสามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

2.1 โอกาส คือความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์ หรือข้อกำหนดและทางเลือกที่มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำของบุคคลมักจะตัดสินใจเข้าร่วมในการกระทำของสังคม เมื่อเขาพิจารณาเห็นแล้วว่าภายใต้สถานการณ์นั้นเขาเลือกกระทำได้ ดังนั้น การที่ผู้กระทำตัดสินใจเลือกการทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงขึ้นอยู่กับโอกาสที่มีในเหตุการณ์นั้น

2.2 ความสามารถ คือ การรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับพลังจิตความสามารถของกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนกระทั่งสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ภายใต้สถานการณ์ที่ผู้กระทำตระหนักถึงความสามารถของเขา

2.3 การสนับสนุน คือ การช่วยเหลือหรือการคัดค้านซึ่งผู้กระทำเชื่อว่าเขาสามารถทำได้หรือคาดว่าจะได้รับจากผู้อื่นในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งตัวเองจะเป็นผู้เลือกจะพบว่าปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการบริหารงานการมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคนในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการ ร่วมคิด ร่วมทำ ทำงานให้บรรลุเป้าหมายและประสบ

ผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพเป็นการสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับตัวเองและเพื่อนร่วมงานให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานและประสิทธิภาพของงานมีมากขึ้น

ติน ปรัชญพฤทธิ (2539) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามนี้ ได้รับความสนใจจากนักวิชาการส่วนใหญ่อย่างมาก เนื่องจากนักวิชาการคิดว่าหากองค์กรมีภาวะผู้นำที่ดีก็พลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วย การที่นักวิชาการให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามน้อยนั้น พอสรุปสาเหตุ ดังนี้

1. นักวิชาการบางคนอาจไม่แน่ใจว่าองค์กรมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะต้องให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. ผู้คนยังไม่แน่ใจว่าวัตถุประสงค์ของการยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วม คืออะไรแน่
3. หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้วผู้ตามเหล่านั้นได้แก่ใครบ้าง ผู้ตามทั้งหมดหรือเฉพาะผู้ตามที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้นำเท่านั้น
4. หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด และลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามอย่างไรบ้าง

จากสาเหตุปัญหาการมีส่วนร่วมข้างต้นย่อมแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นดาบสองคม คือมีทั้งข้อดีและข้อเสีย การมีส่วนร่วมมิใช่จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีเสมอไป และถึงแม้ผู้นำจะยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วม แต่ผู้นำก็จำเป็นต้องเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการตัดสินใจนั้น ๆ อยู่ดี

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจจะมียุ่มาหลาย ทฤษฎีแต่ละทฤษฎีการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ทฤษฎีความเป็นผู้แทน เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง/ถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานที่ดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงสร้างสถาบันเพื่อเป็นเครื่องมือ ในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตามแนวความคิดทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ยิ่งกว่านั้นแต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ยิ่งกว่านั้นทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และ

พัฒนาการกระทำทางการเมือง และสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้นก็คือ การไม่ยอมให้มีส่วนร่วม นับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

จากแนวความคิด และทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักวิชาการข้างต้น ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่ประชาชนเกิดความรู้สึก และความ ต้องการเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการตัดสินใจ มีกิจกรรมร่วมกันสามารถจัดการแก้ไขปัญหา และพัฒนาได้ด้วยตนเอง รวมถึงสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสามารถขยายเครือข่ายในเขตพื้นที่ต่าง ๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ

คำว่า การจัดการ (Management) กับคำว่า การบริหาร (Administration) เป็นคำที่ใช้แทนกันได้ ถ้าจะพิจารณาในด้านของคำนิยามคำว่า Administration ใช้กันมากในเรื่องเกี่ยวกับการบริหาร รัฐกิจ (Public Administration) ส่วนคำว่า Management จะใช้ในเรื่องของการบริหารงานของการจัดการธุรกิจ อันมีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

เดล (Dale, 1973 P.4) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หมายถึง กระบวนการจัด องค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้า

รอปบินส์และคูลเตอร์ Robbins and Coulter (1999) อ้างถึงในวิภาพรรณ หิรัญเกิด, 2545: 15) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการที่ประสานงานและรวบรวมกิจกรรม ในการทำงานเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยอาศัยมนุษย์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2547: 5) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การกำกับดูแล ทรัพยากรต่างๆ ขององค์การ เพื่อให้เกิดการประสานประสานของทรัพยากรต่างๆ ขององค์การใน สัดส่วนที่เหมาะสม

เสนาะ ตีเขาว์ (2546: 1) กล่าวว่า การบริหารคือ กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัย คน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงแยกออกเป็น 5 ลักษณะคือ การทำงานร่วมกับคนมีเป้าหมายร่วมกันขององค์การ เป็นการสร้างความสมดุล ระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดในโลกให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สรุปได้ว่าการบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็น ผลสำเร็จกล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตาม จุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

อัญญา ชีวะตระกูลกิจ (2549: 10) สรุปความหมายของการจัดการไว้ว่า การจัดการคือ กระบวนการในการวางแผน จัดระเบียบองค์การ กระตุ้น และควบคุมทรัพยากรอันประกอบด้วย ทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และทรัพยากรอื่นๆ ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2549: 13) ได้ให้ความหมายของการจัดการ (Management) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

อำนาจ ชีระวนิช (2547: 9) สรุปความหมายของการจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการทำงานร่วมกับและโดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรอื่น โดยใช้การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์กรภายใต้ของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545: 15) ให้ความหมายของคำว่า การจัดการและการบริหารว่า (Administration Versus Management) หมายถึง กิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คำว่าการจัดการ (Management) เน้นการดำเนินงานให้เป็นตามนโยบาย (แผนที่วางไว้) นิยมใช้สำหรับการจัดการธุรกิจ (Business Management) และคำว่าการบริหาร (Administration) ใช้ในการบริหารระดับสูง หน้าที่เน้นหนักที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผน เป็นคำที่นิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration)

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารและการจัดการเป็น การร่วมมือกันทำกิจกรรม และประสานงานของกลุ่มบุคคลโดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนการจัดองค์การ การจูงใจ และการควบคุม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบายขององค์กร

กระบวนการการบริหารและการจัดการ

การบริหารจัดการองค์กรที่ประสบความสำเร็จนั้นจะใช้ผลิตภาพและประสิทธิภาพเป็นมาตรวัดผลประกอบการ การสร้างผลิตภาพและประสิทธิภาพเป็นเรื่องสำคัญของการจัดการ เป็นเครื่องมือสำหรับนักบริหารและนักจัดการทุกคน และควรจัดให้มีอยู่ควบคู่กับองค์การเสมอ กล่าวได้อย่างง่ายๆ ว่าที่ใดมีองค์กร ที่นั่นต้องมีการจัดการ เพราะองค์กรเป็นที่รวมของทรัพยากรต่างๆ อาทิ คน เครื่องจักร เงินทุน วัสดุคิบซึ่งจะต้องถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างคุณค่าในแง่ของ

สินค้าและบริการสู่สังคม ส่วนการจัดการนั้นถ้ามองในเชิงของความหมายจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างประสานสัมพันธ์ในสัดส่วนที่เหมาะสม นำไปสู่การสร้างคุณค่าขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หากพิจารณาในเรื่องของหน้าที่จะเป็นเรื่องที่ทำเป็นขั้นตอนดังนี้คือ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการและการใช้ภาวะผู้นำและการประเมินผลหรือการควบคุม (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช 2547: 21-22)

1. การวางแผน (Planning) ซึ่งเป็นหน้าที่กระบวนการจัดการขั้นตอนแรกที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจแบบล่วงหน้าในการที่กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติในอนาคตโดยการวิเคราะห์จากสถานะแวดล้อมที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่างๆ ขององค์การและจุดแข็งจุดอ่อนขององค์การ ในการวางแผนในสถานะแวดล้อมปัจจุบัน จะมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในแง่วิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย และกลยุทธ์ไว้ ตลอดจนมีการกำหนดแผนดำเนินการและเป้าหมาย เพื่อเป็นเครื่องมือนำทางสู่การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มงานและหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์การเพื่อให้สามารถดำเนินการกิจขององค์การได้อย่างเปิดผลสัมฤทธิ์ และสามารถก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์ในแง่การใช้ทรัพยากรต่างๆ ขององค์การทั้งคนและเครื่องจักรอุปกรณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดองค์การโดยทั่วไปจะมีการจัดแบ่งแผนกงาน การกำหนดความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ของตำแหน่ง

3. การอำนวยการและภาวะผู้นำ (Leading) เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพื่ออำนวยการหรือชักจูงหว่านล้อมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังและเต็มใจ เพื่อผลสำเร็จของงาน ในการอำนวยการที่ดีจะต้องมีการใช้สิ่งจูงใจในลักษณะต่างๆ เพื่อสร้างทีมงานที่มีขวัญกำลังใจและพร้อมที่จะเรียนรู้และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ และจะต้องมีการสั่งการ การมอบหมายงานและการสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อผลสำเร็จของงานสำหรับการใช้ภาวะผู้นำเป็นเรื่องของการใช้ทักษะของตัวผู้นำที่จะกระตุ้นทุกฝ่ายให้เกิดความเต็มใจและพร้อมใจดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายเพื่อองค์การ

4. การประเมินผล (Evaluation) หรือการควบคุม (Controlling) เป็นหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรวัด เพื่อใช้เป็นมาตรการหรือเครื่องมือในการตรวจสอบและการติดตามการดำเนินงานให้เป็นตามแนวทางของแผนงานที่กำหนด ในเรื่องการควบคุมจะมีการวัดและติดตามผล การวิเคราะห์และประเมินผลกับมาตรวัด และการปรับแก้ไขผลการดำเนินงานที่จำเป็นในการควบคุมนั้นนักบริหารจะต้องควบคุมมิติต่างๆ ขององค์การให้รอบด้านเช่น การควบคุม

ต้นทุน การควบคุมเวลา การควบคุมทางบัญชี การควบคุมงบประมาณ และการควบคุมพฤติกรรม เป็นต้น

จากคำกล่าวข้างต้นการบริหารการจัดการองค์การที่จะสำเร็จผลได้นั้นต้องประกอบด้วย การวางแผนของการทำงานเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมายและกลยุทธ์ และแผนการต่างๆ ซึ่งบ่งบอกถึงวิธีการในการใช้ทรัพยากรขององค์การเพื่อให้แผนงานบรรลุเป้าหมาย การจัดองค์การเพื่อกำหนดโครงสร้างองค์การเพื่อใช้เป็นกลไกในการดำเนินการตามแผนงานนั่นเอง และในขณะที่ดำเนินงานตามแผนนั้นต้องอาศัยการอำนวยความสะดวกและภาวะผู้นำเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างเกิดประสิทธิผล การประเมินผล (Evaluation) หรือการควบคุม เพื่อการตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานและพัฒนาผลของการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้นหากมีข้อผิดพลาดก็จะสามารถปรับปรุงหรือแก้ไขได้ทันที

4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น โดยรักษาสິงที่ดีให้คงไว้ภายใต้ การวางแผนอย่างชัดเจน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนาและมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขในสังคม

การพัฒนาสังคมไทย ที่ผ่านมานั้นการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิดและทฤษฎีตะวันตก ซึ่งมีรากฐานแนวคิดและทฤษฎีอันไม่สอดคล้องกับภูมิสังคมไทยทำให้สังคมไทยอ่อนแอเพราะ ไม่ได้สร้าง “กระบวนการเรียนรู้” จึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของสังคมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนนำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่มีปัญหา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทางการพัฒนาที่ใช้แนวคิดอันเหมาะสมและสอดคล้องกับภูมิสังคม อันได้แก่สภาพพื้นที่ สังคมและวัฒนธรรม โดยการบูรณาการหลักการใช้ความมีเหตุผล การรู้ประมาณและการมีเกราะป้องกันตัวเอง ซึ่งทั้งหมดอยู่บนฐานคิดของความพอเพียง คำนึงถึงขีดจำกัดสูงสุดในศักยภาพของตนเอง พระองค์ทรงมุ่งเน้นการพัฒนาชนบท โดยมุ่งพัฒนาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในชนบทให้สามารถพึ่งพาตนเองได้โดย ดำเนินงานพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เป็นขั้นเป็นตอน ทีละเล็กทีละน้อย ทำให้มั่นคง ทำให้ก้าวหน้าการพัฒนาต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกิน พอใช้ และพอเพียงให้ประชาชนส่วนใน เบื้องต้นก่อน โดยใช้กระบวนการที่เรียบง่าย ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานความ มั่นคงและมีความพร้อมพอควรปฏิบัติแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้น ที่สูงต่อไป นอกจากนี้ปราชญ์ท้องถิ่นจำนวนมากที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ยังได้สร้างสรรค์

แนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริการพัฒนาตามแนวพระราชดำริจะเป็นทางเลือกของการพัฒนา ที่จะนำไปสู่ประโยชน์สุขของประชาชนและสังคมได้อย่างยั่งยืน

4.1 การพัฒนาต้องรักษาสິงที่ดีให้คงอยู่

การพัฒนาไม่ใช่การสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องรักษาสິงที่ดีซึ่งมีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป ควรตระหนักถึงการพัฒนาในหลายทางเลือกด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบและค้นหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด การพัฒนาต้องมีหลักการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนการใช้ทรัพยากรต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า ใช้อย่างชาญฉลาด โดยใช้หลักของการพึ่งพาเกื้อกูลกันไม่ขัดแย้งกับธรรมชาติ ต้องมองธรรมชาติอย่างเชื่อมโยง จึงจะทำให้เกิดปัญญารู้ถึงคุณค่าประโยชน์ที่แท้จริงและนำมาใช้อย่างถูกวิธี การพัฒนา ต้องวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงของภูมิประเทศและวิถีชีวิตของสังคม ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคือการปรับความคิดและกระบวนการให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ต้องไม่เปลี่ยนแปลง แปรสภาพหรือทำให้วิถีชีวิตตรงนั้นเสียไป ต้องยึดถือความต้องการที่แท้จริงของประชาชนเป็นสำคัญ องค์ประกอบเหล่านี้จึงจะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดความมีส่วนร่วมในการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับประโยชน์ ซึ่งจะนำมาสู่ประโยชน์สุขอย่างทั่วถึงและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.2 แนวคิดในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2540) ได้อธิบายไว้ในนิเวศเศรษฐศาสตร์และนิเวศวิทยาการเมืองว่าเมื่อแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนปรากฏขึ้นมาใหม่ ๆ ในช่วงนี้ปลายพุทธศักราช 2523 หลายฝ่ายเห็นว่าเป็นความคิดที่ดีที่จะมีการพัฒนาแบบนี้ เศรษฐกิจขยายตัวต่อไปได้พร้อมกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วย ทั้งสองสิ่งไม่มีความขัดแย้งกัน แนวคิดนี้จึงได้รับการต้อนรับอย่างกว้างขวางจากนักวางแผนพัฒนาที่นิยมแนวทางปฏิรูปโดยมองกันว่าการแก้ไขปัญหาแนวนี้ มีลักษณะแบบทุกฝ่ายได้ไม่มีใครเสีย (Win-Win Solution) แต่ในระยะหลังนักนิเวศวิทยาการเมืองเริ่มตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนว่าคู่มือพัฒนาแบบนี้ให้ความสำคัญมากขึ้นแก่สิ่งแวดล้อม แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว ความยั่งยืน หมายถึงขอให้สิ่งที่ดีดำรงอยู่แล้วดำรงอยู่ไป ส่วนการพัฒนาจะหมายถึง การขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือความเจริญเติบโต ดังนั้นการพัฒนาแบบยั่งยืนก็คือการพัฒนาที่ต้องการให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจดำรงอยู่ต่อไปอย่างยาวนาน โดยแก้ไขวิกฤตการณ์ของสิ่งแวดล้อมให้สำเร็จด้วย ฉะนั้นแล้วมลภาวะที่รุนแรงและสิ่งแวดล้อมจะได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังหรือไม่เป็นเรื่องที่น่าสนใจและในที่สุดได้ข้อสรุปว่า

แนวทางการพัฒนาดังกล่าวเพียงแต่ช่วยบรรเทาความรุนแรงของปัญหาเท่านั้นเอง โดยแนวคิดแรกมองปัญหาสิ่งแวดล้อมว่าเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา และต้องหาวิธีการแก้ไขที่มีประสิทธิภาพ ส่วนแนวคิดที่สองมองปัญหาสิ่งแวดล้อมในลักษณะการคุ้มครองป้องกันมิให้ปัญหานี้เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าในเนื้อแท้แล้วการพัฒนาแบบยั่งยืนดังกล่าวคงยึดมั่นในอุดมการณ์อุตสาหกรรมนิยม ซึ่งเน้นวิธีการผลิตและวิถีชีวิตแบบทุนนิยมผสมการวัตถุนิยม ระบบทั้งระบบยังอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาที่เน้นความสำคัญของมนุษย์ ดังนั้นการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากที่สุดจึงต้องแก้ต้นตอโดยปรับเปลี่ยนระบบอย่างถอนรากถอนโคนไปสู่แนวเนวนิวทอนนิคมโลกทัศน์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายความยั่งยืน คือโลกทัศน์เนวนิวทอนนิคม ซึ่งมีเนื้อหาหลักอยู่ 4 ข้อด้วยกัน คือ

1. โลกของเรามีขีดจำกัดทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรนี้ก็มีไว้สำหรับสรรพสิ่งที่มีชีวิต (ไม่ใช่สำหรับมนุษย์เท่านั้น)
2. มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ไม่อาจแยกจากธรรมชาติไม่ใช่เข้าไปพิชิตหรือทำการครอบงำธรรมชาติ
3. อนาคตของมนุษย์อยู่ที่การดำรงชีวิตร่วมกับธรรมชาติไม่ใช่เข้าไปพิชิตหรือทำการครอบงำธรรมชาติ
4. ทุกชีวิตในโลก (ไม่ใช่มนุษย์เท่านั้น) ต้องการระบบนิเวศที่มีเสถียรภาพเพื่อการดำรงอยู่อย่างยาวนาน

โลกทัศน์เนวนิวทอนนิคมนี้แฝงไว้ด้วยหลักปรัชญาสำคัญ 2 ประการ คือ ความยุติธรรมทางสังคม และความยุติธรรมทางนิเวศ ในที่นี้ความยุติธรรมทางสังคม ครอบคลุมถึงความยุติธรรมต่อคนรุ่นหลังในอนาคต ความยุติธรรมต่อคนรุ่นเดียวกันซึ่งอยู่บนผืนพิภพร่วมกันทางนิเวศ หลักความยุติธรรมทางสังคมทั้งสองแบบนี้ย้ำว่ารุ่นเรามีภาระหน้าที่ที่จะต้องดูแลสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้อยู่ยั่งยืน เพื่อที่จะได้ส่งมอบมรดกนี้ให้แก่คนรุ่นหลังในอนาคตในขณะเดียวกันก็มีภาระหน้าที่ปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อความสมบูรณ์ของผู้คนทั้งโลกซึ่งมีชีวิตอยู่ร่วมกับเราในยุคปัจจุบันด้วย นั่นคือ ไม่ทำลายธรรมชาติ หรือครอบครองทรัพยากรเอาไว้แต่เพียงผู้เดียวจนคนอื่นต้องได้รับความเดือดร้อน ส่วนความยุติธรรมแก่ธรรมชาติ เช่นเดียวกับมนุษย์ ธรรมชาติก็มีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่ เราช่วยกันคุ้มครองธรรมชาติมิใช่เพื่อมนุษย์เท่านั้น หากแต่เป็นไปเพื่อชีวิตทั้งหมดในโลกธรรมชาติ

หลักการความยุติธรรมทางนิเวศจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดที่สำคัญคือการปฏิบัติการทางการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมจะถูกเคลื่อนย้ายจากรัฐไปสู่ ชุมชนท้องถิ่น

ชาวพื้นบ้านย่อมรู้จักปัญหาพื้นฐานของตนเองได้ดีที่สุดและอยู่ในฐานะที่จัดการตนเองได้ในทัศนะของนิเวศเศรษฐศาสตร์ การพัฒนาที่ยั่งยืนน้อยที่สุดควรมีหลักการ 5 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. เน้นแนวคิดของความเหมาะสมหรือทางสายกลาง กล่าวคือ การพัฒนาควรให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพชีวิต คุณภาพสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนของระบบนิเวศและความยุติธรรมทางสังคมมากกว่าเรื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ตลาดเสรีและการแสวงหากำไรสูงสุด

2. ละทิ้งแนวทางการพัฒนาที่นิยมวัตถุกล่าวคือ วิถีชีวิตแบบตะวันตกที่เรียบง่ายและสอดคล้องกับธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ควรแสวงหามากกว่าที่จะลุ่มหลงในวิถีชีวิตแบบทุนนิยมที่เน้นการเพิ่มขึ้นของวัตถุอย่างไม่สิ้นสุด

3. ให้ความสำคัญแก่หลักการพึ่งตนเองระดับท้องถิ่น กล่าวคือ การปลดปล่อยพัฒนาการออกจากระบบเศรษฐกิจโลก และแสวงหาระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองระดับท้องถิ่น (มีขนาดเล็กและใช้เทคโนโลยีสายกลาง) จะเป็นวิธีการส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัดและมีผลกระทบต่อระบบนิเวศแต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่อาจสำเร็จได้ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจิตสำนึกของประชาชน ในที่นี้คือการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ ในการเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาลักษณะล้นเกินนักคิดกระแสหลักจะเน้นแต่เรื่องการวางแผนและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่เอ่ยถึงเรื่องโลกทัศน์เลย แนวคิดนี้อาจจะเป็นจริงก็ได้เพราะเขาคำนึงแต่เรื่องความยั่งยืนของการพัฒนา มิได้ คำนึงถึงความยั่งยืนทางนิเวศ ถ้าเราต้องการบรรลุถึงความยั่งยืนทางนิเวศ มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขที่ต้นตอโดยปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ที่ดำรงอยู่ไปสู่โลกทัศน์แนวนิเวศวิทยานิยม วิธีการที่เหมาะสมและดีที่สุดก็คือ ต้องเริ่มต้นจากท้องถิ่นโดยตรง (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) มีแรงจูงใจอะไรบางอย่างที่จะกระตุ้นให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งโลกของความเป็นจริงมีอำนาจและอิทธิพลผลประโยชน์ของชนชั้นที่ครอบงำสังคมอยู่เป็นอุปสรรคกีดขวาง มองในแง่นี้แล้ว การพัฒนาไปสู่ ความยั่งยืนทางธรรมชาติและชุมชนสังคม ตามแนวเศรษฐศาสตร์สีเขียวมีอุปสรรคที่สำคัญ คือ ระบบเศรษฐกิจการเมืองขวางกั้นอยู่ ทางแก้จึงต้องสร้างให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม

4. ปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ พร้อมกับเข้าไปสู่ท้องถิ่นนิยม เพื่อหลีกเลี่ยงหายนะทางนิเวศนักวิชาการท้องถิ่นต้องผนึกกำลังกันเสนอแนวคิดโลกทัศน์ใหม่ ว่าต้องยุติการครอบงำธรรมชาติและครอบงำสังคมในเวลาเดียวกัน แต่การที่จะพูดถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียวโดยไม่เอ่ยถึงปัญหาสังคมเลยย่อมเป็นไปได้ เพราะทั้งสองปัญหาเกิดขึ้นในกระบวนการเดียวกันเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ต้องปรับเปลี่ยนระบบและโครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมืองอย่างรอบด้าน รวมถึงการสร้างจิตสำนึกใหม่ทางนิเวศ ที่จะกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวเกี่ยวกับธรรมชาติและตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างสังคมใหม่ที่มีความเป็นธรรมไร้การกดขี่ขูดรีด

5. การสร้างเคลื่อนไหวสีเขียวในระดับรากหญ้า ความยั่งยืนทางนิเวศจะประสบความสำเร็จได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อมีการดำเนินการโดยชุมชนของท้องถิ่นเองในระยะหลัง ๆ นี้ประชาชนจะมีบทบาทในการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนมากขึ้น เราจะเห็นว่าทั่วโลกมีการเคลื่อนไหวในระดับรากหญ้าเพื่อเรียกร้องสิทธิทางสิ่งแวดล้อมและสิทธิในการกำหนดชะตากรรมของตนเองมีมากขึ้นมีแนวโน้มว่าขบวนการนี้จะทรงพลังมากยิ่งขึ้นจนศูนย์กลางอำนาจไม่อาจนิ่งเฉยอยู่ได้

หลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย (อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, 2541)

1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ให้ชุมชนมีสิทธิในการดูแลรักษาชุมชนเอง การเข้าถึง การควบคุมการใช้ทรัพยากรและการสร้างวินัยท้องถิ่น ตลอดจนการที่สิทธิชุมชนจะต้องได้รับการยอมรับซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. กิจกรรมต่าง ๆ ควรเป็นไปบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและข้อปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น สนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

3. การมีส่วนร่วมจากระดับต่างในการคิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจ ได้รับผลประโยชน์ ตลอดจนการได้รับการแจ้งข่าวสารข้อมูล ปรึกษาหารือและเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการวางแผน นำแผนแปลงไปสู่ภาคปฏิบัติและจัดการ โครงการพัฒนา

4. ความเสมอภาคทางเพศ ระหว่างบทบาทของหญิงและชาย

5. สิทธิของพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อย ต้องได้รับการสนับสนุนเพื่อรักษาความหลากหลายด้านทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและการปฏิสัมพันธ์กับโลกที่อยู่อาศัย และเพื่อการเรียนรู้เชื่อมต่อระหว่างของวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายไป

6. ความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วิธีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องพิจารณาสิ่งมีชีวิตเป็นโซ่หรือห่วงของวงจรชีวิตของโลก ดังนั้น สิ่งที่เกี่ยวข้อง คือสิทธิในการเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรธรรมชาติ

7. ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอกรวมทั้งเทคโนโลยี การช่วยเหลือและการตลาดทุกระดับ จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

5. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในการศึกษาได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีความหมายในลักษณะเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) และคำอื่นๆ เช่น Green Tourism Bio-Tourism, Conservation Tourism, Community Tourism และ Eco-Tourism โดยมีปรัชญารากฐานอยู่ที่การเพิ่มรายได้ในด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ ดังนั้น ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงสามารถมองได้ 2 ด้านคือ (การประชุมมูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว 2544)

5.1.1 แนวคิดแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึงการท่องเที่ยวที่แม้จะมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และประสานผลประโยชน์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับทรัพยากรและชุมชนที่อาศัยอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว แต่ขณะเดียวกันจะต้องคำนึงถึงผลสำคัญที่ควรจะได้จาก การท่องเที่ยวคือ ประสพการณ์ในทางที่เป็นคุณค่าต่อนักท่องเที่ยว คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชนการท่องเที่ยวคือ ประสพการณ์ในทางที่เป็นคุณค่าต่อนักท่องเที่ยว นั้น ๆ และสิ่งแวดล้อมไม่เสื่อมโทรมลง ซึ่งแนวคิดนี้มักเป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง ที่ลงความสมดุลระหว่างรายได้ของชุมชนท้องถิ่น และประสพการณ์อันดีที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ รูปแบบการท่องเที่ยวแบบนี้ เช่นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (History Tourism) หรือ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นต้น

5.1.2 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงคุณค่าทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและไม่ทำลายระบบนิเวศวิทยา การท่องเที่ยวแบบนี้จึงมักเป็นการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติและสร้างสรรค์ และไม่ทำลายแต่ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และให้ชุมชนได้ประโยชน์ ในขณะที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ธรรมชาติ และเป็นคุณค่าของการรักษาธรรมชาติไว้ การท่องเที่ยวแบบนี้ส่วนมาก มักมอบการจัดการให้กับชุมชน (Community Base Eco-tourism) เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีความพร้อม ทั้งนี้เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ทั้งในแง่ของเม็ดเงิน เครื่องมือในการพัฒนา รวมทั้งความภาคภูมิใจของคนในชุมชนเอง

ในด้านของนักท่องเที่ยว ก็จะได้สัมผัสธรรมชาติและได้รับประสพการณ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง ภายใต้รูปแบบการบริการที่เหมาะสม ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวแบบนี้ เช่น การพักแรมร่วมกันชุมชน การเดินพักผ่อนในป่า

เพื่อศึกษาธรรมชาติ การดำน้ำ ไต่เขา ล่องแพ จักรยานไปตามเส้นทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวคู พิธีกรรม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชาวบ้าน เป็นต้น

5.2 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ และดร.ณี เอ็มพันธุ์ (2538) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่เป็นพื้นฐานหรือ หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สรุปได้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและ ประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และทรงคุณค่าในพื้นที่นั้น
2. เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ และมีการจัดการอย่างยั่งยืนไม่ก่อให้เกิด ผลกระทบ หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนข้างต่ำ และช่วยส่งเสริมการรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไป
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ และการให้การศึกษเกี่ยวกับระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความประทับใจและประสบการณ์ที่มีคุณค่า ซึ่งจะสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ถูกต้องทางด้านการอนุรักษ์ทั้งต่อนักท่องเที่ยวประชาชน ท้องถิ่นตลอดจนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง
4. เป็นการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การกระจายรายได้ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในภาคบริการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อ ท้องถิ่นมากกว่าการท่องเที่ยวที่เคยส่งเสริมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งมักจะเป็นการท่องเที่ยวแบบหมู่ คณะใหญ่ ๆ ที่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จะตกอยู่กับผู้ประกอบการหรือบริษัทนำเที่ยวเท่านั้น

5.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ดร.ณี เอ็มพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาศ (2539) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วการวางแผนการท่องเที่ยว ซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยนั้น จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ สำคัญ 4 ประการดังนี้

5.3.1 ทรัพยากรท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ยังดำรงไว้ซึ่งสภาพดั้งเดิมของ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนใหญ่ จึงมักปรากฏอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และ อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539) กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ว่าเป็นแหล่งที่มีจุดเด่นเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และตัดขาดจากโลกภายนอก ซึ่งนักท่องเที่ยวจะไม่ได้สัมผัสที่บ้าน นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวว่าหมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายของการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่รองรับนักท่องเที่ยวพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจะมีทรัพยากรที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวประเภทอื่น ดังนั้นสภาพทรัพยากรจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับตลาดการท่องเที่ยว นอกจากความดึงดูดใจในทรัพยากรแล้ว ในบางพื้นที่ยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ดังนั้น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวจึงหมายถึง สักยภาพในการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยวด้วย โดยได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวศาสนา ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีเข้าไว้ด้วยกัน หากมองการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นอุตสาหกรรมบริการอย่างหนึ่ง

แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวและเป็นวัตถุประสงค์ประเภทใช้แล้วไม่หมดไป หรือสูญหายหากมีการควบคุมป้องกันด้วยการวางแผนอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้แหล่งท่องเที่ยวยังประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนโดยไม่เสื่อมโทรมลงไป ทั้งยังไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศจนเกินขีดความสามารถของระบบที่จะรองรับได้

5.3.2 นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (2540) ระบุว่านักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ

ประเภทที่ 1 นักท่องเที่ยวแบบหัวกะทิ เป็นนักท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าขณะที่เที่ยวชมธรรมชาติ

ประเภทที่ 2 นักท่องเที่ยวธรรมชาติแบบอุทิศตน นักท่องเที่ยวที่เน้นเจาะจงไปที่สถานี่ธรรมชาติโดยเฉพาะ เพื่อจะได้รู้ได้เข้าใจในธรรมชาติหรือประเพณีท้องถิ่น

ประเภทที่ 3 นักท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก เป็นนักท่องเที่ยวที่ชอบไปสถานที่แปลก ๆ ที่ไม่เคยไปมาก่อน เช่น ไปเยือนลุ่มแม่น้ำอะเมซอน หรือจุดหมายปลายทางอื่น ๆ ที่เป็นการริเริ่มสำหรับโปรแกรมท่องเที่ยวพิเศษ

ประเภทที่ 4 นักท่องเที่ยวธรรมชาติตามโอกาส เป็นนักท่องเที่ยวที่บังเอิญต้องไปชมธรรมชาติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมท่องเที่ยวที่ตนได้เลือกไป

นอกจากนี้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า จะต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

5.3.3 การตลาด

การตลาดนับเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงนักท่องเที่ยวให้ไปท่องเที่ยว โดยเป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในเชิงการตลาดจะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีลักษณะอย่างไร โดยการให้ข้อมูลและสิ่งที่คาดหวังจากการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะเช่นนี้เหมาะสม กับความสนใจ และตรงตามความต้องการของตนเองหรือไม่ และสามารถยอมรับกฎหรือกติกาของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้หรือไม่ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการตลาดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเลือกสรรประเภทและคุณภาพของนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพมากกว่าการท่องเที่ยวในเชิงปริมาณ อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งส่วนใหญ่งานด้านการส่งเสริมการตลาดเป็นหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

5.3.4 การบริการ

การท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น เป็นการบริการที่เน้นการให้ข้อมูลข่าวสาร และการบริการเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การบริการด้านสื่อความหมายธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในภาคบริการ ซึ่งได้แก่ การจัดที่พักที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นมัคคุเทศก์นำทางในการเดินป่า เป็นต้น

5.4 นโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นสาขาที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในอดีตที่ผ่านมาแต่การพัฒนาการท่องเที่ยวกลับมีปัญหาซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิดการขัดแย้งขึ้นในสังคม ปัญหาในการขัดแย้งกันของนโยบาย เช่น การเร่งส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจอาจนำไปสู่การบุกรุกที่ดินและทำลายป่าไม้ ทำลายสังคม วัฒนธรรม และความสวยงามตามธรรมชาติที่มีอยู่ในชนบท ทำให้เกิดความต้องการที่จะรักษา

คุณภาพของสิ่งแวดล้อมด้วยการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนและเขตอนุรักษ์ แต่วิธีการดังกล่าว กลับขัดแย้งกับแนวความคิดของการอนุรักษ์ด้วยการเปิดป่า และเขตอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น ความขัดแย้งเหล่านี้ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัด

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ต้องสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม คุณค่าของสังคม และความต้องการของท้องถิ่น กล่าวคือ การวางแผนกำหนดกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ (ชัยวุฒิ ชัยพันธ์, 2544)

1. สอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ที่มุ่งไปสู่สวัสดิการสังคมที่สูงที่สุด ภายใต้งบดุลใจของทรัพย์สิน ทน ทรัพยากรธรรมชาติ และเทคโนโลยีที่มีอยู่

2. สอดคล้องกับสภาวะทางนิเวศ เพื่อรักษาระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่

3. สอดคล้องกับความต้องการของสังคมท้องถิ่น

ส่วนนโยบายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น จะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. จะต้องกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ ที่ประสานกันในทุกะดับของการพัฒนา

2. จะต้องผสมผสานความต้องการของทุกกลุ่มในสังคม เช่น หน่วยงานของรัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรของท้องถิ่น

3. เป้าหมายพื้นฐานก็คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

4. ต้องมีมาตรการที่ทำให้แน่ใจว่า นักท่องเที่ยวจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมที่เข้าไปท่องเที่ยว

5. ต้องนำไปสู่การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม

6. ต้องมีมาตรการที่จะลดผลกระทบของการท่องเที่ยวในทางลบ ที่มีต่อสังคมท้องถิ่น

7. ต้องสนับสนุนให้องค์กรของประชาชนท้องถิ่นเป็นแกนนำของการพัฒนา ภายใต้อการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงิน และสถาบันการศึกษา

8. จะต้องมีระบบติดตามและประเมินผลในทุกขั้นตอนของการพัฒนา เพื่อให้สามารถสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้อย่างรวดเร็ว และทันเหตุการณ์และเพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างและเพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยว และความยั่งยืนนั้นจะต้องมีมาตรการดังนี้คือ

1. พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าหายาก ความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนสิ่งที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ขึ้นเป็นจุดดึงดูดการท่องเที่ยว

2. กระตุ้นความต้องการของการอนุรักษ์ในท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว

3. พัฒนาโอกาสการจ้างงานในการท่องเที่ยวแก่คนในท้องถิ่นโดยไม่เลือกเพศ

4. จัดหาปัจจัยพื้นฐานในท้องถิ่นห่างไกลที่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
5. เพื่อให้เป็นศูนย์กลางที่จะกระตุ้นให้เกิดความเจริญขึ้นกับพื้นที่โดยรอบ
6. ใช้เครื่องมือและวิธีการสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อประสานการพัฒนาในทุกระดับ
7. ทำการท่องเที่ยวให้เป็นอย่างของการอนุรักษ์แก่การพัฒนาในสาขาเศรษฐกิจอื่น ๆ

6. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว

6.1 ความหมายของชุมชน อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (อุไรพรรณ ปรากฏคุณทรัพย์ ,2544)

6.1.1 ชุมชนตามพื้นที่ ซึ่งเป็นไปตามขอบเขตทางภูมิศาสตร์ที่แบ่งตาม การปกครองได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ เป็นต้น

6.1.2 ชุมชนตามหน้าที่ หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมกันเป็นกลุ่ม กำหนดระเบียบแบบแผน ข้อบังคับขึ้นเพื่อประกอบหน้าที่หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งขึ้นเป็นองค์กรหนึ่ง

“ชุมชน” อาจเรียกชื่อต่างกันตามลักษณะที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ เช่น ชุมชนเมือง ชุมชนที่พักอาศัย ชุมชนสถาบันทางสังคม ชุมชนพาณิชย์ ชุมชนอุตสาหกรรม

ชุมชน หมายถึง ถิ่นฐานที่อยู่ของกลุ่มคน ถิ่นฐานนี้มีพื้นที่อ้างอิงได้ และกลุ่มคนนี้มี การอยู่อาศัยร่วมกัน มีการทำกิจกรรม เรียนรู้ ติดต่อกับสื่อสาร ร่วมมือและพึ่งพา อาศัยกัน มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาประจำถิ่น มีจิตวิญญาณและความผูกพันอยู่กับ พื้นที่แห่งนั้น อยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน

ชุมชนเมืองใหญ่ หมายถึง ถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของประชากรจำนวนมาก ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูงประชากรมีความหลากหลายในด้านลักษณะ อาชีพงาน ประกอบอาชีพ อุตสาหกรรม บริการ และบริหารจัดการเป็นหลัก มีวิธีการคิดแบบตรรกนิยม มีรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบทางการ(ทฤษฎีภูมิ) สภาพทางธรรมชาติของถิ่นฐานนี้ ถูกปรับเปลี่ยนแล้วเป็นส่วนมาก สภาพโดยทั่วไปมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็วกว่าเขตชนบท

สำหรับในทางสังคมวิทยาได้พิจารณาชุมชนเกี่ยวกับโครงสร้างและส่วนประกอบของชุมชนประกอบขึ้นมาเป็นชุมชน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่า ความหมายของชุมชนนั้น หมายถึง บุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือพื้นที่นั้น ๆ ได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน มีความร่วมมือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประโยชน์ของชุมชนคือ ประโยชน์ขององค์กรรวมทั้งหมดในชุมชนนั้น

6.2 ความพร้อมและศักยภาพของชุมชน

ความพร้อมและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวจากการศึกษาของ อูไรพรรณ (2544) พบว่า ปัจจัยที่บ่งชี้ความพร้อมและศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งมีส่วนคล้ายกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประกอบด้วยปัจจัยหลักที่สำคัญ 4 ประการคือ

6.2.1 ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ โดยมีปัจจัยย่อยที่อธิบายปัจจัยหลักซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในงานวิจัยแล้วดังนี้

1. เป็นแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและอาจมีส่วนประกอบของวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรม ชุมชน ประวัติศาสตร์ หรือเอกลักษณ์โดดเด่นอื่น ๆ ผลการให้ค่าน้ำหนักโดยค้ำมัญฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับ 2.9 ซึ่งสูงที่สุด

2. พื้นที่มีศักยภาพในการสร้างโอกาสการเรียนรู้และประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยว มีค้ำมัญฐาน 2.9 เช่นกัน

3. สภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศของพื้นที่ไม่ถูกรบกวนหรือมีการตัดแปลงโดยฝีมือมนุษย์น้อยที่สุด ยกเว้นในส่วนที่เป็นชุมชน หรือการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานของชุมชน ค้ำมัญฐาน 2.4 และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนจะเข้าไปดูแลจัดการ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ตามกฎหมาย ค้ำมัญฐาน 2.4 โดยค่าเฉลี่ยของปัจจัยย่อย 4 ประเด็นเท่ากับ 2.7

6.2.2 ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีปัจจัยย่อยที่ศึกษาและพบผล ค้ำมัญฐานเท่ากับ 2.8 จำนวน 3 ปัจจัยคือ

1) การกำหนดเขตหรือให้มีการแบ่งพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

2) การกำหนดให้มีมาตรการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

3) การกำหนดให้มีมาตรการในกรใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และพบค้ำมัญฐานเท่ากับ 2.6 จำนวน 3 ปัจจัยคือ

4) การกำหนดให้มีขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

5) การกำหนดให้มีระบบการจัดการขยะและการจัดการด้านมลพิษ

6) การกำหนดให้มีการวางแผน และออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่นส่วนประเศินสุดท่ายมีค่ามัชฐาน 2.5 ได้แก่

7) การกำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ ค่าเฉลี่ยทั้ง 7 ปีจัยย่อยข้างคั้นคือ 2.7 เท่ากับปีจัยหลักคั้นลักษณะพื้นที่

6.2.3 ปีจัยคั้นกิจกรรมและกระบวนการเป็นการทอ้งเทียวที่เอื้อต่อการเรียนรูู้ มีปีจัยย่อยและค่ามัชฐานคั้นนี้

1) เป็นกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม หรือส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด ค่ามัชฐาน 2.8

2) กำหนดกฎระเบียบในการควบคุมนักทอ้งเทียว ค่ามัชฐาน 2.7

3) เป็นกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกคั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมให้แก่นักทอ้งเทียว ค่ามัชฐาน 2.6

4) กิจกรรมที่ชุมชนทอ้งถิ่นสามารถจัดการและดำเนินการเองได้ ค่ามัชฐาน 2.6

5) มีการกำหนดหรือออกแบบกิจกรรมทอ้งเทียวที่สร้างความเพลิดเพลินและเพิ่มพูนประสพการณ์ให้แก่นักทอ้งเทียว ค่ามัชฐาน 2.4

6) เป็นกิจกรรมที่ยึดถือเป็นเอกลักษณ์หรือลักษณะโดดเด่นของพื้นที่เป็นพื้นฐานค่ามัชฐาน 2.4รวมเฉลี่ยค่ามัชฐานในปีจัยคั้นกิจกรรมและกระบวนการเป็นการทอ้งเทียวที่เอื้อต่อการเรียนรูู้เท่ากับ 2.6

6.2.4 ปีจัยคั้นองค์กรชุมชน มีปีจัยย่อยและค่ามัชฐาน คั้นนี้

1) มีการกำหนดกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติสำหรับสมาชิกชุมชนในการดำเนินงานคั้นการทอ้งเทียว ค่ามัชฐาน 2.9

2) มีการสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการทอ้งเทียวให้สมาชิกและชุมชนโดยส่วนรวมเป็นธรรม ค่ามัชฐาน 2.9

3) มีการสร้างระบบและการคั้นผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดลอมวัฒนธรรมค่ามัชฐาน 2.9

4) มีองค์กรรองรับในการดำเนินงานและการจัดการ ค่ามัชฐาน 2.7

5) มีระบบผู้นำที่เข้มแข็ง และเป็นที่ยึดถือของชุมชน ค่ามัชฐาน 2.6

6) มีการจัดการ วิธีการและวิธีรักษาความปลอดภัยให้แก่นักทอ้งเทียว ค่ามัชฐาน 2.6

- 7) มีความรู้และทักษะในการจัดการและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาอื่น ๆ จากการท่องเที่ยวได้ ค่ามัธยฐาน 2.4
- 8) ควรมีทักษะการบริหารจัดการเบื้องต้น เช่น การติดต่อประสานงานการจัดระบบนำเที่ยว การจัดการ ด้านการตลาด การบัญชีและการเงิน ค่ามัธยฐาน 2.3
- 9) มีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ค่ามัธยฐาน 2.3
- 10) มีความรู้ความเข้าใจในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือนักสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี ค่ามัธยฐาน 2.3
- 11) กำหนดมาตรฐานในการให้บริการ (ความสะอาด สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ฯลฯ) ค่ามัธยฐาน 2.2
- 12) ควรมีทักษะด้านการบริการ เช่น วิธีการต้อนรับ การบริการด้านที่พักอาหารและอื่น ๆ ค่ามัธยฐาน 2.1
- 13) มีขีดความสามารถในการติดต่อหรือการแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ค่ามัธยฐาน 1.9
- 14) มีความสามารถในการระดมทุนจากสมาชิกชุมชน เพื่อดำเนินงานเบื้องต้นอย่างเพียงพอ ค่ามัธยฐาน 1.7 ควรมีทักษะด้านภาษาต่างประเทศพอสมควร ค่ามัธยฐาน 1.7 ค่าเฉลี่ยปัจจัยย่อยด้านองค์กรชุมชนเท่ากับ 2.5

6.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2547-2549

ในยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2547-2549 ได้กำหนดตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อยไว้โดยสรุปเฉพาะที่เกี่ยวกับงานวิจัยนี้ได้ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2547)

6.3.1 ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีตัวชี้วัดย่อย คือ

- 1) สัดส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ/พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 2) สัดส่วนงบประมาณที่กระจายสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ผลการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ

6.3.2 มาตรการและมาตรฐานการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีตัวชี้วัดย่อยได้แก่

- 1) มาตรการและผลการบังคับใช้มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอย คุณภาพน้ำคุณภาพอากาศตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ
- 2) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ
- 3) จำนวนโครงการให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการรักษาธรรมชาติตามแหล่งท่องเที่ยว และ
- 4) รายได้ของชุมชนที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

7. บทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นอกจากเป็นหน้าที่ของชุมชน ภาคเอกชนแล้วยังมีหน่วยงานของรัฐเข้ามามีบทบาทที่สำคัญดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1 บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อการท่องเที่ยว

สภาพพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจะครอบคลุมเขตพื้นที่ทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก แล้วแต่ศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ลักษณะความเป็นเมืองจะเป็นพื้นที่ชนบท กึ่งเมืองชนบท รวมทั้งพื้นที่เขตเมือง ดังนั้นบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อการท่องเที่ยวจึงสามารถดำเนินการได้โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรจัดระบบบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายจัดตั้ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ มีการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงกัน รวมทั้งเป็นหน่วยประสานแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทในเขตจังหวัด เพื่อให้เกิดบูรณาการของการวางแผนพัฒนาโดยเฉพาะในส่วนของการท่องเที่ยว

บทบาทขององค์กรการบริหารส่วนจังหวัดต่อการท่องเที่ยว ดังนี้

1. สำรวจจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพในพื้นที่ โดยประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัด กลุ่มจังหวัดเดียวกันและกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง
2. พัฒนาปรับปรุง ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุในเขตพื้นที่ให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยประสานการดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบในพื้นที่จังหวัด กลุ่มจังหวัดเดียวกัน และกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง
3. ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดทางสื่อที่จัดหาได้ โดยประสานการดำเนินงานกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในเขตจังหวัด
4. ปรับปรุงบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐาน โดยดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือดำเนินการเองในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นเห็นชอบ หรือเป็นการดำเนินโครงการในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่สองแห่งขึ้นไป
5. ประสานแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ รวมทั้งการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะการทำกิจกรรมร่วมกัน และให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด

7.2 บทบาทของเทศบาลต่อการท่องเที่ยว

สภาพพื้นที่ของเทศบาลส่วนใหญ่ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่พอสมควร ทั้งนี้แล้วแต่ศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ลักษณะความเป็นเมืองจะเป็นพื้นที่เขตเมือง หรือกึ่งเมืองกึ่งชนบท ลักษณะพื้นที่มักจะเป็นศูนย์กลางของการจัดงานประเพณีท้องถิ่นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนั้นบทบาทของเทศบาลต่อการท่องเที่ยวจึงสามารถดำเนินการได้โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา เป็นต้น

เทศบาลควรจัดระบบบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายจัดตั้ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ มีการวางแผนพัฒนาเทศบาลโดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงด้วย

บทบาทของเทศบาลต่อการท่องเที่ยวควรมีดังนี้

1. สำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพในพื้นที่ โดยประสานงานกับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง
2. พัฒนา ปรับปรุง พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุในเขตพื้นที่ให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เหมาะสำหรับการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
3. ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ทางสื่อที่จัดหาได้ รวมทั้ง ปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวก และดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว
4. ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ระบบบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐาน เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง บริการพาหนะรับส่งนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น
5. ประสานและแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยอาจจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยว กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยว

7.3 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษต่อการท่องเที่ยว

สภาพพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยสภาพจะเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ ลักษณะความเป็นเมืองจะเป็นเมืองจะเป็นพื้นที่เขตเมือง ดังนั้น บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษต่อการท่องเที่ยวจึงสามารถดำเนินการได้โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษควรจัดระบบบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายจัดตั้ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ มีการวางแผนพัฒนาโดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงด้วย รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายบริการการท่องเที่ยวให้เป็นระบบ หลากหลายรูปแบบ และครบวงจร

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษต่อการท่องเที่ยว ควรมีดังนี้

1. สำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพในพื้นที่ โดยประสานกับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง
2. พัฒนา ปรับปรุง พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุในเขตพื้นที่ให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว
3. ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ทางสื่อที่จัดหาได้ รวมทั้งการ ปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวก และดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว
4. ปรับปรุง โครงสร้างพื้นฐาน ระบบบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้ง พัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่ สวยงาม
5. ประสานและแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยอาจจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยว กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยว

7.4 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการท่องเที่ยว

สภาพพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก แล้วแต่ศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ลักษณะความเป็นเมืองจะเป็นพื้นที่ชนบท หรือกิ่งเมือง กิ่งชนบท ดังนั้น บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการท่องเที่ยวจึงสามารถดำเนินการได้ โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดระบบบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายจัดตั้ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ มีการวางแผนพัฒนาโดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงด้วย เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการท่องเที่ยว ควรมีดังนี้

1. สำรวจ จัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพในพื้นที่ โดยประสานงานกับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง

2. พัฒนา ปรับปรุง พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุในเขตพื้นที่ที่มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว
3. ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ทางสื่อที่จัดหาได้ รวมทั้ง ปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวก และดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว
4. ปรับปรุงบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐาน เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองบริการพาหนะรับส่งนำเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น
5. ประสานและแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยอาจจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยว กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยว

7.5 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์ที่สำคัญต่อการพัฒนา ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรม การมีส่วนร่วมโดยตรงกับชุมชน ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญคือ

1. การสำรวจ ค้นหาสถานที่และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของชุมชน รวบรวมข้อมูล เส้นทาง ประวัติ และความสำคัญของสถานที่ เอาไว้ประชาสัมพันธ์ ถ้าแหล่งเดิมกำลังทรุดโทรม ก็ซ่อมแซมให้คงเดิม
2. ร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผนวกแผนดังกล่าวเข้าไปในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้แผนพัฒนาในแต่ละสาขาของการพัฒนามีความเชื่อมโยงกัน และสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว
3. จัดการให้มีการดูแล รักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว วางระบบในการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และสุขอนามัยของที่พัก อาหาร และเครื่องดื่ม โดยการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่และถือปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตรวจสอบบริการสาธารณะที่มีอยู่ว่าต้องสร้างใหม่ ปรับปรุง หรือเพิ่มบริการสาธารณะใหม่ ๆ ในชุมชน ทั้งเรื่องไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบการจัดเก็บหรือกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย การจัดเก็บผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ค่าผ่านทางเข้าชมในพิพิธภัณฑสถานหรือ สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดทำของที่ระลึกโดยชุมชน และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์นำเที่ยวประจำท้องถิ่น บริการที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

5. การจัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการตลาดการท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย แผ่นพับ หอกระจายข่าว อินเทอร์เน็ตตำบล เป็นต้น

นอกจากนี้ควรมีแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนปฏิบัติการด้านส่งเสริมท่องเที่ยว และติดตามประเมินผลโดยให้มีแผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ

2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โดยประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม

3. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม

4. พัฒนาการบริการทางการท่องเที่ยวโดยประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม

5. พัฒนาการประกอบธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์โดยสร้างเครือข่ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม

6. วางแผนหาแหล่งเงินทุนในการจัดทำงบประมาณในการพัฒนา โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจูงใจงบประมาณจากหน่วยใด จะขอรับการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือไม่

7.6 การประสานงาน และการเกี่ยวข้องเชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบนับว่ามีความสำคัญ และมีบทบาท อำนาจหน้าที่ในด้านการส่งเสริม และการจัดการด้านการท่องเที่ยว การที่จะทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง

ยั่งยืน ผู้บริหารท้องถิ่น และพนักงานส่วนท้องถิ่นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวนโยบายของรัฐบาล กระทรวง กรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการประสานแผนพัฒนาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในพื้นที่ และมีการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกันโดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

7.6.1 การประสานการจัดทำแผน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทควรจะต้องประสานแผนพัฒนาร่วมกัน และมีการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ โดยการประสานแผนพัฒนาอาจมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเป็นหน่วยดำเนินการและใช้โครงสร้างองค์กรประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการจัดโครงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในเชิงบูรณาการ

7.6.2 การจัดทำเครือข่ายศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง หรือในพื้นที่จังหวัดเดียวกัน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต ระบบดาวเทียม เป็นต้น

7.6.3 การสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยว

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรแสวงหาแนวทางในการจัดทำบริการสาธารณะ การปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คุ่มค่า และลดความซ้ำซ้อน

โดยการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่กำลังเจริญเติบโตและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถทำรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการสร้างงาน เป็นการกระจายรายได้จากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และสนับสนุนให้ชุมชนในท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ และส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความรู้ในการบริหารการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน ภายใต้อาณาเขตการประสานการดำเนินงานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทในพื้นที่

ประเทศไทยจัดว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมในทุก ๆ ด้านที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้ประเทศพัฒนาสู่ความยั่งยืนทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จากการที่ประเทศไทยเริ่มใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก่อให้เกิดลักษณะการกระจายอำนาจสู่

ท้องถิ่นการเพิ่มจำนวนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมากขึ้น ตามโครงสร้างการปกครองใหม่ และตามกฎหมายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ดังนั้นรูปแบบการจัดการจึงเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้นำองค์กรในท้องถิ่นนั้นเป็นแกนนำ โดยมีหน่วยงานกลางต่าง ๆ ของรัฐทำหน้าที่เสมือนพี่เลี้ยงในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้การจัดการในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นเลิศ และยั่งยืนในทุกๆ ด้านมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การดำเนินการโครงการต่าง ๆ คำนึงถึงสภาพพื้นที่จริงที่แตกต่างกันไป ทั้งกายภาพ ทางภูมิศาสตร์ โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว และสภาพแวดล้อมโดยรวมทางสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และพนักงานส่วนท้องถิ่นควรกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดความเป็นไปได้และมีการบูรณาการในการวางแผน และการดำเนินโครงการ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดการลงทุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเรื่องที่จำเป็น จะนำไปสู่การสร้างงาน และกระจายรายได้สู่ทุกระดับชั้นของคนในท้องถิ่น เกิดการขยายตัวของชุมชนต่าง ๆ ตามหลักการและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมือง ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนของประเทศโดยรวมต่อไป

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สถาบันดำรงราชานุภาพ (2543) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ โดยเน้นศึกษาปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยว กิจกรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนรายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว แรงบันดาลใจที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่ม โครงสร้างสมาชิก รูปแบบการจัดการ แหล่งเงินทุน การแบ่งภาระหน้าที่ในกลุ่มขั้นตอนการรับนักท่องเที่ยว รายได้ผลประโยชน์ตอบแทน และอื่น ๆ

อนึ่ง ในงานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาสถานท่องเที่ยวทุกภาคของประเทศซึ่งสรุปผลการวิจัย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องในภาคกลาง คือกรณีหมู่บ้านทรงไทย บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร ผลการอภิปรายกลุ่ม พบว่า สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของการจัดการท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เปิดบ้านทรงไทยให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม นำนักท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตแบบพื้นบ้าน เป็นต้น การจัดการท่องเที่ยวที่ดำเนินอยู่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่น ชาวบ้านมีอาชีพเสริมมากขึ้น ดินตัวในการรับนักท่องเที่ยว ท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

สำหรับสิ่งที่ต้องปรับปรุงพบว่า ยังมีอยู่หลายประการ เช่น บทบาทของผู้นำ เพราะจะมี ส่วนสร้างความเป็นปึกแผ่นและระดมความร่วมมือของสมาชิกได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ฝ่าย ราชการมีผลต่อความสำเร็จของการเริ่มต้นเป็นอย่างมาก

บุญชู อยู่ภู (2548) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของราษฎรท้องถิ่นในโครงการศูนย์พัฒนา เทียมเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด - โป่งก้อนเส้า อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี การศึกษาการวิจัย นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรท้องถิ่น ในโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา รวบรวมได้จากการสอบถามราษฎรตัวอย่าง จำนวน 194 ราย ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่บ้านโป่งก้อน เส้า หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะปราง บ้านธารน้ำตก หมู่ที่ 10 ตำบลชำผักแพว และบ้านเจ็ดคด หมู่ที่ 11 ตำบลชะอม อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี วิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้เพื่อทดสอบ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม ใช้วิธีไคสแควร์ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการศึกษาพบว่า ราษฎรที่ทำการศึกษาค่อนข้างใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.95 ปี มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.21 คน ย้ายถิ่นฐาน มาจากที่อื่น มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 26.61 ปี มีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 6.34 ไร่ มีความต้องการที่ดินทำกินเพิ่ม มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพหลัก ไม่มีอาชีพรอง มีรายได้และ รายจ่ายเฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 66,581.52 บาท และ 62,599.78 บาท ตามลำดับ มีระยะทางระหว่างที่ตั้ง บ้านเรือนกับโครงการเฉลี่ย 4.29 กิโลเมตร ได้รับความรู้ข่าวสาร ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ต้องการให้มีธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และมีความรู้ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ของราษฎรท้องถิ่นในโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แห่งนี้ ได้แก่ ภูมิฐานะเดิม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง อาชีพหลัก การรับรู้ข่าวสาร และการเป็นสมาชิก กลุ่มทางสังคม

นัยนา ทองศรีเกตุ และคณะ (2547) ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนา รูปแบบ การจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช กรณีศึกษาเฉพาะ การจัดการองค์กรรมกรท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม (PAR) พบว่า สามารถถอดบทเรียนจากชุมชนได้ 2 ประเด็น คือ

1. บทเรียนเรื่องรูปแบบการจัดการชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง โดยโครงสร้างใหม่ของชมรมแบ่งเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายแรกคณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานชมรม คณะกรรมการที่ปรึกษา เลขานุการและเหรัญญิก ทำหน้าที่ประสานงานภายนอก และภายใน ฝ่ายที่ 2 คือฝ่ายจัดการบริหารการท่องเที่ยว ซึ่งทำหน้าที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ บ้านพัก ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน และเพื่อนร่วมงาน ฝ่ายที่ 3 เป็นทีมสนับสนุนกิจกรรม เพื่อคอยติดตามการตลาด และดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ชมรมได้จัดแผนและพัฒนาแผนของชมรมเป็นเวลา 3 เดือน แล้วจึงมีการประเมินภายในและภายนอก

2. ชาวบ้านและภาคีอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การสร้างความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วน ร่วมทำกิจกรรมหาแนวทางแก้ปัญหาการจัดการท่องเที่ยว โดยเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และชุมชนได้มีการจัดรายการวิทยุตามสายเพื่อสื่อสารกันภายในชุมชนอย่างทั่วถึง

สมพร ประกอบชาติ และคณะ (2547) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในลุ่มน้ำเพชรบุรีตอนล่าง กรณีศึกษาชุมชนบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นการวิจัย 3 ระยะ จากผลการวิจัย 2 ระยะปรากฏดังนี้

ระยะที่ 1 พบว่า ชุมชนบางตะบูนมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ/เชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวิถีชีวิตที่น่าสนใจและมีเอกลักษณ์เฉพาะในด้านสถานการณ์การท่องเที่ยว พบว่า เป็นแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียน/นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปเข้าไปท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องแต่ยังขาดแผนยุทธศาสตร์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และควรพัฒนาในเรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการเตรียมความพร้อมของชุมชน

ระยะที่ 2 พบว่า อยู่ในระหว่างการดำเนินการ โดยมีแผนงานที่จะอาศัยศักยภาพของชุมชนและนักวิจัยจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และดำเนินการเตรียมความพร้อม เช่น การจัดทำคู่มือท่องเที่ยว การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น รวมทั้งมีการทดลองการท่องเที่ยวนำร่องในชุมชน เพื่อนำไปสู่การวิจัยในระยะที่ 3 ต่อไป

ถ้ายอง ปลั่งกลาง (2549) การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนนอกเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและความพร้อมในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตโบราณสถาน ตำบลไผ่ลิง ตำบลหันตรา และเทศบาลเมืองอโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและศึกษาปัญหาตลอดจนแนวทางการพัฒนาศักยภาพ การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในชุมชนที่ศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชน และผู้นำชุมชน โดยประชาชนมีจำนวน 155 ราย และผู้นำชุมชน 30 ราย วิเคราะห์ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตละส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความต้องการที่จะให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง โดยมีค่าร้อยละของประชาชนที่ต้องการร้อยละ 93.10 ต่ำกว่าร้อยละของผู้นำชุมชนเล็กน้อย คือผู้นำชุมชนมีความต้องการร้อยละ 96.67

ซึ่งประเด็นความต้องการของชุมชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในด้านการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหาในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านการวางแผนดำเนินงาน ด้านการลงทุนและปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล มีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน มีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในระดับมาก ส่วนประเด็นอื่น ๆ นอกนั้นมีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ส่วนผลการศึกษาความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน พบว่า ชุมชนมีความพร้อมส่วนใหญ่และโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 กลุ่ม แต่มีประเด็นที่กลุ่มประชาชนมีความพร้อมในระดับมาก การมีผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นที่เชื่อถือของชุมชน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนเห็นว่าความพร้อมระดับมากใน 3 ประเด็น คือ การมีผู้นำที่เข้มแข็ง ความสามารถของชุมชนที่จะดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และชุมชนสามารถให้บริการที่พัก อาหาร การต้อนรับและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวได้

สำหรับสภาพปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มเสนอไว้สอดคล้องกัน ได้แก่ สภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวยังต้องปรับปรุงเพิ่มเติมอีก การคมนาคมโดยเฉพาะทางเดินในการท่องเที่ยวสถานที่อย่างใกล้ชิดยังไม่ดีนอกจากนี้บุคลากรในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว การจัดการอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชนหรือการประชาสัมพันธ์ ต้องมีอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง รวมทั้งควรมีองค์กรรับผิดชอบที่มาจากคนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแผนงานและดำเนินการร่วมกันในระยะยาว

ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่า แนวทางพัฒนาศักยภาพตามประเด็นคำถามมีความเป็นไปได้ ในระดับสูงทุกประเด็น ซึ่งได้แก่ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ การเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยว การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว
ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการต่าง ๆ และการส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
กรณีศึกษา : ชุมชนประจวบ และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา นั้น ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอเกี่ยวกับประชากรในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการ
เก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในครัวเรือนที่อาศัยอยู่หรือเข้ามาทำงานในเขตชุมชนประจวบและ
ป้อมเพชรรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีหน่วยงานประจำอยู่ในเขตดังกล่าว จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

กลุ่มตัวอย่าง

1. การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ใช้วิธีการเปิดตารางแสดงขนาด
ของกลุ่มตัวอย่างในระดับความเชื่อมั่น 95 % ตามตารางของเครจิจและมอร์แกน ที่ขนาดประชากร
337 ครัวเรือน ซึ่งพบว่ามีความถี่จำนวน 185 ครัวเรือน จึงได้ครัวเรือนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้
เท่ากับ 185 ครัวเรือน

2. การแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นการเลือกอย่าง
เจาะจง จาก 18 คน ได้แก่

- ผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้แก่ เจ้าของ/ผู้จัดการร้านอาหาร
3 คน ผู้จัดการด้านโรงแรม 1 คน

- เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาทิ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลางเขต 6 1 คน เจ้าหน้าที่จากเทศบาลนครศรีอยุธยา 1 คน เจ้าหน้าที่สถานี
ตำรวจท่องเที่ยว 1 คน ตัวแทนจากสถาบันการศึกษา 3 คน

- ประชาชนในพื้นที่และผู้นำชุมชน ได้แก่ ตัวแทนคณะกรรมการชุมชน
2 คนอาสาสมัครหมู่บ้าน 2 คน ประชาชนในชุมชน 2 คน

- นักท่องเที่ยว โดยเลือกเจาะจงนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชน ประจวบคีรีขันธ์และป้อมเพชร์ และยินดีให้ข้อมูล จำนวน 2 คน

- โดยการจัดเวทีชุมชนจำนวน 2 ครั้ง และเชิญกลุ่มตัวอย่างทั้ง 18 คน เป็นแกนนำและเชิญชาวบ้านและนักท่องเที่ยวมาร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ส่วนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจากการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนพื้นที่ชุมชน ประจวบคีรีขันธ์และป้อมเพชร์ ซึ่งเป็นประชาชนในครัวเรือนที่อาศัยอยู่หรือเข้ามาทำงานในเขตชุมชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีหน่วยงานประจำอยู่ในเขตดังกล่าว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และความพร้อมของชุมชน

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ รายงานผลการวิจัย วิทยานิพนธ์ นโยบายการท่องเที่ยว และเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์การท่องเที่ยวต่าง ๆ

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้แนวสัมภาษณ์ ทำการรวบรวมความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากประสบการณ์ตรงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยกำหนดไว้เป็นประเด็นดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.2 การรับรู้และความตระหนักในความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.3 ความพร้อมของกลุ่มองค์กรในการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.4 งบประมาณและแผนการดำเนินงาน

2.5 สภาพทรัพยากรของชุมชนที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.6 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.7 การส่งเสริมจัดการให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3. ข้อมูลจากการสังเกตกระบวนการที่ได้จากการจัดเวทีชุมชน

4. ข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามของประชาชนทั่วไปของชุมชนประจวบคีรีขันธ์ และป้อมเพชร ภาคสนามโดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการพักอาศัยในชุมชน การเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

ตอนที่ 2 คำถามวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทางด้าน ลักษณะสำคัญ หลักการและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนและการดำเนินการ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนด้านการดูแลรักษา

ตอนที่ 4 คำถามวัดระดับความพร้อมของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 6 คำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นข้อเสนอแนะต่อความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำเสนอเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนข้อมูลเชิงสำรวจ ผู้วิจัยวิเคราะห์และนำเสนอเป็นความเรียงเชิงพรรณนา

6. เกณฑ์การให้คะแนนและเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ให้คะแนนและเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. คำถามในตอนที่ 2-5 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ระดับความพร้อมของชุมชน และการบริหารจัดการชุมชน โดยแบบสอบถามมี 4 ระดับ

ความหมายของคะแนน

3	หมายถึง	มาก
2	หมายถึง	ปานกลาง
1	หมายถึง	น้อย
0	หมายถึง	ไม่มี

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลข้อมูล 3 ระดับ มีความหมายดังนี้

ระดับมาก	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ย	2.34-3.00
ระดับปานกลาง	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ย	1.67-2.33
ระดับน้อย	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.66

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : ชุมชนประจวบจัน และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลจำนวน 4 ครั้ง โดยมีขั้นตอน ดังนี้ ครั้งแรกผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนดังกล่าวว่ามีแหล่งท่องเที่ยวอะไรบ้าง ที่ใดบ้าง รวมถึงการติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชนในการขอข้อมูลพื้นฐาน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2550 และใช้ระยะเวลา 2-3 วันในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์การจัดเวทีชุมชนและการแจกแบบสอบถาม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ และมีแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่สำคัญอีกคือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด 6 ตอน
3. การเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคลที่ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมเอง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีชุมชน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำมาจัดประมวลผลข้อมูลและประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติเบื้องต้นได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าสูงสุด – ค่าต่ำสุด เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากร และวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความคิดเห็นต่อความพร้อมของชุมชนและการมีส่วนร่วมใช้ค่าเฉลี่ยอธิบาย
2. ในการศึกษาผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก จากผู้นำชุมชนและผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นความเรียงเชิงพรรณนา

3. ในการจัดเวทีชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้วยการตั้งประเด็นคำถาม แล้วให้ชุมชนแบ่งเป็นกลุ่มแล้วหาข้อสรุป นำผลการสรุปในแต่ละประเด็นมาสังเคราะห์แล้วจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ ในรูปของการนำเสนอเป็นความเรียงเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : ชุมชนประจวบ และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา มีผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมของชุมชน โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 5 การบริหารจัดการของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 6 ความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะ ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.1- 4.21 ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้าน เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพหลัก รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่หรือชุมชน และการเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงดังตารางที่ 4.1- 4.10

ตารางที่ 4.1 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	51	27.6
หญิง	134	72.4
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 72.4 รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6

ตารางที่ 4.2 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	3	1.6
20-30 ปี	50	27.0
31-40 ปี	53	28.6
41-50 ปี	19	10.3
50 ปีขึ้นไป	60	32.4
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 น้อยที่สุดคือมีอายุต่ำกว่า 20 ปีจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 1.6

ตารางที่ 4.3 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพในครัวเรือน

สถานภาพในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หัวหน้าครอบครัว	72	38.9
คู่สมรส	50	27.0
บุตร/ธิดา	18	9.7
ผู้อาศัย	45	24.3
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 รองลงมาคือมีสถานภาพในครัวเรือนเป็นคู่สมรส จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 น้อยที่สุดคือมีสถานภาพในครัวเรือนเป็นบุตร/ธิดา จำนวน 18 คนคิดเป็นร้อยละ 9.7

ตารางที่ 4.4 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	63	34.1
สมรส	79	42.7
หย่าร้าง	3	1.6
แยกกันอยู่	40	21.6
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 42.7 รองลงมามีสถานภาพสมรสเป็นโสด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 น้อยที่สุดมีสถานภาพสมรสหย่าร้างจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 1.6

ตารางที่ 4.5 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	25	13.5
มัธยมศึกษา	30	16.2
ปวช/ปวส	37	20.0
ปริญญาตรี	91	49.2
สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.1
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมามีการศึกษาในระดับปวช/ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 น้อยที่สุดมีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.1

ตารางที่ 4.6 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม การนับถือทางศาสนา

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พุทธ	180	97.3
อิสลาม	5	2.7
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 97.3 รองลงมาศาสนาอิสลาม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7

ตารางที่ 4.7 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	23	12.4
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	17	9.2
รับจ้างทั่วไป	82	44.3
เกษตรกรกรรม	1	.5
อื่น ๆ ระบุ	62	33.5
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพหลักรับจ้างทั่วไป จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมาไม่ระบุอาชีพ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 น้อยที่สุด มีอาชีพเกษตรกรกรรมจำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 0.5

ตารางที่ 4.8 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000	25	13.5
5,000 – 10,000	37	20.0
10,001 – 15,000	44	23.8
15,001 – 20,000	33	17.8
20,000 บาทขึ้นไป	46	24.9
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 44 คนคิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมารายได้ 5,000 – 10,000 คน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 น้อยที่สุดมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทจำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 13.5

ตารางที่ 4.9 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือชุมชน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 ปี	34	18.4
5-15 ปี	26	14.1
16-25 ปี	46	24.9
26-35 ปี	9	4.9
35 ปีขึ้นไป	70	37.8
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือชุมชน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมามีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือชุมชน 16-25 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 น้อยที่สุดมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือชุมชน 26-35 ปีจำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 4.9

ตารางที่ 4.10 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

การเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เป็น	141	76.2
เป็น	44	23.8
รวม	185	100.0

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 76.2 รองลงมาเป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของสมาชิกของครัวเรือนในชุมชน ประจวบคีรีขันธ์และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นของชุมชนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน	ความคิดเห็นของชุมชน			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ชุมชนถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์	171	92.4	14	7.6
2. แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ คือ รักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ	175	94.6	10	5.4
3. การสร้างความเข้าใจและตระหนักใน ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมแก่คนในท้องถิ่นเป็นสิ่งไม่จำเป็น เพราะทุกคนรู้คืออยู่ดี	37	20.0	148	80.0

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ของชุมชน	ความคิดเห็นของชุมชน			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. ในท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยว ควรได้รับการเปิดโอกาสให้มีส่วนในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	182	98.4	3	1.6
5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการสงวน รักษา โบราณสถานและศิลปกรรม ของชุมชน ให้คงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด ซึ่งอาจเปรียบได้กับการเก็บไว้ให้เป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ห้ามบุคคลภายนอกเข้ามายุ่งเกี่ยว	68	36.8	117	63.2
6. กิจกรรมของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เริ่มตั้งแต่แต่การให้ข้อมูลท้องถิ่น เตรียมการจัดการการวางแผน การควบคุมดูแลอนุรักษ์พัฒนาฟื้นฟูและมีส่วนร่วมในการบริการ และประโยชน์ ที่ชุมชนจะได้รับ	173	93.5	12	6.5
7. ประโยชน์ที่คนในชุมชนจะได้รับจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	169	91.4	16	8.6
8. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหน้าที่ของรัฐบาล เพราะอยู่เหนือขีดความสามารถของผู้นำท้องถิ่น	11	5.9	174	94.1
9. ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประกอบไปด้วย 5 ฝ่ายหลักได้แก่ รัฐ ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน และ ประชาชน	184	99.5	1	0.5
10. หลังจากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พัฒนาไปได้ระยะหนึ่งแล้ว จะต้องมีการประเมินผลกระทบต่อพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยวด้วย	182	98.4	3	1.6

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ของชุมชน	ความคิดเห็นของชุมชน			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11. การสร้างค่านิยมด้านการท่องเที่ยว อย่างมี คุณค่าให้กับผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็น ส่วนหนึ่งของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์	184	99.5	1	0.5
12. ความปลอดภัยของท่องเที่ยว ถือเป็นสิ่งหนึ่ง ที่ต้องตระหนักในการจัดการชุมชนเพื่อเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	185	100.0	-	-

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ชุมชนประจวบคีรีขันธ์มีทัศนคติเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านความคิดเห็น “ใช่” ในเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องตระหนักในการจัดการชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากที่สุด จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 รองลงมาเป็นเรื่อง ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประกอบไปด้วย 5 ฝ่ายหลัก ได้แก่ รัฐ ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน และการสร้างค่านิยมด้านการท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่าให้กับผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 99.5 และ น้อยที่สุดมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ที่มีทัศนคติด้านใช่ในเรื่อง การจัดแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหน้าที่ของรัฐบาลเพราะอยู่เหนือขีดความสามารถของผู้นำท้องถิ่น สำหรับทัศนคติเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของสมาชิกในชุมชน ด้านความคิดเห็น “ไม่ใช่” พบว่า สมาชิกในชุมชนมีทัศนคติไม่ใช่ในเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมแก่คนในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเพราะ ทุกคนรู้ดีอยู่แล้ว มากที่สุดจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 94.1 รองลงมาเป็นเรื่องการจัดแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหน้าที่ของรัฐบาลเพราะอยู่เหนือขีดความสามารถของผู้นำท้องถิ่น จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 และ น้อยที่สุดมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ที่มีทัศนคติด้านไม่ใช่ในเรื่อง ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประกอบไปด้วย 5 ฝ่ายหลัก ได้แก่ รัฐ ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน และการสร้างค่านิยมด้านการท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่าให้กับผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ของสมาชิกในชุมชน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	การแปลผล
1. ชุมชนถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทาง ประวัติศาสตร์	2.77	0.75	มาก
2. แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ คือ รักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ	2.67	0.46	มาก
3. การสร้างความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญ ของสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมแก่คนในท้องถิ่น เป็นสิ่ง ไม่จำเป็น เพราะทุกคนรู้ดีอยู่แล้ว	2.85	0.56	มาก
4. ในท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยว ควรได้รับ การเปิดโอกาสให้มีส่วนในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	2.75	0.25	มาก
5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการสงวน รักษา โบราณสถานและศิลปกรรม ของชุมชน ให้คงอยู่ใน สภาพเดิมมากที่สุด ซึ่งอาจเปรียบได้กับการเก็บไว้ ให้เป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ห้ามบุคคลภายนอกเข้ามา ยุ่งเกี่ยว	2.65	0.26	มาก
6. กิจกรรมของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เริ่มตั้งแต่แต่การให้ข้อมูลท้องถิ่นเตรียมการจัดการ การวางแผน การควบคุมดูแลอนุรักษ์พัฒนาฟื้นฟู และมีส่วนร่วมในการบริการ และประโยชน์ ที่ชุมชน จะได้รับ	2.20	0.28	มาก
7. ประโยชน์ที่คนในชุมชนจะได้รับจากการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว	2.21	0.48	มาก
8. การจัดแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหน้าที่ของ รัฐบาล เพราะอยู่เหนือขีดความสามารถของผู้นำ ท้องถิ่น	2.85	0.48	มาก

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ของสมาชิกในชุมชน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	การแปลผล
9. ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ประกอบไปด้วย 5 ฝ่ายหลักได้แก่ รัฐ ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และ ประชาชน	2.95	0.85	มาก
10. หลังจากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พัฒนาไปได้ระยะหนึ่งแล้ว จะต้องมีการ ประเมินผลกระทบต่อพฤติกรรมของสมาชิกใน ชุมชน และนักท่องเที่ยวด้วย	2.67	0.69	มาก
11. การสร้างค่านิยมด้านการท่องเที่ยว อย่างมีคุณค่า ให้กับผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	2.80	0.56	มาก
12. ความปลอดภัยของท่องเที่ยว ถือเป็นสิ่งหนึ่ง ที่ต้องตระหนักในการจัดการชุมชนเพื่อเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	2.96	0.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	2.69	0.76	มาก

จากตาราง 4.12 พบว่าโดยรวมสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับมากทุกประเด็นโดยมีค่าเฉลี่ยรวม 2.69 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นประเด็นชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 2.96$) รองลงมาคือ ชุมชนมีความเข้าใจในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประกอบไปด้วย 5 ฝ่ายหลักได้แก่ รัฐชุมชนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.95 และประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องกิจกรรมของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลท้องถิ่นเตรียมการจัดการ การวางแผนการควบคุมดูแลอนุรักษ์พัฒนาฟื้นฟู และมีส่วนร่วมในการบริการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 2.20

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา

ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. หน้าที่ของท่านและทุกคนในชุมชน คือ การสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม และสถานที่ภายในชุมชน	3.21	.450	มากที่สุด
2. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น	2.17	1.28	ปานกลาง
3. การสอดคลองดูแลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่สร้างปัญหาให้สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐเท่านั้น	1.89	1.12	น้อย
4. ท่านต้องการปรึกษาหารือกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน พร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหา	4.12	.556	มาก
รวมด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา	3.09	0.85	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์พบว่าหน้าที่ของท่านและทุกคนในชุมชน คือ การสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม และสถานที่ภายในชุมชน อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด $\bar{X} = 4.21$, S.D. = .450

ผลการวิเคราะห์พบว่าการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น อยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง $\bar{X} = 2.17$, S.D. = 1.28

ผลการวิเคราะห์พบว่าการสอดคลองดูแลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่สร้างปัญหาให้สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐเท่านั้น อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 1.89$, S.D. = 1.12

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านต้องการปรึกษาหารือกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน พร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหาลู่อยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 4.12$, S.D. = .556

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการวางแผนและดำเนินงาน

ด้านการวางแผน และดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม เมื่อมีการจัดประชุมเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน	4.23	.508	มากที่สุด
2. ท่านต้องการให้ข้อมูล หรือเสนอแนะเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนท่องเที่ยวในชุมชน	4.17	.420	มาก
3. ท่านต้องการเข้าร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดกฎระเบียบหรือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน	3.90	.854	มาก
4. ท่านไม่ต้องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อทราบถึงแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ราชการจัดให้กับชุมชนของท่าน เพราะไม่ใช่หน้าที่ของท่าน	2.29	1.30	ปานกลาง
รวมด้านการวางแผน และดำเนินงาน	3.64	0.77	มาก

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม เมื่อมีการจัดประชุมเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด $\bar{X} = 4.23$, S.D. = .508

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านต้องการให้ข้อมูล หรือเสนอแนะเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 4.17$, S.D. = .420

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านต้องการเข้าร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดกฎระเบียบหรือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 3.90$, S.D. = .854

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านไม่ต้องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อทราบถึงแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ราชการจัดให้กับชุมชนของท่าน เพราะไม่ใช่หน้าที่ของท่าน อยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง $\bar{X} = 2.29$, S.D. = 1.30

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการปฏิบัติงาน

ด้านการวางแผนและดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เมื่อมีโอกาสให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในชุมชน ท่านจะรีบทำโดยทันที เพราะเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชน	4.07	.617	มาก
2. ท่านไม่จำเป็นที่จะต้องบริจาคเงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนเพราะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องหางบประมาณมาสนับสนุน	2.48	1.01	น้อย
3. ท่านไม่จำเป็นที่จะต้องเสียสละแรงงานเพื่อช่วยในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เพราะมิใช่หน้าที่ของท่านและเป็นหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบเพียงพอแล้ว	2.36	1.08	น้อย
4. ท่านต้องการรวมกลุ่มกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชน	4.22	.661	มากที่สุด
รวมด้านการวางแผนและดำเนินงาน	3.28	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์พบว่าเมื่อมีโอกาสให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในชุมชน ท่านจะรีบทำโดยทันที เพราะเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชน อยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 4.07$, S.D. = .617

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านไม่จำเป็นที่จะต้องบริจาคเงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนเพราะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องหางบประมาณมาสนับสนุน อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.48$, S.D. = 1.01

ผลการวิเคราะห์ท่านไม่จำเป็นที่จะต้องเสียสละแรงงานเพื่อช่วยในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนเพราะมิใช่หน้าที่ของท่านและเป็นหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบเพียงพอแล้ว อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.36$, S.D. = 1.08

ผลการวิเคราะห์ท่านต้องการรวมกลุ่มกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด $\bar{X} = 4.22$, S.D. = .661

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ท่านต้องการทราบผลการตัดสินใจหรือรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในชุมชนของท่าน	4.21	.482	มากที่สุด
2. ท่านต้องการทราบเกี่ยวกับความคืบหน้าในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบดูแลเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน	4.11	.742	มาก
3. ท่านและสมาชิกในชุมชนไม่จำเป็นต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับงบประมาณต่าง ๆ ที่ภาครัฐอนุมัติให้ชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเท่านั้น	2.50	1.21	น้อย
4. ท่านและสมาชิกในชุมชนควรติดตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ในบริเวณแห่งท่องเที่ยว เป็นต้น	3.97	1.01	มาก

ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
5. ท่านไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน (เช่น ด้านรายได้และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น) เพราะท่านไม่มีความรู้ทางด้านนี้เพียงพอ	2.22	1.13	น้อย
รวมด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	3.40	0.91	มาก

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านต้องการทราบผลการตัดสินใจหรือรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในชุมชนของท่าน อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด $\bar{X} = 4.21$, S.D. = .482

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านต้องการทราบเกี่ยวกับความคืบหน้าในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบดูแลเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน อยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 4.11$, S.D. = .742

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านและสมาชิกในชุมชนไม่จำเป็นต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับงบประมาณต่าง ๆ ที่ภาครัฐอนุมัติให้ชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเท่านั้น อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.50$, S.D. = 1.21

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านและสมาชิกในชุมชนควรติดตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ในบริเวณแห่งท่องเที่ยว เป็นต้น อยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 3.97$, S.D. = 1.01

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน (เช่น ด้านรายได้และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น) เพราะท่านไม่มีความรู้ทางด้านนี้เพียงพอ อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.22$, S.D. = 1.13

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการดูแลรักษา

ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ท่านพร้อมจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทราบทันทีเมื่อพบเห็น การบุกรุกทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างความเสียหายให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.30	.663	มากที่สุด
2. ท่านและสมาชิกในชุมชนควรช่วยกันดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ชุมชนได้สร้างขึ้นให้อยู่ในสภาพดีและพร้อมใช้งานได้เสมอ (เช่น ป้ายบอกทิศทาง รูปภาพประกอบคำอธิบาย)	4.56	.689	มากที่สุด
รวมด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	4.43	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านพร้อมจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทราบทันทีเมื่อพบเห็น การบุกรุกทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างความเสียหายให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด $\bar{X} = 4.30$, S.D. = .663

ผลการวิเคราะห์พบว่าท่านและสมาชิกในชุมชนควรช่วยกันดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ชุมชนได้สร้างขึ้นให้อยู่ในสภาพดีและพร้อมใช้งานได้เสมอ (เช่น ป้ายบอกทิศทาง รูปภาพประกอบคำอธิบาย) อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด $\bar{X} = 4.56$, S.D. = .689

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความพร้อมของชุมชน โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 4.18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีความพร้อมในท้องที่เชิงอนุรักษ์เกิดขึ้นในชุมชนของท่าน

กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. สามารถกำหนดกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว	2.17	.502	น้อย
2. สร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกในชุมชนและมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรม	2.07	.580	น้อย
3. สร้างระบบการเก็บผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน	2.06	.547	น้อย
4. จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรองรับการดำเนินงานและจัดการท่องเที่ยว	2.31	.598	น้อย
5. มีผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน	2.38	.570	น้อย
6. จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว	2.06	.656	น้อย
7. จัดการและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านอื่นได้	2.02	.718	น้อย
8. จัดการด้านการตลาด การเงินการบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้	1.60	.693	น้อยที่สุด
9. ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	1.92	.722	น้อย
10. มีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมตลอดจนชีวิตของชุมชนได้ดี	1.83	.680	น้อย
11. ดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมาตรฐานและให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน	1.94	.528	น้อย

กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
12. ให้บริการด้านที่พัก อาหาร การต้อนรับ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้	2.08	.601	น้อย
13. การจ่ายเงินแก่สมาชิกหรือให้ความร่วมมือในการระดมทุนจากชุมชนเพื่อการดำเนินงานในเบื้องต้น	1.68	.690	น้อยที่สุด
14. จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูลเอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้	1.94	.689	น้อย
15. จัดหาบุคลากรท้องถิ่นที่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้	1.60	.767	น้อยที่สุด
รวมกิจกรรม	1.97	0.63	น้อย

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ห้พบว่าสามารถกำหนดคุณระบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.17$, S.D. = .502

ผลการวิเคราะห์พบว่าสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกในชุมชนและส่วนร่วมอย่างเป็นธรรม อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.07$, S.D. = .580

ผลการวิเคราะห์พบว่า สร้างระบบการคืบผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.06$, S.D. = .547

ผลการวิเคราะห์พบว่า จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรองรับการดำเนินงานและจัดการท่องเที่ยว อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.31$, S.D. = .598

ผลการวิเคราะห์พบว่า มีผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.38$, S.D. = .570

ผลการวิเคราะห์พบว่า จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.06$, S.D. = .656

ผลการวิเคราะห์พบว่า จัดการและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านอื่นได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.02$, S.D. = .718

ผลการวิเคราะห์พบว่า จัดการด้านการตลาด การเงินการบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อยที่สุด $\bar{X} = 1.60$, S.D. = .698

ผลการวิเคราะห์พบว่าดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 1.92$, S.D. = .722

ผลการวิเคราะห์พบว่ายังมีทัศนคติท้องถิ่นที่สามารถนำเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมตลอดจนชีวิตของชุมชนได้อย่างดี อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 1.83$, S.D. = .680

ผลการวิเคราะห์พบว่าดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมาตรฐานและให้บริการอย่างเท่าเทียมกันอยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 1.94$, S.D. = .528

ผลการวิเคราะห์พบว่าให้บริการด้านที่พัก อาหาร การต้อนรับ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.08$, S.D. = .601

ผลการวิเคราะห์พบว่าการเงินแก่สมาชิกหรือให้ความร่วมมือในการระดมทุนจากชุมชนเพื่อการดำเนินงานในเมืองต้น อยู่ในระดับความสำคัญน้อยที่สุด $\bar{X} = 1.68$, S.D. = .690

ผลการวิเคราะห์พบว่าจัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูลเอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยวได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 1.94$, S.D. = .689

ผลการวิเคราะห์พบว่าจัดหาบุคลากรท้องถิ่นที่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อยที่สุด $\bar{X} = 1.60$, S.D. = .767

ตอนที่ 5 การบริหารจัดการของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในการศึกษานี้ได้ศึกษาถึงการบริหารจัดการของชุมชนในระดับเบื้องต้น เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การประชุม การจัดหาแหล่งงบประมาณ และการวางแผนของกลุ่มในชุมชน ผลการวิเคราะห์ตามแบบสอบถามได้ดังนี้

ตารางที่ 4.19 การบริหารจัดการของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ชุมชนมีการร่วมกลุ่มเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่แล้ว	2.08	.601	ปานกลาง
2. ชุมชนมีการตั้งคณะกรรมการในการจัดการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1.80	0.85	ปานกลาง
3. ชุมชนมีการจัดประชุมเรื่องเกี่ยวกับการให้ความรู้การจัดการท่องเที่ยว	2.10	1.86	ปานกลาง
4. ชุมชนได้มีการประชุมกันเกี่ยวกับการวางแผนจัดกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	2.45	1.95	มาก
5. ชุมชนได้มีการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำนุบำรุงวัดวาอาราม	2.86	0.52	มาก
6. ชุมชนมีการเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาร่วมประชุม เช่น ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว	1.86	0.26	ปานกลาง
7. ชุมชนได้มีการจัดประชุมเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณเงินทุน	1.78	0.48	ปานกลาง
8. ชุมชนได้มีการเข้าร่วมประชุมร่วมกับภาครัฐ เช่น อบต. เทศบาล และจังหวัด	2.59	0.62	มาก
รวมกิจกรรม	2.19	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.19 พบว่าชุมชนมีการบริหารจัดการในระดับเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 2.19 ชุมชนได้มีการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำนุบำรุงวัดวาอาราม ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 2.86$) รองลงมาคือชุมชนได้มีการเข้าร่วมประชุมร่วมกับภาครัฐ เช่น อบต. เทศบาลและจังหวัด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 ซึ่งอยู่ในระดับ มาก และชุมชนได้มีการจัดประชุมเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณเงินทุนน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.78$)

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา	3.09	0.85	ปานกลาง
ด้านการวางแผนและดำเนินงาน	3.64	0.79	มาก
ด้านการปฏิบัติงาน	3.28	0.84	ปานกลาง
ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	3.40	0.91	มาก
ด้านการดูแลรักษา	4.43	0.67	มากที่สุด
รวมความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.56	0.812	มาก

จากตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์พบว่าภาพรวมด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง $\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.85

ผลการวิเคราะห์พบว่าภาพรวมด้านการวางแผนและดำเนินงาน อยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.79

ผลการวิเคราะห์พบว่าภาพรวมด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง $\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.84

ผลการวิเคราะห์พบว่าภาพรวมด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.91

ผลการวิเคราะห์พบว่าภาพรวมด้านการดูแลรักษา อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด $\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.67

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เจาะลึก

โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนจำนวน 2 คนตัวแทนของภาครัฐ จากเทศบาล พระนครศรีอยุธยา ตำรวจท่องเที่ยวและข้าราชการต่าง ๆ รวมจำนวน 3 คน นอกจากนั้นยังศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจห้องเช่า รวมจำนวน 4 คน รายละเอียดดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ผลการสัมภาษณ์เจาะลึก

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
1.ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	1. นายสุรชัย เอียวสวัสดิ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ณ ที่ทำการชุมชนประตูดิน เลขที่ 42 ตำบลประตูดิน หมู่ 1	ประธานชุมชนประตูดิน	ชุมชนประตูดินมี โบราณสถานค่อนข้าง น้อยทำให้ไม่เหมาะสมที่ จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว
	2. นายณรงค์ชัย จันทร์ประเสริฐ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนป้อมเพชร (วัดสุวรรณดาราราม)	ประธานชุมชนป้อมเพชร	ขาดการประชาสัมพันธ์ และการให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชุมชนขาดการ บำรุงรักษาและอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่
	3. นายเชนทร์ มานะกิจ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอุ้มทอง	ตัวแทนจากเทศบาล	หน่วยงานเทศบาลมีการ จัดกิจกรรมส่งเสริม ให้กับชุมชนได้มีส่วน ร่วมในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เช่น การทำความสะอาด แหล่งเที่ยวในวันสำคัญ ทางศาสนา เป็นต้น
	4. ดต.วัลลภ รัตนวงษ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 สถานีตำรวจท่องเที่ยว	ตำรวจท่องเที่ยว พระนครศรีอยุธยา	เห็นว่าชุมชนมีแหล่ง ท่องเที่ยวน้อย ขาดเรื่อง ของการประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมที่ส่งเสริม การท่องเที่ยวของชุมชน

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
	<p>5. นางสาวภัทราพร จันตะนี วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา</p>	<p>ตัวแทนนักวิชาการใน มหาวิทยาลัย</p>	<p>เห็นว่าการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใน ชุมชนมีความสำคัญมาก ควรได้รับการส่งเสริมให้ ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจใน จังหวัดพระนครศรี- อยุธยาดีขึ้น</p>
	<p>6. นางณัฐชานา มานะกิจ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอู่ทอง</p>	<p>ร้านอาหารบ้านอู่ทอง</p>	<p>เห็นว่าชุมชนควรจะให้ ความสำคัญกับแหล่ง ท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดย ปลูกฝังให้กับคนรุ่นหลัง ให้มีการส่งเสริมและ อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ของชุมชน</p>
	<p>7. คุณกรองทอง อัมวงษ์ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 โรงแรมริเวอร์วิว เพลส</p>	<p>ตัวแทนโรงแรม</p>	<p>เห็นว่าการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็น สิ่งจำเป็นสำหรับเมือง ท่องเที่ยวโดยเฉพาะ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา และ จะบรรลุเป้าหมายได้ ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน ส่วนของโรงแรมได้ จัดการเกี่ยวกับการ อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น การไม่ปล่อยน้ำเสีย</p>

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
	8. นางสาวอัศยานี วาตะพุกกณะ เลขที่ 35/3 ตำบลประจักษ์ หมู่ 1 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550	ตัวแทนห้องเช่า	ลงแม่น้ำ และจัดกิจกรรม นำเที่ยวให้กับผู้เข้าพัก โรงแรมเพื่อส่งเสริมให้ รู้จักแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น รู้และเข้าใจการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะทำให้ธุรกิจทุก ๆ ด้านในชุมชนดีขึ้น
2. การรับรู้และความตระหนักใน ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	1. นายสุรชัย เอียวสวัสดิ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนประจักษ์ เลขที่ 42 ตำบลประจักษ์ หมู่ 1 2. นายณรงค์ชัย จันทร์ประเสริฐ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนป้อมเพชร (วัดสุวรรณดาราราม) 3. นายเชนทร์ มานะกิจ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอู่ทอง	ประธานชุมชนประจักษ์ ประธานชุมชนป้อมเพชร ตัวแทนจากเทศบาล (สมาชิกเทศบาลนครศรีอยุธยา)	เห็นว่าทุกคนในชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการรับรู้และตระหนักในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่ต้องมีการบำรุงรักษาซึ่งคนทุกคน

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
	4. ดต.วัลลภ รัตนวงษ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550	ตำรวจท่องเที่ยว พระนครศรีอยุธยา	ต้องมีส่วนร่วม เห็นด้วยอย่างยิ่งหากมี การจัดการท่องเที่ยวที่ดี ทุกคนจะมีความ ปลอดภัยในการ ดำรงชีวิตในสังคม
	5. นางสาวภัทราพร จันตะนี วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา	ตัวแทนนักวิชาการใน มหาวิทยาลัย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ที่ทุกคน ในชุมชนควรให้ ความสำคัญอย่างมากกับ การรับรู้และความ ตระหนักในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อ การสร้างเสริมเข้มแข็ง ให้กับชุมชน
	6. นางณัฐชญา มานะกิจ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอู่ทอง	ร้านอาหารบ้านอู่ทอง	มีความต้องการอยากที่จะ ให้ทุกคนในชุมชนเห็น ความสำคัญในการ จัดการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ เพื่อสืบสานเป็น แหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชน
	7. คุณกรรองทอง อัมวงษ์ โรงแรมริเวอร์วิวเพลส วันที่ 15 พฤศจิกายน	ตัวแทน โรงแรม	ต้องการที่จะให้จัดการ อบรมประชาชนใน ชุมชนในการรับรู้และ ตระหนักในเรื่องการ

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
	<p>2550</p> <p>8. นางสาวอัศษุณี วาทะพุกกะณะ เลขที่ 35/3 หมู่ 1 ตำบลประตู่ชัย วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550</p>	ตัวแทนห้องเช่า	<p>จัดการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ และ โรงแรมจะ สนับสนุนในเรื่องของ สถานที่จัด</p> <p>ต้องการให้ตัวแทนของ หน่วยงานภาครัฐจัด กิจกรรมส่งเสริมให้ ชุมชนรับรู้และรักชุมชน</p>
<p>3. ความพร้อมของ กลุ่มองค์กรในการ ดำเนินงานจัดการ ท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์</p>	<p>1. นายสุรชัย เอียวสวัสดิ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนประตู่ชัย เลขที่ 42 ตำบลประตู่ชัย หมู่ 1</p> <p>2. นายณรงค์ชัย จันทร์ประเสริฐ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนป้อมเพชร (วัดสุวรรณดาราราม)</p> <p>3. นายเชนทร์ มานะกิจ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอู่ทอง</p>	<p>ประธานชุมชนประตู่ชัย</p> <p>ประธานชุมชนป้อมเพชร</p> <p>ตัวแทนจากเทศบาล</p>	<p>เห็นว่ายังไม่มีความ พร้อมที่จะดำเนินการ เนื่องจากขาดบุคลากรที่มี ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์</p> <p>มีความพร้อมที่จะ รวมกลุ่มในการจัด คณะกรรมการบริหาร จัดการการท่องเที่ยว เพราะมีบุคลากรที่มี ความรู้พอสมควร</p> <p>พร้อมที่จะสนับสนุนทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านบุคลากรที่ จะให้คำปรึกษาแนะนำ</p>

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
	<p>5.นางสาวภัทราพร จินตะณี วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา</p>	<p>ตัวแทนนักวิชาการ มหาวิทยาลัย</p>	<p>ตามความต้องการของ ชุมชน เห็นว่าสมควรให้มีการ ประสานงานกันระหว่าง ตัวแทนชุมชนและ ตัวแทนหน่วยงานของรัฐ ในการจัดตั้งกลุ่มคณะ กรรมการบริหารการ จัดการท่องเที่ยว</p>
	<p>6. นางณัฐชญา มานะกิจ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอู่ทอง</p>	<p>ร้านอาหารบ้านอู่ทอง</p>	<p>เห็นด้วยและพร้อมที่จะมี ส่วนร่วมในการจัดตั้ง และเป็นส่วนหนึ่งของ คณะกรรมการ</p>
	<p>7. คุณกรรองทอง อัมวงษ์ โรงแรมริเวอร์วิวเพลส วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550</p>	<p>ตัวแทน โรงแรม</p>	<p>เห็นด้วยที่จะให้มีการ รวมกลุ่มของ คณะกรรมการบริหาร จัดการท่องเที่ยว อันเป็น ประโยชน์ต่อชุมชนใน เรื่องต่าง ๆ ด้วย</p>
	<p>8. นางสาวอัศญาณี วาทะพุกคณะ เลขที่ 35/3 ตำบลประจักษ์ หมู่ 1 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550</p>	<p>ตัวแทนห้องเช่า</p>	<p>เห็นด้วยและพร้อมที่จะ เป็นส่วนหนึ่งของ คณะกรรมการ ดำเนินงาน</p>

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
4.งบประมาณและแผนการดำเนินงาน	1. นายสุรชัย เอียวสวัสดิ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนประตู่จีน เลขที่ 42 ตำบลประตู่ชัย หมู่ 1	ประธานชุมชนประตู่จีน	ยังไม่มีคณะกรรมการที่ชัดเจน จึงยังไม่ดำเนินการด้านงบประมาณ
	2. นายณรงค์ชัย จันทร์ประเสริฐ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนป้อมเพชร (วัดสุวรรณคदारาราม)	ประธานชุมชนป้อมเพชร	งบประมาณที่มีได้ถูกแบ่งไปใช้จ่ายในเรื่องอื่น แต่แผนด้านการท่องเที่ยวยังไม่ได้ดำเนินการ
	3. นายเชนทร์ มานะกิจ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอู่ทอง	ตัวแทนจากเทศบาล (สมาชิกเทศบาลนครศรี อยุธยา)	ถ้ามีคณะกรรมการที่เด่นชัด คิดว่าภาครัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดการแน่นอน
5. สภาพทรัพยากรของชุมชนที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	1. นายสุรชัย เอียวสวัสดิ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนประตู่จีน เลขที่ 42 ตำบลประตู่ชัย หมู่ 1	ประธานชุมชนประตู่จีน	ทรัพยากรด้านโบราณสถานมีค่อนข้างน้อย ไม่เอื้อต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่มีความพร้อมด้านอื่นสนับสนุน เช่น ร้านอาหาร โรงแรม ฯลฯ
	2. นายณรงค์ชัย จันทร์ประเสริฐ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550	ประธานชุมชนป้อมเพชร	เห็นว่า สภาพทรัพยากรมีความพร้อมพอสมควรที่จะเอื้อเป็นแหล่ง

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
	<p>ที่ทำการชุมชนป้อมเพชร (วัดสุวรรณดาราราม)</p> <p>3. นายเชนทร์ มานะกิจ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอู่ทอง</p>	ตัวแทนจากเทศบาล	<p>ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะมีโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวที่ สำคัญ เช่น วัดสุวรรณ ดาราราม ป้อมเพชร วัดจีน กำแพงเมือง</p> <p>เห็นด้วยที่จะส่งเสริม เพราะชุมชนป้อมเพชรมี สถานที่ท่องเที่ยวพร้อม กับการบริการ นักท่องเที่ยว</p>
6.ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	<p>1. นายสุรัชย์ เดียวสวัสดิ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนประตู่จีน เลขที่ 42 ตำบลประตู่ชัย หมู่ 1</p> <p>2. นายณรงค์ชัย จันทร์ประเสริฐ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ที่ทำการชุมชนป้อมเพชร (วัดสุวรรณดาราราม)</p>	<p>ประธานชุมชนประตู่จีน</p> <p>ประธานชุมชนป้อมเพชร</p>	<p>ปัญหาเรื่องสถานที่จอดรถ, ขาดการบูรณะแหล่งท่องเที่ยว, ไม่มีมัคคุเทศท้องถิ่น, ขาดงบประมาณ</p> <p>ปัญหาการรुकค้าของร้านค้าหาบเร่ในโบราณสถานทำให้ขาดความเป็นระเบียบและสวยงาม, มีขยะมลภาวะเป็นพิษ, สถานที่จอดรถไม่เพียงพอและขาดความปลอดภัย, ขาดงบประมาณ</p>

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
	<p>3. นายเชนทร์ มานะกิจ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารอุ่ทอง</p>	<p>ตัวแทนจากเทศบาล</p>	<p>ชุมชนขาดแคลน งบประมาณ ขาดแคลนบุคลากรใน การจัดการท่องเที่ยว</p>
	<p>4. คต.วัลลภ รัตนวงษ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550</p>	<p>ตำรวจท่องเที่ยว พระนครศรีอยุธยา</p>	<p>ขาดพร้อมในเรื่องของ บุคลากรในการรักษา ความปลอดภัย ขาดอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ ทันสมัยในการสื่อสาร</p>
	<p>5. นางสาวภัทราพร จันตะนี วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา</p>	<p>ตัวแทนนักวิชาการใน มหาวิทยาลัย</p>	<p>ขาดบุคลากร, ชุมชนขาด ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์, ประชาชนขาด จิตสำนึกในการรักและ หวงแหน</p>
	<p>6. นางณัฐชญา มานะกิจ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอุ่ทอง</p>	<p>ร้านอาหารบ้านอุ่ทอง</p>	<p>เห็นว่าชุมชนยังขาด คณะกรรมการการ บริหารจัดการท่องเที่ยว,- การจัดระเบียบร้านค้า ในเรื่องของขยะ ไฟฟ้า และสภาพแวดล้อม</p>
	<p>7.คุณกรองทอง อัมวงษ์ โรงแรมริเวอร์วิวเพลส</p>	<p>ตัวแทน โรงแรม</p>	<p>เห็นว่าชุมชนยังขาด คณะกรรมการการ บริหารจัดการท่องเที่ยว</p>

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
	<p>วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550</p> <p>8. นางสาวอัศญาณี วาทะพุกกณะ</p> <p>วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550</p> <p>เลขที่ 35/3 ตำบลประตูลี้ หมู่ 1</p>	ตัวแทนห้องเช่า	การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว, สภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว
<p>7. การส่งเสริมจัดการให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์</p>	<p>1. นายสุรชัย เอียวสวัสดิ์</p> <p>วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550</p> <p>ที่ทำการชุมชนประตูลี้</p> <p>เลขที่ 42 ตำบลประตูลี้ หมู่ 1</p> <p>2. นายณรงค์ชัย จันทร์ประเสริฐ</p> <p>วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550</p> <p>ที่ทำการชุมชนป้อมเพชร (วัดสุวรรณคาราราม)</p> <p>3. นายเชนทร์ มานะกิจ</p> <p>วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550</p> <p>ร้านอาหารบ้านอู่ทอง</p>	<p>ประธานชุมชนประตูลี้</p> <p>ประธานชุมชนป้อมเพชร</p> <p>ตัวแทนจากเทศบาล</p>	<p>ควรตั้งกองทุนสนับสนุนกิจกรรมและจัดประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น</p> <p>สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักษาและหวงแหนให้กับสถานที่ท่องเที่ยวโดยจัดอบรมโครงการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุที่สำคัญ</p> <p>เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และจัดกิจกรรมส่งเสริมในวันสำคัญทางศาสนาและ</p>

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
			ขนบธรรมเนียมประเพณี , จัดถนนหนทางให้สวยงามให้คนมาเยือน, รักษาและปรับปรุงโบราณสถานให้อยู่ในสภาพที่ดี
	<p>4. ดต.วิมลภ รัตนวงษ์ วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550</p> <p>5.นางสาวภัทราพร จันตะนี วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา</p> <p>6. นางณัฐชญา มานะกิจ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 ร้านอาหารบ้านอู่ทอง</p> <p>7. คุณกรรองทอง อัมวงษ์ โรงแรมริเวอร์วิวเพลส วันที่ 15 พฤศจิกายน</p>	<p>ตำรวจท่องเที่ยว พระนครศรีอยุธยา</p> <p>ตัวแทนนักวิชาการในมหาวิทยาลัย</p> <p>ร้านอาหารบ้านอู่ทอง</p> <p>ตัวแทน โรงแรม</p>	<p>-</p> <p>จัดสภาพแวดล้อมที่ดีของสถานที่ท่องเที่ยวให้น่าชม, ชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน</p> <p>การประชุมสัมมนา, จัดโครงการณรงค์, ร้านอาหารปลอดสารพิษ, รายการอาหารที่เกิดจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น</p> <p>จัดกิจกรรมโรงแรมสีเขียว, ดโครงการไหว้พระ 9 วัดในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง</p>

ประเด็นคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	ผลการสัมภาษณ์
	2550 8. นางสาวอัศญาณี วาทะพุกกะณะ เลขที่ 35/3 ตำบลประจักษ์ หมู่ 1 วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550	ตัวแทนห้องเช่า	การรักษาความสะอาด ความปลอดภัยให้กับ ท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4.21 ผลการสัมภาษณ์เจาะลึก ในประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ตนเองและชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การรับรู้และความตระหนักในความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นสิ่งสำคัญ ชุมชนควรตระหนักและเข้ามามี ส่วนร่วม ความพร้อมของกลุ่มองค์กรในการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน บางส่วนเห็นว่า ชุมชนมีความพร้อมเช่น หน่วยงานของรัฐ ชุมชนป้อมเพชร และบางส่วนเห็นว่าไม่มีความพร้อม เนื่องจากการจัดตั้งองค์กรที่จะดำเนินการโดยตรง งบประมาณและแผนการดำเนินงาน โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ชุมชนยังไม่มีแผนการดำเนินงานเนื่องจากขาดบุคลากรในการก่อตั้งของ องค์กร มีเพียงหน่วยงานของรัฐที่มีแผนการดำเนินงานหน่วยงานเดียว สภาพของทรัพยากรของ ชุมชนที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพของทรัพยากร ของชุมชนป้อมเพชรเหมาะสมแต่ชุมชนประจักษ์ยังมีทรัพยากรค่อนข้างน้อย ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงซึ่งจะมีผล ต่อการขาดงบประมาณสนับสนุน การส่งเสริมการจัดการให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เห็นว่า มีการประชาสัมพันธ์น้อยและขาดแรงจูงใจในการเข้ามามี ส่วนร่วม เช่น ภาครัฐควรจัดงบประมาณสนับสนุนให้กับชุมชนทั้งสอง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเวทีชาวบ้าน

ในการศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนประจวบคีรีขันธ์ และชุมชนป้อมเพชร นอกจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยวิธีการสถิติอย่างง่ายแล้ว ยังมีการสัมภาษณ์เจาะลึก และการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อให้ได้ข้อมูลจากชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงต่อไป การจัดเวทีชาวบ้านในการศึกษานี้ได้จัดเวที 2 ครั้ง โดยได้เชิญผู้นำชุมชนทั้ง 2 ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อค้าแม่ค้านักธุรกิจ กรรมการวัด และภาครัฐ เช่น เทศบาล หรือ อบต. ในจัดเวทีชาวบ้าน ได้กำหนดประเด็นในการแสดงความคิดเห็น 6 ประเด็น ดังนี้

1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สำคัญและควรจะทำอย่างไร
2. ควรมีคณะกรรมการของชุมชนที่รับผิดชอบโดยตรงหรือไม่เพราะเหตุใด
3. ภาครัฐเข้ามามีบทบาทเพียงพอหรือไม่
4. งบประมาณเพียงพอหรือไม่ และหากไม่พอควรจะหาจากแหล่งใด
5. ควรมีการประชุมและมีการวางแผนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับท้องถิ่นอย่างไร
6. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนควรเริ่มต้นอย่างไร

การจัดเวทีชาวบ้านครั้งที่ 1 วันที่ 18 พฤศจิกายน เวลา 9.30 - 12.00 น. สถานที่ โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา (ภาพประกอบการจัดเวทีชาวบ้านในภาคผนวก) โดยมีผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นจำนวน 18 คนประกอบด้วย

1. ตัวแทนของ ชุมชน 6 คน
2. ตัวแทนของธุรกิจท่องเที่ยว 4 คน
3. ตัวแทนของภาครัฐ 6 คน
4. ตัวแทนนักท่องเที่ยว 2 คน

ในการจัดเวทีผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มของผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คนแล้วให้คำถามที่ละคำถามใช้เวลา 10 นาที แล้วให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอจากประเด็นคำถามทั้ง 6 ข้อข้างต้นผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นได้ดังนี้

1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สำคัญและควรจะทำอย่างไร

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นสิ่งทีทุกคนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ และควรเริ่มจากทุกคน เช่น คนในชุมชนจะต้องเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรที่มีอยู่เช่น วัฒนาอาราม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดแผนงาน หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการตระหนักถึงการรักษาสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เช่น พ่อค้าแม่ค้าที่ค้าขายตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว ต่าง ๆ ควรจัดการและดูแลเรื่องขยะมากยิ่งขึ้น และร้านอาหารที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำควรดูแลการทิ้งของเสียขยะมูลฝอยในแม่น้ำ บริษัทน้าที่ควรจะมีป้ายประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวให้เดินช้ช้ส่วนภาครัฐควรมีการสนับสนุนมากขึ้น เช่น มีการประชาสัมพันธ์มากกว่านี้

2. ควรมีคณะกรรมการของชุมชนที่รับผิดชอบโดยตรงหรือไม่เพราะเหตุใด

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มพบว่า เห็นว่าควรมีคณะกรรมการที่จะรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยตรง เนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญที่จะมีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน และกรรมการควรมาจากหลายฝ่าย เช่น อบต. ตัวแทนชุมชน ตัวแทนธุรกิจ และตัวแทนของนักท่องเที่ยว

3. ภาครัฐเข้ามามีบทบาทเพียงพหรือไม่

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มพบว่า รัฐเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อยเกินไป ควรมีการส่งเสริมมากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่านี้ การส่งเสริมให้เกิดองค์กรของชุมชนที่รับผิดชอบด้านนี้โดยตรง อบต. และเทศบาล ควรจัดกิจกรรมให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดความรักและเอาใจใส่ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ส่วนจังหวัดควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น

4. งบประมาณเพียงพอหรือไม่ และหากไม่พอควรหาจากแหล่งใด

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม พบว่า ไม่มีงบประมาณในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยตรง ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ได้ตัดงบประมาณจากส่วนอื่นมาดำเนินงาน หากมีองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงงบประมาณจะมีมากกว่านี้ เมื่อไม่มีงบประมาณคณะกรรมการของชุมชนควรหางบประมาณจากการจัดงานเพื่อด้านงบประมาณบางส่วนมา เช่น จากการขอสนับสนุนจากร้านค้าในชุมชน จัดกีฬาชุมชน

5. ควรมีการประชุมและมีการวางแผนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับท้องถิ่นอย่างไร

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม พบว่า ควรมีการจัดการประชุมของและจัดตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ และมีการวางแผนด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณ ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมประจำปี ด้านมาตรฐานความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และด้านอื่น ๆ

6. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนควรเริ่มต้นอย่างไร

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรเริ่มจากคนในชุมชน ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยว เช่น พ่อค้าแม่ค้าที่ค้าขายตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ คนในชุมชนจะต้องเข้าใจในความเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของตน เช่น เข้าใจถึงประวัติและความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความรัก และดูแลเอาใจใส่ไม่ให้นักท่องเที่ยวมาทำลาย คอยเป็นหูเป็นตากันทุกคน ขณะเดียวกันผู้ที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวควรเอาใจใส่ไม่ให้นักท่องเที่ยวทำลายสิ่งแวดล้อม

การจัดเวทีชาวบ้านครั้งที่ 2 วันที่ 15 ธันวาคม 2550 เวลา 9.30 -12.00 น. สถานที่วัดสุวรรณดาราราม (ภาพประกอบการจัดเวทีชาวบ้านในภาคผนวก) โดยมีผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นจำนวน 16 คนประกอบด้วย

1. ตัวแทนของ ชุมชน 6 คน
2. ตัวแทนของธุรกิจท่องเที่ยว 4 คน
3. ตัวแทนของภาครัฐ 6 คน

ในการจัดเวทีผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มของผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คนแล้วให้คำถามที่ละคำถามใช้เวลา 10 นาที แล้วให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอจากประเด็นคำถามทั้ง 6 ข้อข้างต้นผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นได้ดังนี้

1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สำคัญและควรจะทำอย่างไร

ผลการแสดงความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่มพบว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความสำคัญต่อชุมชนและสังคม เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของการพึ่งตนเอง และก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน ควรเริ่มจากผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวควรตระหนักถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มากขึ้น ชุมชนมีความพร้อมที่จะจัดการอยู่แล้ว

2. ควรมีคณะกรรมการของชุมชนที่รับผิดชอบโดยตรงหรือไม่เพราะเหตุใด

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มพบว่า จำเป็นต้องมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบโดยตรง แต่ไม่จำเป็นต้องจัดตั้งขึ้นมาใหม่สามารถใช้กรรมการชุดเดิมกับคณะกรรมการของชุมชนที่มีอยู่แล้วก็ได้ เนื่องจากจะทำให้ทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน และเห็นว่าคณะกรรมการควรมีการประชุมกันบ่อยกว่านี้

3. ภาครัฐเข้ามามีบทบาทเพียงพอรึหรือไม่

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มพบว่า ภาครัฐเข้ามามีบทบาทน้อยเกินไป ทั้งในด้านงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ รวมถึงกิจกรรมที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภาครัฐเข้ามามีการจัดการเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวมากกว่านี้ เช่น การรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ส่วนชุมชนมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เต็มที่

4. งบประมาณเพียงพอรึหรือไม่ และหากไม่พอควรจะหาจากแหล่งใด

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม พบว่า ไม่มีงบประมาณในด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เลย เงินที่ดำเนินในกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่ได้จากการตั้งงบประมาณด้านอื่นมา หากต้องการหางบประมาณชุมชนเห็นว่ารัฐควรให้ความอนุเคราะห์จะเหมาะสมกว่า

5. ควรมีการประชุมและมีการวางแผนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับท้องถิ่นอย่างไร

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม พบว่า เห็นด้วย แต่รัฐควรเข้ามามีส่วนทำให้เกิดองค์กรและมีการจัดประชุมจะทำให้ชุมชนในแต่ละส่วนเข้าใจและร่วมมือกันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวควรเข้าประชุมและหาทางแก้ไขปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น น้ำเสีย

6. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนควรเริ่มต้นอย่างไร

ผลการแสดงความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม พบว่า ควรเริ่มจากภาครัฐเป็นผู้จัดการมาก่อน เช่นในด้านงบประมาณ ด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐควรเข้ามามีส่วนผลักดันให้เกิดการเอาใจใส่ต่อแหล่งท่องเที่ยวให้มากกว่านี้ ชุมชนมีความพร้อมที่จะดำเนินการอยู่แล้ว

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนประตูลำและชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนประตูลำ (ตำบลประตูลำ หมู่ 1) และชุมชนป้อมเพชร (หอรัตนไชย หมู่ 1 อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 2) เพื่อศึกษาถึงความพร้อมและความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 3) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของชุมชน เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนประตูลำและชุมชนป้อมเพชร มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครัวเรือนในชุมชนประตูลำ (ตำบลประตูลำ หมู่ 1) และชุมชนป้อมเพชร (ตำบลหอรัตนไชย หมู่ 1) จำนวน 185 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง และ 2) การระดมความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยจัดเวทีชาวบ้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติบรรยายเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเครื่องมือสถิติเปรียบเทียบความพึงพอใจของชุมชน มีผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา: ชุมชนประตูลำ และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนจะศึกษาตามวัตถุประสงค์จำเป็นต้องเข้าใจถึงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนก่อน จึงได้ทำการศึกษาข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.4 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป สถานภาพในครัวเรือน หัวหน้าครอบครัว สถานภาพสมรส และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 49.2 นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 44.3 ผู้ตอบแบบสอบถาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 24.9 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนนี้ 35 ปีขึ้นไปและไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนร้อยละ 76.2

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อ 1 เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชน ศึกษาโดยวิธีสอบถามตามข้อคำถามโดยให้ระดับคะแนน 3 ระดับ ดังแสดงในตาราง 4.11 ในบทที่ 4 พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.69 ชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูงสุด (\bar{X}) มีค่าเท่ากับ 2.96 รองลงมาคือ ชุมชนมีความเข้าใจในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประกอบไปด้วย 5 ฝ่ายหลัก ได้แก่ รัฐ ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง กิจกรรมของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลท้องถิ่นเตรียมการจัดการ การวางแผน การควบคุมดูแลอนุรักษ์พัฒนาฟื้นฟู และมีส่วนร่วมในการบริการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.20

3. ความพร้อมและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาความพร้อมและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้ได้เริ่มศึกษาจากประเด็น ของสาเหตุของการเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งได้ผลการศึกษา พบว่าภาพรวมด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.85 ด้านการวางแผนและดำเนินงาน อยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.79 ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง $\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.84 ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง $\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.91 และด้านการดูแลรักษา อยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง $\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.67

ส่วนในด้านความพร้อมของชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่าสามารถกำหนดกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.17$, S.D. = .502 การสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกในชุมชนและส่วนร่วมอย่างเป็นธรรม อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.07$, S.D. = .580 การสร้างระบบการเก็บผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.06$, S.D. = .547 การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรองรับการดำเนินงานและจัดการท่องเที่ยว อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.31$, S.D. = .598 การมีผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.38$, S.D. = .57 การจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับ

ความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.06$, S.D. = .656 การจัดการและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาอื่นได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.02$, S.D. = .718 การจัดการด้านการตลาด การเงินการบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อยที่สุด $\bar{X} = 1.60$, S.D. = .698 การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 1.92$, S.D. = .722 มีมีคฤเทศก์ท้องถิ่นที่สามารถนำเที่ยวชมโบราณสถานศิลปวัฒนธรรมตลอดจนชีวิตของชุมชนได้อย่างดี อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 1.83$, S.D. = .680

การดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมาตรฐานและให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 1.94$, S.D. = .528 การให้บริการด้านที่พัก อาหาร การต้อนรับ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 2.08$, S.D. = .601 การจ่ายเงินแก่สมาชิกหรือให้ความร่วมมือในการระดมทุนจากชุมชนเพื่อการดำเนินงานในเบื้องต้น อยู่ในระดับความสำคัญน้อยที่สุด $\bar{X} = 1.68$, S.D. = .690 การจัดทำมีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูลเอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อย $\bar{X} = 1.94$, S.D. = .689 การจัดหาบุคลากรท้องถิ่นที่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ อยู่ในระดับความสำคัญน้อยที่สุด $\bar{X} = 1.60$, S.D. = .767

4. การบริหารจัดการของชุมชนในการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 ซึ่งอยู่ในแบบสอบถามตอนที่ 5 เกี่ยวกับการบริหารจัดการของชุมชนผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้ จากตารางที่ 4.19 ในบทที่ 4 พบว่าชุมชนมีการบริหารจัดการในระดับเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 2.19 ชุมชนได้มีการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำนุบำรุงวัดวาอาราม ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 2.86$) รองลงมาคือชุมชนได้มีการเข้าประชุมร่วมกับภาครัฐ เช่น อบต. เทศบาล และจังหวัด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 ซึ่งอยู่ในระดับ มาก และชุมชนได้มีการจัดประชุมเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณเงินทุนน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.78$)

5. ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

จากตารางที่ 4.21 ประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ตนเองและชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การรับรู้และความตระหนักในความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นสิ่งสำคัญ ชุมชนควรตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วม ความพร้อมของกลุ่มองค์กรในการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน บางส่วนเห็นว่าชุมชนมีความพร้อม เช่น หน่วยงานของรัฐ ชุมชนป้อมเพชร และบางส่วนเห็นว่าไม่มีความพร้อมเนื่องจากการจัดตั้งองค์กรที่จะดำเนินการโดยตรง งบประมาณและแผนการดำเนินงาน โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ชุมชนยังไม่มีแผนการดำเนินงานเนื่องจากขาดบุคลากรในการก่อตั้งขององค์กร มีเพียงหน่วยงานของรัฐที่มีแผนการดำเนินงานหน่วยงานเดียว สภาพของทรัพยากรของชุมชนที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพของทรัพยากรของชุมชนป้อมเพชรเหมาะสมแต่ชุมชนประจวบยังมีทรัพยากรค่อนข้างน้อย ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ที่รับผิดชอบโดยตรงซึ่งจะมีผลต่อการขาดงบประมาณสนับสนุน การส่งเสริมการจัดการให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เห็นว่า มีการประชาสัมพันธ์น้อยและขาดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ภาครัฐควรจัดงบประมาณสนับสนุนให้กับชุมชนทั้งสอง

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

6.1 ท่านคิดว่าชุมชนของท่านควรพัฒนาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือไม่

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรจะพัฒนาจำนวน 185 คน ร้อยละ 100

6.2 ชุมชนของท่านควรจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยการดำเนินการอย่างไร

ผลการวิจัยในครั้งนี้คือบุคคลภายนอกชุมชนเข้ามาดำเนินการ จำนวน 3 คน ร้อยละ 1.6 ชุมชนดำเนินการเอง จำนวน 82 คน ร้อยละ 44.3 ชุมชนร่วมดำเนินงานกับบุคคลภายนอก จำนวน 100 คน ร้อยละ 54.1

6.3 ท่านยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือไม่

ผลการวิจัยในครั้งนี้ท่านให้ความร่วมมือ ไม่ยินดีเข้าร่วม จำนวน 3 คน ร้อยละ 1.6 ยินดีเข้าร่วมกัน จำนวน 182 คน ร้อยละ 98.4

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : ชุมชนประจวบ และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชุมชนประจวบ (ตำบลประจวบ หมู่ 1) และชุมชนป้อมเพชร (หอรัตนไชย หมู่ 1) อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก เนื่องจากได้รับการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่าง ๆ เช่น ทีวี หนังสือพิมพ์ หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น มีความต้องการและความพร้อมที่จะดำเนินการและพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อที่จะดำเนินการก่อตั้งองค์กรของชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการการบริหารจัดการท่องเที่ยว เพื่อจะดำเนินการส่งเสริมและจัดการจัดกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

ในด้านความพร้อมและความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่าชุมชนมีความต้องการในระดับน้อย เนื่องจากในเขตชุมชนประจวบ (ตำบลประจวบ หมู่ 1) และชุมชนป้อมเพชร (หอรัตนไชย หมู่ 1) ยังขาดแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมในชุมชนได้มาก อีกทั้งยังไม่มี การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อรองรับการดำเนินงานและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พร้อมทั้งขาดบุคลากรในท้องถิ่นที่สามารถติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ และขาดการประชาสัมพันธ์ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

ในด้านการบริหารจัดการของชุมชน เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนประจวบและชุมชนป้อมเพชร พบว่าชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีปัญหาในเรื่องของการไม่มีการวางแผนในการจัดหางบประมาณเพื่อมาสนับสนุนโครงการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน ทำให้รัฐไม่สามารถสนับสนุนให้งบประมาณได้ และจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชุมชนทำให้ทราบว่า ถ้ามีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนก็จะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้เป็น 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ชุมชนของท่านควรพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และชุมชนควรร่วมมือกันดำเนินงานให้ชุมชนดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าคนในชุมชนร่วมมือร่วมใจกัน และมีความสามัคคีกัน ก็จะสามารถพัฒนาชุมชนให้กว้างไกลไปได้ และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจเกี่ยวกับชุมชนนั้น ด้วย

2. ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

สภาพปัญหาและข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน

บรรณานุกรม

- กฤษณะ ยะการ. (2543). ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน ตำบลแม่ทราย อำเภอร่องขาว จังหวัดแพร่. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- การประชุมมูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว.(2544). โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำอาสาสมัครเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว รุ่นที่ 1-5, โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการวางแผนจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน รุ่นที่ 1-5.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2543). คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของ อบต.สต. พิมพ์ครั้งที่ 2. มปท.
- กุนจันทร์ สิงสุ. (2535). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาสระเก็บน้ำอันเนื่องมาจากโครงการ กสข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จรินทร์ ระเบียบดี. (2550). การมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน / ชุมชน ในเทศบาลเมืองรังสิต จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จำเนียร ศิลปะอาษา. (2540). การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยวุฒิ ชัยพันธ์. (2544). พัฒนาระบบที่ยั่งยืน. สำหรับสาขาเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชีวิต เข้มเจริญ. (2544). กระบวนการสร้างแผนการจัดการถ้ำลอดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชูเกียรติ ภัยลี. (2536). การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุทธิศรี ชูชาติ. (2544). อุทยานกรรมท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์.

- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. (2544). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มน้ำแม่วาง. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2546). มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดร.รชนี เอมพันธ์และสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต. (2539). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แนวคิด หลักการและความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในอุทยานแห่งชาติ. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาอุทยานแห่งชาติกับนันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรยั่งยืน, 27 – 28 พฤษภาคม 2539. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.
- ดร.รชนี เอมพันธ์. (2546). การวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คารารัตน์ วรจิตตานนท์. (2542). ศักยภาพองค์กรชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแก่งหินเพลิง อำเภอชาติ จังหวัดปราจีนบุรี. สารนิพนธ์สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดิน ปรัชญพุกฤษ. (2539). การบริหารการพัฒนา ความหมาย แนวทาง และปัญหา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิววัฒน์ รัตนเกตุ. (2542). การศึกษาศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทอ่างเก็บน้ำ : กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำคลองสระโอง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทวิทอง หงส์วิวัฒน์. (2547). สรุปมติและข้อเสนอแนะ จากการประชุมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นภคต ปราชาวดี. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาในเขตเทศบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นัยนา ทองศรีเกตุและคณะ. (2547). โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช : กรณีศึกษาเฉพาะการจัดการองค์การชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

- พิกุล สิทธิประเสริฐกุล. (2543). การจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ของอำเภอบางมะฝ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหาร สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา ชนบทในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (ผู้รวบรวม). บรรยงค์ โตจินดา. (2545). องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : รามสาสน์ บุญชู อยู่ภู. (2548). การมีส่วนร่วมของราษฎรท้องถิ่นในโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด – ไป่ก่อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2540). สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. หน่วยที่ 1 – 7. นนทบุรี. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2545). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. หน่วยที่ 1 – 8. นนทบุรี. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2547). การบริหารงานสำนักงาน หน่วยที่1-8. พิมพ์ ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2545). กลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. นนทบุรี. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยอนุเคราะห์.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2549). การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ระวีวรรณ เดชะสุวรรณวงศ์. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองโอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อการอนุรักษ์มรดกโลกทางวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2544). ความรู้เฉพาะด้าน : อบต.กับการท่องเที่ยว. มปท.
- _____. (2545). เอกสารประกอบการบรรยายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. (อัคราณา) ถ้ายอง ปลั่งกลาง. (2549). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในชุมชนนอกเกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- วรรณพร วณิชชานุกร, วรรณวิภา จัตุชัย และมาลี บุญยะมา. (2541). รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วีระชัย มงคลพันธ์. (2542). ความต้องการและความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่งาน อำเภอสี จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าอิสระ สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพันธ์ ไพโรจน์รัตน์. (2543) ความพร้อมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2545). การบริหารงานสำนักงานสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: ดวงกลมสมัย.
- ศลิษา หมดดง. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปศาสตร์.
- ศศิธร ศิริรักษ์. (2549). การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการพัฒนาการท่องเที่ยว : ศึกษาเฉพาะกรณีชายหาดบางแสน เขตเทศบาลตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2539). ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2540). โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สมควร สุรภพพิศิษฐ์. (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพร ประกอบชาติและคณะ. (2547). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในลุ่มน้ำเพชรบุรีตอนล่าง : กรณีศึกษาชุมชนบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สมใจ ไช้แก้ว. (2548). การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านปรุ : จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- เสนาะ ดียาว. (2546). หลักการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สุรเชษฐ์ เชษฐมาตและดรชนี เอ็มพันธ์. (2538). แนวคิด ที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สุวรรณี คงทอง. (2536). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในท้องถิ่นอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549.** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2547). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยพ.ศ. 2547 – 2549. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (เอกสารการประชุมกำหนดยุทธศาสตร์ 6 มกราคม 2547).
- สำนักงานปลัดกระทรวง. (2543). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สถาบันดำรงราชานุภาพ.
- อนันต์ สุรพัฒน์. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบแง่พื้นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทมรดกทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ. (2549). การจัดการสำหรับวิศวกร. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2541). ผลกระทบของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงธุรกิจต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในภาคเหนือตอนบน เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (3 ปี) (โดยการสนับสนุนของงบประมาณ 2537 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- อุทัย ทักษิณธรรม. (2542). การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนในท้องถิ่น : กรณีศึกษาหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม.
- อุไรพรรณ ปรางอุดมทรัพย์. (2544). ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำนาจ ชีระวนิช. (2547). การจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซี วี แอล การพิมพ์.
- Dale, Ernest. (1973). **Management: Theory and Practive** New York: Mcgraw- Hill Book Co.,

Robbins, Stephen P., and Mary Coulter (1999). **Management**. 6th Ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

www.thailist.com

<http://ayutthayastudies.aru.ac.th/>

: http://www.business2000.ie/images/case_studies/garda/maslow.gif

แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์

การวิจัยเรื่อง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กรณีศึกษา: ชุมชนประจวบคีรีขันธ์และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านและเติมข้อความให้สมบูรณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

เฉพาะผู้วิจัย

1. เพศ		☐ v2
1. () ชาย	2. () หญิง	
2. อายุ		☐ v3
1. () ต่ำกว่า 20 ปี	2. () 20 – 30 ปี	
3. () 31 - 40 ปี	4. () 41 – 50 ปี	
5. () 50 ปีขึ้นไป		
3. สถานภาพในครัวเรือน		☐ v4
1. () หัวหน้า	2. () คู่สมรส	
3. () บุตรธิดา	4. () ผู้อาศัย	
4. สถานภาพสมรส		☐ v5
1. () โสด	2. () สมรส	
3. () หย่าร้าง	4. () แยกกันอยู่	
5. ระดับการศึกษา		☐ v6
1. () ไม่ได้เรียนหนังสือ	2. () ประถมศึกษา	
3. () มัธยมศึกษา	4. () ปวช./ปวส.	
5. ()ปริญญาตรี	6. () สูงกว่าปริญญาตรี	
6. () อื่น ๆ (ระบุ).....		
6. ศาสนา		☐ v7
1. () พุทธ	2. () คริสต์	
3. () อิสลาม	4. () อื่น ๆ (ระบุ).....	
7. อาชีพหลักของท่าน		☐ v8
1. () รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2. () ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	
3. () รับจ้างทั่วไป	4. () เกษตรกรรม	
5. () อื่น ๆ (ระบุ).....		

8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน v9
1. () ต่ำกว่า 5,000 บาท
 2. () 5,000 - 10,000 บาท
 3. () 10,001 - 15,000 บาท
 4. () 15,001 - 20,000 บาท
 5. () 20,000 บาทขึ้นไป
9. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนแห่งนี้ v10
1. () น้อยกว่า 5 ปี
 2. () 5 - 15 ปี
 3. () 16 - 25 ปี
 4. () 26 - 35 ปี
 5. () 35 ปีขึ้นไป
10. สถานภาพของบุคคลในชุมชน
1. () ผู้นำชุมชน
 2. () คณะกรรมการชุมชน v11
 3. () อดีตคณะกรรมการชุมชน
 4. () เป็นคณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน (ระบุข้อมูล)

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย / ในช่อง ให้ตรงกับทัศนคติของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	
11. ชุมชนประจวบและป้อมเพชรถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์			☐ v12
12. แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของธรรมชาติ			☐ v13
13. การสร้างความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม แก่คนในท้องถิ่น เป็นสิ่งไม่จำเป็น เพราะทุกคนรู้ดีอยู่แล้ว			☐ v14
14. ในท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยว ควรได้รับการเปิดโอกาสให้มีส่วนในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
15. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการสงวน รักษา โบราณสถานและศิลปกรรม ของชุมชนให้คงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด ซึ่งอาจเปรียบได้กับการเก็บไว้ให้เป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ห้ามบุคคลภายนอกเข้ามายุ่งเกี่ยว			☐ v16
16. กิจกรรมของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลท้องถิ่น เตรียมการจัดการ การวางแผน การควบคุมดูแลการอนุรักษ์พัฒนาฟื้นฟู และมีส่วนร่วมในการบริการ และการได้รับประโยชน์			☐ v17
17. ประโยชน์ที่คนในชุมชนจะได้รับจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือความภาคภูมิใจที่พึงสมบัตินมีค่า			☐ v18

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	
18. การจัดแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหน้าที่ของรัฐบาล เพราะอยู่เหนือ ขีดความสามารถของผู้นำท้องถิ่น			☐ v19
19. ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประกอบไปด้วย 5 ฝ่ายหลักได้แก่ รัฐบาล ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และ ประชาชน			☐ v20
20. หลังจากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พัฒนาไปได้ระยะหนึ่งแล้ว จะต้อง มีการประเมินผลกระทบต่อพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่ เดินทางท่องเที่ยวด้วย			☐ v21
21. การสร้างค่านิยมด้านการท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่าให้กับผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			☐ v22
22. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องตระหนักในการจัดการ ชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			☐ v23

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความคิดเห็นต่อความต้องการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ความคิดเห็นของท่าน					
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา						
23. หน้าที่ของท่านและทุกคนในชุมชน คือ การสังเกต ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม และสถานที่ ภายในชุมชน						☐ v24
24. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น						☐ v25
25. การสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่สร้างปัญหา ให้สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน เป็นอำนาจหน้าที่ ของรัฐเท่านั้น						☐ v26
26. ท่านต้องการปรึกษารือกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชนของท่าน พร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหา						☐ v27

ความคิดเห็นต่อความต้องการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ความคิดเห็นของท่าน					
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ด้านการวางแผนและดำเนินงาน						
27. ท่านต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม เมื่อมีการจัดประชุมเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน						☐ v28
28. ท่านต้องการให้ข้อมูล หรือเสนอแนะเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนท่องเที่ยวในชุมชน						☐ v29
29. ท่านต้องการเข้าร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดกฎระเบียบหรือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน						☐ v30
30. ท่านไม่ต้องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อทราบถึงแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ราชการจัดให้กับชุมชนของท่าน เพราะไม่ใช่หน้าที่ของท่าน						☐ v31
ด้านการปฏิบัติงาน						
31. เมื่อมีโอกาสให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในชุมชน ท่านจะรีบทำโดยทันที เพราะเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชน						☐ v32
32. ท่านไม่จำเป็นที่จะต้องบริจาคเงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนเพราะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องหางบประมาณมาสนับสนุน						☐ v33
33. ท่านไม่จำเป็นที่จะต้องเสียสละแรงงานเพื่อช่วยในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนเพราะมีเจ้าหน้าที่ของท่านและเป็นหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบเพียงพอแล้ว						☐ v34
34. ท่านต้องการรวมกลุ่มกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชน						☐ v35

ความคิดเห็นต่อความต้องการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ความคิดเห็นของท่าน					
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน						
35. ท่านต้องการทราบผลการตัดสินใจหรือรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในชุมชนของท่าน						☐ v36
36. ท่านต้องการทราบเกี่ยวกับความคืบหน้าในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบดูแลเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน						☐ v37
37. ท่านและสมาชิกในชุมชนไม่จำเป็นต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับงบประมาณต่าง ๆ ที่ภาครัฐอนุมัติให้ชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเท่านั้น						☐ v38
38. ท่านและสมาชิกในชุมชนควรติดตามการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น						☐ v39
39. ท่านไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน (เช่น ด้านรายได้และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น) เพราะท่านไม่มีความรู้ทางด้านนี้เพียงพอ						☐ v40
ด้านการดูแลรักษา						
40. ท่านพร้อมจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทราบทันทีเมื่อพบเห็นการบกรุกทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างความเสียหายให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน						☐ v41
41. ท่านและสมาชิกในชุมชนควรช่วยกันดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ชุมชนได้สร้างขึ้นให้อยู่ในสภาพดีและพร้อมใช้งานได้เสมอ (เช่น ป้ายบอกทิศทางรูปภาพประกอบคำอธิบาย)						☐ v42

ตอนที่ 4 ความพร้อมของชุมชน

ถ้ามีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกิดขึ้นในชุมชนของท่าน ท่านคิดว่ามีความพร้อมในแต่ละข้อต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด
ความเหมาะสมของคะแนน 3 หมายถึง มาก 2 หมายถึง ปานกลาง 1 หมายถึง น้อย 0 หมายถึง ไม่มี

กิจกรรม	มีความพร้อมในระดับ				
	3	2	1	0	
42. สามารถกำหนดกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว					☐ v43
43. สร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกและส่วนร่วมอย่างเป็นธรรม					☐ v44
44. สร้างระบบการคืนผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน					☐ v45
45. จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรองรับการดำเนินงานและจัดการท่องเที่ยว					☐ v46
46. มีผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นที่เชื่อถือของชุมชน					☐ v47
47. จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว					☐ v48
48. จัดการและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านอื่นได้					☐ v49
49. จัดการด้านการจัดการการเงินการบัญชีระบบเงินเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้					☐ v50
50. ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง					☐ v51
51. มีมรดกเทศก์ท้องถิ่นที่สามารถเที่ยวชมโบราณสถานศิลปวัฒนธรรมตลอดจนชีวิตของชุมชนได้อย่างดี					☐ v52
52. ดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมาตรฐานและให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน					☐ v53
53. ให้บริการด้านที่พัก อาหาร การต้อนรับ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้					☐ v54
54. ชุมชนยินดีที่จะจ่ายเงินสมาชิกหรือให้ความร่วมมือในการระดมทุนจากชุมชนเพื่อการดำเนินงานในเบื้องต้น					☐ v55
55. จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูลเอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยวได้					☐ v56
56. จัดหาบุคลากรท้องถิ่น สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้					☐ v57

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นด้าน การบริหารจัดการของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความคิดเห็นด้าน การบริหารจัดการของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ความคิดเห็น					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
57. ชุมชนมีการร่วมกลุ่มเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่แล้ว						☐ v58
58. ชุมชนมีการตั้งคณะกรรมการในการจัดการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ให้นุรักษ์สิ่งแวดล้อม						☐ v59
59. ชุมชนมีการจัดประชุมเรื่องเกี่ยวกับการให้ความรู้การจัดการท่องเที่ยว						☐ v60
60. ชุมชนได้มีการประชุมกันเกี่ยวกับการวางแผนจัดกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม						☐ v61
61. ชุมชนได้มีการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำนุบำรุงวัดวาอาราม						☐ v62
62. ชุมชนมีการเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาร่วมประชุม เช่น ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว						☐ v63
63. ชุมชนได้มีการจัดประชุมเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณเงินทุน						☐ v64
64. ชุมชนได้มีการเข้าประชุมร่วมกับภาครัฐ เช่น อบต. เทศบาล และจังหวัด						☐ v65

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะ ต่อความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

57. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านควรพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือไม่

1. ไม่ควรพัฒนา 2. ควรพัฒนา

58. ชุมชนของท่านควรจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยการดำเนินการอย่างไร

1. บุคคลภายนอกชุมชนเข้ามาดำเนินการ
 2. ชุมชนดำเนินการเอง
 3. ชุมชนร่วมดำเนินงานกับบุคคลภายนอก

59. ท่านยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือไม่

1. ไม่ยินดีเข้าร่วม 2. ยินดีเข้าร่วม

60. หากท่านยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม ท่านคิดว่าท่านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ขายอาหาร-น้ำดื่ม ขายของที่ระลึก
- นำเที่ยวชุมชน ให้สถานที่พักแก่นักท่องเที่ยว
- นำเดินชมและแนะนำศิลปวัฒนธรรม/ประวัติศาสตร์
- ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
- อื่น ๆ

61. ท่านคิดว่าชุมชนต้องพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานใดบ้าง เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ระบบรักษาความปลอดภัย ร้านค้า (อาหาร, ของที่ระลึก) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- ศูนย์ประชุมชุมชน เส้นทางท่องเที่ยว ที่พักแก่นักท่องเที่ยว
- การจัดอบรมผู้นำเที่ยว(มัคคุเทศก์)ในท้องถิ่น
- อื่น ๆ (ระบุ).....

62. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือไม่

- ต้องการ ไม่ต้องการ

63. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างไร

- ร่วมวางแผนและดำเนินงานเช่น ประชุมวางแผนต่าง ๆ
- เข้าร่วมจัดกิจกรรม/โครงการ
- ร่วมติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรม/โครงการ
- ดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว
- อื่น ๆ

64. สภาพปัญหาและข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน

64.1.....

64.2.....

64.3.....

64.4.....

ขอขอบคุณอย่างสูง

ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

1. ร้านอาหารและสถานบริการ

ร้านอาหาร

1. บ้านสมคิด : ขายส้มตำ

เปิดบริการ 16.00 – 22.00 น.

โทร 08-6685-1828 , 08-6500-4695

2. ไม่มีชื่อร้าน เจ้าของร้านชื่อป้ากัลยา อายุ 59 ปี
ที่อยู่ ข.22/8 ม. 2 ต.หортินไชย ถ.อุทอง
อาชีพ ขายลูกกึ่งเฉพาะช่วงเทศกาล (แต่ก่อนขาย
ก๋วยเตี๋ยวคุณชายก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นน้ำแดง) รายได้
ช่วง เทศกาล 70,000 – 80,000 บาท

3. ก๋วยเตี๋ยวผักหวาน เจ้าแรกและเจ้าเดียวใน
อยุธยา (หน้าวัดสุวรรณฯ)

เปิดบริการ 8.30 – 17.00 น. โทร. 08-9539-9427

4. ร้านใบเตย ก๋วยเตี๋ยวหมตุ๋น

5. ร้านทองอยู่ (ขายของโชว์ห่วยและหมี่กรอบ)
หน้าวัดสุวรรณฯ เจ้าของร้านชื่อ ป้าพรทิพย์
เปิดร้านมาประมาณ 5 - 6 เดือน
ที่อยู่ ข.3/17 ต.หортันไชย อ.อุ้มทอง

6. โรตีสายไหมแม่ป้อม เจ้าของร้านชื่อ พิพร
ทิพย์ อายุ 25 ปี เปิดร้านมา 2 ปีแล้ว
ที่อยู่ ข.10/2 หมู่ 2 ต. หортันไชย
รายได้/เดือน 30,000 บาท

7. แพกรุงเก่าเปิดบริการ 9.00 – 21.00 น.
อ.อุ้มทอง ใกล้วัดสุวรรณฯ โทร.0-3524-1555

8. ก๋วยเตี๋ยวเรือวัดจีน (อยู่ในวัดรัตนชัย
หรือ วัดจีน)

9. คริวแตง (ใกล้วัดสุวรรณฯ)

เปิดบริการ 10.00 – 20.00 น.

โทร. 0-3524-1375

10. แพออาหารเจ้าพระยาป่าสัก

11. สายน้ำป้อมเพชร เดิมชื่อ คริวป้อมเพชร

12. ส้มตำป้อมเพชร

13. สวนอาหารเจ้าพระยามารวย

14. ไม่มีชื่อร้าน ขายก๋วยเตี๋ยว เปิดร้านมา 6 ปี
เจ้าของร้านชื่อนางฉนิมรัตน์ กิติวัฒน์กุล
อายุ 55 ปี ที่อยู่ ก 6/14 ต. หอรัตนไชย
ถ.อุทอง รายได้/เดือน 2,000 บาท

15. ร้านอาหารบ้านอุทอง

ที่อยู่ 41/2 หมู่ 1 ถ.อุทอง ต.ประตู่ชัย
อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
โทร 0-3521-1293, 089-886-8565
บรรยากาศริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริการอาหาร
ทุกชนิด อาทิ ปลา กุ้ง ชะพลูกรอบ ปลาช่อน
น้ำตัก ส้มตำบ้านอุทอง มีห้อง VIP และคา
ราโอเคะไว้บริการ บริการห้องเรือท่องเที่ยว
รอบเกาะเมือง เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา
10.00 – 22.00 น. ราคาข่อมเยา บริหารงาน
โดยคุณ ชัชชา รัตนวราห และคุณ ชาญ
มานะกิจ

16. ร้านอาหารครัวนายพัน

สถานที่ร่มรื่น บรรยากาศโรแมนติกห้องแอร์ ส้มตำปูม้า ต้มแซบ เอ็นแก้ว ปลากระพงทอดตะไคร้ ปลาทึบทิมหนึ่งสมุนไพรรับจัดเลี้ยงทั้งในและนอกสถานที่ โทร.0-3532-2029, 08-5192-9813

17. ร้านอาหารบ้านไม้ริมน้ำ

อาหารสด อร่อย หลากหลายรสชาติให้เลือกบรรยากาศร่มรื่น สดชื่น สายลมริมน้ำเจ้าพระยา มีห้อง VIP รับจัดเลี้ยงสังสรรค์ บริการล่องเรือ โทร.0-3521-1516

18. ร้านก๋วยเตี๋ยวด้ง

บริการ ก๋วยเตี๋ยวหมู - เนื้อ
ชามละ 10 บาท โทร.0-3524-4231

19. กิมอู๋เฟโบริมาณ

รถขายกาแฟเคลื่อนที่ทั่วไปสุตรโบริมาณใครได้ลิ้มชิมรสต้องติดใจ มีบริการนอกสถานที่ โทร.0-3521-1064

สถานบริการ

1. ร้านรุ่งเรือง (ขายของเบ็ดเตล็ด) เจ้าของร้านชื่อ ป้าเทวี อายุ 74 ปี เปิดร้านมา 50 ปีแล้ว ที่อยู่ ข. 22/4 หมู่ 2 ต. หอรัตนไชย ถ. อุทอง รายได้/เดือน 2,000 – 3,000 บาท

2. ห้องเสื้อวีรธรรม เจ้าของร้านพีฉวีวรรณ
อายุ 51 ปี ทำอาชีพตัดเสื้อมา 10 ปี
ที่อยู่ ข.22 ม.2 ต.หортันไชย อ.อุ้มทอง
รายได้เฉลี่ย/เดือน 6,000 – 7,000 บาท

3. ศูนย์แพทย์ชุมชน
(นวดแผนโบราณชุมชนป้อมเพชร) ที่อยู่ ข.10/2
หมู่ 2 ต. หортันไชย ผู้ดูแล พี่พรทิพย์ อายุ 25
ปี เปิดบริการมา 2 ปีรายได้/เดือน 30,000 บาท

4. ร้านจำบาร์เบอร์
เจ้าของร้านพี่ศักดิ์ชาย อายุ 43 ปี
เปิดร้านมา 2ปี
ที่อยู่ 10/3 หมู่ 2 ต.หортันไชย
รายได้ไม่แน่นอน

5. บ้านสุวรรณธารา (Resort & Spa) หน้าวัด
สุวรรณฯ ที่อยู่ 43/9 ถ.อุ่งทอง ต.หортันไชย
โทร.0-3532-4270 Fax. 0-3532-4271
มือถือ. 08-1425-3980
www.suvarniversideresortandspa.com

6. ท่าข้ามเรือวัดพนัญเชิง

7. ร้านเสริมสวย TopTen
ที่อยู่ ก. 26/3 ม. 1 ต. หортันไชย

8. ร้านเสริมสวยตัดผมบิวตี้
ที่อยู่ 6/15 หมู่ 1 ต. หอรัตนไชย
เปิดร้านมา 2 ปีแล้ว
รายได้/เดือน 50,000 บาท

9. ป้อมเพชรระไหล่

10. รัตนไชย การ์์ ดีไซน์

รับผิดชอบอุปกรณ์ประดับยนต์ วิทยุเทป ฟิล์ม
รถยนต์ อาคารแอร์ สตีกเกอร์ ชุดแต่ง
OFROAD สปอยเลอร์หน้า - หลัง กันชน
ยกสูง โหลดเตี้ยรับซื้อขาย แลกเปลี่ยน
รถยนต์ รับจัดไฟแนนซ์ ติดต่อ ภาณุวัฒน์
รัตนไชย โทร 0-3524-2688

11. WATCHARIN AUTO DESIGN

จำหน่ายเครื่องเสียงรถยนต์ แอร์ ฟิล์ม 3M
V - KOOL LAMINA สัญญาณกันขโมย
และประดับยนต์ทุกชนิดติดต่อ ธนิตา
เจริญสุข โทร.0-3524-4189

12. บริษัท เอ็น บี แอล บัวหลวง ทรานสปอร์ต

บริการรถนำเที่ยว เช่น รถตู้ รถบัสธรรมดาทุกขนาดที่นั่ง และรถปรับอากาศระดับ VIP 2 ชั้น ทุกขนาดที่นั่ง รับจัดทัวร์ จองที่พักทั่วประเทศ ราคาตัวเอง ติดต่อคุณธรรุณี บัวหลวง โทร 0-3524-1216

13. อุทยานนกยนต์

เกาะ ปะ ผุ ฟันสี ซ่อมเครื่องยนต์ เติมน้ำยาแอร์ โดยคุณปกรณ์ พรหมภักดี โทร 08-6677-2310, 08-9611-9519, 0-3521-0263

สถานบริการประเภทหอพัก

1. แพศรียทองเกสต์เฮาส์

2. โรงแรมริเวอร์วิวเพลส

ก. 35/5 ถ. อุทอง ต. หอรัตนไชย

โทร. 0-3524-1444 Fax. 0-3524-1110

จำนวน 90 ห้อง ราคา 1,400-2,500 บาท

(มีบริการเรือรอบเกาะ)

www.Riverviewplacehotel.com

3. หอพัก เพิ่มทรัพย์คอร์ಡ

ก. 13/78 ม. 1 ต. หอรัตนไชย

4. หอพัก เจเจ อพาร์ทเมนต์

9/9 หมู่ 1 ต. หอรัตนไชย

5. หอพัก อู่ทอง (ด้านหลัง)

สถานประกอบการ

1. อาคารผลิตน้ำมันไบโอดีเซล โดยกลุ่มแม่บ้าน
วัดรัตนชัย ชุมชนป้อมเพชร ตามโครงการ
พระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง

2. สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 2 (อยุธยา)
กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (กรมเจ้า
ท่า) กระทรวงการคลัง

3. ร้านหนังสือโบราณ
เจ้าของร้านป้าประเสริฐศรี อายุ 64 ปี เปิดร้าน
มา 2 ปี ที่อยู่ ก. 26 ม. 1 ต. หอรัตนไชย

4. อาคารดื่มเจียมเส็ง
- สายน้ำปลาสวยงาม
- ร้านขายยาศักดิ์เก๊สัช
- ไอซีทีคอมพิวเอร์แอนด์เน็ตเวิร์ค

โบราณสถาน

1. ป้อมเพชร

2. วัดสุวรรณดาราราม ราชวรวิหาร

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นางพรทิพย์ วีระสวัสดิ์
ภูมิลำเนา	37 หมู่ 1 ต.ประตู่ชัย อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
การศึกษา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารองค์การ) มหาวิทยาลัยศรีปทุม 2541
สถานที่ทำงาน	สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา